

# Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“



1966 г.

София, 2014

## Библиография

### [Да спасим Космоса](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Станислав Лем. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1966 г.

### [Контраразузнаване](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Артър Кларк. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1966 г.

### [Земя, въздух, огън и вода](#)

Фантастичен разказ. Автор Роберт Шекли. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1966 г.

### [Нощна среща](#)

Из книгата на Рей Бредбъри „Марсиански хроники“. Автор Рей Бредбъри. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1966 г.

### [Диктаторът](#)

Научно-фантастична сатира. Автор Иля Варшавски. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1966 г.

### [Паметникът на силиборжците](#)

Фантастична хумореска. Автори Б. Зубков и Евг. Муслин. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1966 г.

### [Санаториумът на д-р Влипердиус](#)

Фантастичен разказ. Автор Станислав Лем. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1966 г.

### [Ехо от вековете](#)

Пародия на научно-фантастичен роман. Автор Васил Цонев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7-8 от 1966 г.

[Двойната Бета от Лира](#)

Фантастичен разказ. Автор Л. Бояджиев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1966 г.

[Слънчевият вятър](#)

Фантастичен разказ. Автор Артър Кларк. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1966 г.

[Среща](#)

Фантастичен разказ. Автор Ст. Стоилов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1966 г.

[Полигонът](#)

Фантастичен разказ. Автор С. Гансовски. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1966 г.

**Да спасим Космоса**  
**(Отворено писмо на Йон Тихи)**  
**Научно-фантастичен разказ**

Станислав Лем

След по-продължителен престой на Земята аз се отправих на път, за да посетя любимите си места от моите стари пътешествия – сферичните групи на Персей, съзвездието Телец и големия звезден облак в центъра на Галактиката. Навсякъде намерих промени, за които ми е тежко да пиша, защото не са на добро. Сега много се говори за популяризация на космическия туризъм. Без съмнение, туризмът е нещо прекрасно, но всичко трябва да си има мярка.

Неразбориите започват още от първите стъпки. Поясът от астероиди, кръжащ между Земята и Марс, е в плачевно състояние. Тези монументални скални отломъци, някога потопени във вековен мрак, са осветени с електричество, а на всичко отгоре всеки склон е покрит гъсто с грижливо издълбани инициали и монограми.

Особено привлекателният за флиртуващите двойки Ерос се тресе от ударите, с които разни доморасли краснописци изчукват по неговата кора паметни надписи. Неколцина съобразителни хитреци дават под наем на самото място чукове, длета, а и дори компресорни бургии и човек не може да намери девствена скала дори в най-затътените някога места. Навсякъде те стряскат надписи от рода на:

„Безкрайно с тебе бях честит на тоз метеорит.“

„Туй астероидна скала е, под нея любовта ни трая.“

Заедно с прободените от стрели сърца те придават на всичко това пълна безвкусица. На Церера, която, не знам защо, са си харесали многобройни семейства, цъфти истинска фотографска напаст. Там върлуват много фотографи. Те не стига, че дават под наем скафандри за позиране, но и покриват планинските склонове със специална емулсия и за неголямо възнаграждение увековечават на тях цели групи екскурзианти, а изработените по такъв начин огромни снимки покриват за трайност с глазура. Цели семейства – баща, майка, баба и дядо плюс децата – в съответни пози се усмихват от скалистите склонове. Това, както четох в някакъв проспект, трябвало да създава „семейна атмосфера”. Що се отнася до Юнона, то тази някога толкова хубава планетка чисто и просто я няма: всеки, на когото му скимне, кърти от нея камъни и ги хвърля в безвъздушното пространство. Не са пощадени нито железоникеловите метеорити, които са отишли за украса на пръстени и копчета за ръкавели, нито кометите. Малко от тях се явяват сега с цялата си опашка.

Смятах, че ще избягам от навалицата космобуси и тези семейни портрети по скалите заедно с графоманските стихове, когато изляза извън слънчевата система, но къде ти! Проф. Бърки от обсерваторията ми се оплакваше неотдавна, че блясъкът на двете звезди на Центавърта отслабвал. Как няма да отслабва, щом като цялата околност е пълна с боклук?! Около тежката планета на Сириус, която е атракцията на цялата система, се е образувал пръстен, напомнящ пръстена на Сатурн, само че създаден от бирени и лимонадени бутилки. Космонавтът, който лети по този път, трябва да заобикаля не само облаците метеорити, но и

консервените кутии, черупките от яйца и старите вестници. Там има места, където от тях не се виждат звездите. Астрофизиците от години си блъскат главите върху причините, предизвикващи значителна разлика между количеството космически прах в различните галактики. Мисля, че отговорът е доста прост – колкото по-висока е цивилизацията в галактиката, толкова повече смет има там, а оттук идват целият този прах и отпадъци.

Проблемата засяга не толкова астрофизиците, колкото метачите. Както се вижда, и в другите мъглявини не са съумели да се справят с нея, но в действителност това е слабо утешение. Развлечение, заслужаваше порицание, е плюенето в безвъздушното пространство, защото слюнката – както всяка течност въобще, замръзва при ниската температура и сблъскването с нея лесно може да доведе до катастрофа. Неудобно е дори да се говори за това, но някои лица, трудно понасящи пътуването, изглежда смятат космоса за един вид плювалник, сякаш не знаят, че следите на тяхното страдание след това обикалят милиони години по орбити и будят у туристите неприятни асоциации. Особен проблем представлява алкохолизмът.

След Сириус започнах да броя огромните плакати, окачени в пространството, които рекламираха марсианска джиброва, галактовлияка, екстра лунна ракия или препечена спътница, но скоро престанах, понеже обърках сметката. Както ми казваха пилотите някои космодруми били принудени да минат от алкохолно гориво към азотна киселина, защото им се случвало при нужда да нямат с какво да стартират. Патрулната служба повтаря, че в пространството е мъчно да се разпознае пияният отдалеч: всички

обясняват неустойчивите си крачки и движения с липсата на гравитация. Но това не променя факта, че практиката на някои обслужващи станции плаче за разследване. Самият аз веднъж помолих да ми напълнят резервните бутилки с кислород, а след като се отдалечих на около парсек, чух странно бълбукане и се убедих, че са ми налели чист винен коняк. Когато се върнах, управителят на станцията настояваше, че докато съм говорил с него, бил съм му намигал. Може и да съм мигал, защото страдам от възпаление на очите, но няма това е оправдание.

Нетърпим е хаосът, който цари на главните летателни линии.

Огромният брой катастрофи не буди учудване, след като толкова лица системно нарушават правилата, ограничаващи скоростта. Това се върши главно от жените, защото като пътуват бързо, те забавят протичането на времето и по-малко стареят.

Когато на Палиндрония поисках книгата за оплаквания, ми беше съобщено, че предишния ден я разбил метеор. Лошо е и положението с доставянето на кислород. На разстояние 6 светлинни години пред Белурия никъде вече със свещ не можете го намери и в резултат хората, пристигнали там с туристически цели, са принудени да се затворят в хладилници и да чакат в състояние на обръщаема смърт, докато пристигне поредният транспорт въздух, понеже ако живееха, не биха имали какво да дишат. Когато долетях там, на космодрума нямаше жива душа, всички зимуваха в хладилниците, но в бюфета видях пълен комплект напитки – от ананаси в коняк до пилзенска бира.

Хигиенните условия, особено на планетите, принадлежащи към Големия резерват, зоват за отмъщение до небето. В „Гласа на

Мерситурия”, четох статия, авторът на която се домогва до избиването до крак на такива забележителни животни, каквито са дебнещите гълтачи. Тези хищници притежават на горната си устна ред светещи брадавички, които се нареждат в различни форми. Действително, през последните години все по-често се явява такъв вид, у когото брадавичките се нареждат във вид на две нули. Тези гълтачи избират обикновено места, близки до къмпингите, където нощем в тъмното причакват с широко отворена паст хора, търсеци усамотено място. Нима авторът на статията не разбира, че животните са съвсем невинни и вместо тях трябва да бъдат обвинявани факторите, отговорни за липсата на подходящия санитарен инвентар.

На същата Мерситурия липсата на комунални удобства е предизвикала цял ред мутации у насекомите.

На местата, прочути с красивата си гледка, често може да се видят удобни плетени кресла, които сякаш приканват изморения пешеходец. Ако той необмислено се отпусне между примамващите облегалки, те се нахвърлят върху него, а мнимият мебел се превръща в хиляди шарени мравки (мравка столянка щипотзад, *multipodium pseudostellatum Trylopii*), които нареждайки се съответно една върху друга, имитират преплетени върбови пръчки. Достигнаха до мен слухове, че други определени видове членестоноги – ресничка бавнолазка, мокротрий препостеи и вочибод нахалник – имитирали будки със сода, хамаци, дори и душеве с кранове и пешкири, но за истинността на тези твърдения не мога да гарантирам, понеже нищо подобно не съм виждал, а авторитетите по мимикрология мълчат по този въпрос. Космосът не е детска



градина, нито пък биологичната еволюция – идилия. Трябва да се издават брошури, подобни на тия, които видях на Дердимония, в които се предупреждават ботаниците, любители на покриция чудноватка (*pliximiglaguia bombardans*). Тя цъфти с приказни цветове, но човек трябва с всички сили да се противопоставя на желанието да ги откъсне, понеже покрицията живее в тясна симбиоза с премазвачката камънула, дърво, което ражда плодове с размерите на тиква, но рогати. Стига да се откъсне едно цветче, за да се изсипе върху главата на непредпазливия колекционер град от твърди като камъни снаряди. Нито покрицията, нито камънулата правят нещо лошо на умъртвения. Те се задоволяват с естествените последици от неговата смърт, защото тя повишава плодородието на почвата около тях. Чудеса на мимикрията всъщност се срещат на всички планети от Резервата. Така например, саваните на Белурия са изпъстрени от разнобагрени цветя, сред които изпъква с чудната си красота и аромат яркочервената роза *rosa mendatrix Tichiana*, както искаше да я нарече проф. Пингъл, когато аз пръв я описах. Мнимото цвете е всъщност израстък на опашката на цветовъдицата – белурийски хищник. Изгладнялата цветовъдица се крие в гъсталака, развивайки далеч напред безкрайно дългата си опашка така, че само цветето да стърчи над тревата. Без да подозира нещо, туристът се приближава, за да го помирише, а тогава чудовището скача върху него откъм гърба му. То има бивни, дълги приблизително колкото слонските. Ето как твърде чудно се потвърждава, космическият вариант на поговорката, че няма рози без бодли. Макар че фактически се отклонявам малко от темата, не мога да се

противопоставя на желанието да припомня за друго белурийско чудо, каквото е далечната родственица на картофа-печалка разумна (*gentiana sapiens suicidalis* Pruck). Нейните грудки са сладки и извънредно вкусни, а името ѝ произлиза от известни нейни духовни качества. Поради мутации печалката образува понякога вместо обикновени нишестени грудки малки мозъчета. Тази нейна разновидност, печалка безумна, (*gentiana mentecapta*), пропорционално на растежа си започва да чувствава неспокойствие; разкопава се, отива в гората и се предава на самотни размишления. Обикновено стига до извода, че няма смисъл да се живее и се самоубива, след като е разбрала тъгата на съществуването.

За човека печалката е безвредна, противно на друго белурийско растение – вбесеята. Благодарение на природната адаптация това растение се е приспособило към условията на средата, създавана от непоносимите деца. Такива деца непрекъснато бягат, блъскат и ритат каквото им падне и с особено желание чупят яйцата на остробода влачигъз; вбесеята образува плодове, които съвършено приличат на тези яйца. Детето, смятайки, че има пред себе си яйце, дава воля на своята страст за унищожение, ритва го и го счупва; благодарение на това затворените в псевдояйцето спори се измъкват на свобода и проникват в организма му. Заразеното дете се развива във външно нормален индивид, но след известно време стига до неизлечима малигнизация: играе на карти, пиянството и развратът са следващите етапи, след което настъпва или смъртен изход на болестта или голяма кариера. Чувал съм не веднъж мнението, че вбесеята трябва да бъде унищожена. На говорещите

така не им е идвало на ум, че по-скоро трябва да се възпитават децата да не ритат всяко нещо на чуждите планети.

По природа съм оптимист и се старая според силите си да запазя добро мнение за човека, но в действителност това не винаги е лесно. На Протостенезия живее малко птиче, което съответствува на земния папагал, но не говори, а пише. Най-често, обаче, пише по оградите неприлични думи, на които го учат земните туристи. Някои от тях умишлено довеждат това птиче до вбесяване, като му показват правописните грешки. Тогава то започва да яде от яд всичко, което види. Тикат му под човката амбра, стафиди, черен пипер и дълговряк, вид зеле, което издава при изгрев слънце продължителен вик (това е зеле за готвене, което понякога се употребява вместо будилник). Когато птичето умре от преяждане, опичат го на шиш. То се нарича драскач-дразнач (*graphomanus spssmaticus* на Essenbach). Този вид е заплашен понастоящем от изстребване, понеже всеки турист, пристигащ на Протостенезия, си точи зъбите за специалитета, какъвто са печените при висока температура драскачи. И така, известни лица смятат, че ако ние ядем създанията от други планети, всичко е наред. Ако пък става точно обратното, вдигат шум, викат за помощ, изискват наказателни експедиции и т. н. А при това всякакви обвинения на космическата флора или фауна в коварство и измамничество са антропоморфизираща безсмислица.

Ако заблуждачът-очимама, който по външност напомня изгнил пътен знак, застава в съответна поза на задните си крака и имитира пътепоказател на планинската пътека, отклонява от правия път минувачите, а когато те паднат в пропастта, слиза долу, за да се

подкрепи; ако, повтарям, той прави така, то е само защото службата по реда не се грижи за пътните знаци в Резервата. Боята им се олющва, от това те гният и заприличват на това животно. Всяко друго на негово място би направило същото. Прочутите фатаморгани на Стредогенция дължат съществуването си на ниските човешки склонности. По-рано на тази планета растяха студняци, а почти не растяха топляци. Понастоящем последните са се размножили нечувано. Над техните гъсталаци въздухът, изкусно нагриван, трепти и причинява миражи на барове, които са довели до гибел не един пришелец от Земята. Казват, че за всичко са виновни топляците. Но защо фатаморганите, създавани от тях, не имитират училища, книжарници или клубове за самообразование? Защо се показват винаги места за продажба на спиртни напитки? Без съмнение, понеже мутациите са ненасочени, отначало топляците са създавали всевъзможни миражи, но тия от тях, които показвали на минувачите клубове, библиотеки или кръжоци за самообразование, са измиралли от глад, живо се задържало само барното видоизменение (*thermomendax spirituosus halusinogenes*) от рода на *Anthropofagi*-те.

Наистина великолепно явление, каквото е изумителната способност за приспособяване, даваща възможност на топляците да изхвърлят ритмично топъл въздух, в който се създава миражът, представлява подчертано обвинение на нашите пороци. Сам човек е предизвикал селекцията на барното видоизменение, самата негова достойна за съжаление природа. Възмути ме писмото до редакцията, поместено в „Стредогенско ехо”. Читател на този вестник изисква изкореняването както на топляците, така и на

възхитителните тихолеи, тези прекрасни дървета, които са най-голямата украса на всеки парк. Когато се пробие кората им, изпод нея пръска отровен ослепяващ сок. Тихолеят е последното стредогенско дърво, което не е издълбано от горе до долу с надписи и монограми и нима сега би трябвало да се откажем от него? Подобна съдба, изглежда, чака такива ценни екземпляри на фауната каквито са отмъстителник-безпътник, потопвач клокопец, разкъс притаен или вияч електричен, който, за да спаси себе си и потомството си от унищожавания нервите шум, донесен в горския пуцинак от неизброимите радиоапарати на туристите, е създавал благодарение на селекцията видоизменение, заглушаващо особено шумните предавания, а именно джазовата музика. Електрическите органи на вияча излъчват вълна във вид на суперхетеродин, следователно това необикновено творение на природата трябва да се сложи под охрана.

Що се касае до смрадливката-гнусливка, признавам, че вонята, която тя издава, няма равна на себе си. Д-р Хопкинс от Университета в Милуоки е изчислил, че особено енергични случаи са способни да създадат до 5000 смрада (единица за миризма) на секунда, но дори малките деца знаят, че смрадливката се държи по този начин само тогава, когато я фотографират.

Видът на насочен фотоапарат предизвиква рефлекс, наречен лещоподопашен, с който природата се старее да запази това невинно създание от натрапчивостта на зяпачите. Що се отнася до наблюдението, че смрадливката през последните години е увеличила своя обсег и произвежда до осем мегасмрада на хектар,

трябва да стане ясно, че причина за това е масовата употреба на телеобектива.

Не бил искал да създавам впечатлението, че смятам всички космически животни и растения за неприкосновени. Сигурно убивалия преживка, тънгалак съкрушалник, тъпчистомах лакомец, задница отворница, трупавка или всичкоюд илипас не заслужават някаква специална симпатия. Това се отнася и за всички разклонения от семейството на автаркийните, към които принадлежат *Gakleiteum Flagelans*, *Syphonophiles Pruritualis* както за крясковрясът и пазачката задушилака (*lingula stranquoides* на Erdmenglerbeyer). Но ако добре размислим и се постараем да бъдем обективни: защо именно човекът може да къса цветя и да ги суши в хербарги, а растението, което къса и изяжда ушите, трябва веднага да бъде смятано за нещо противоположно? Ако ехонът безсрамник (*echolalium impudicum* Schwamps) се е размножил на Едоноксия извън всяка мярка, то и за това вината носят хората. Защото ехонът черпи жизнена енергия от звуците. По-рано за тази цел са му служили гръмотевиците, затова и сега още той с желание слуша отгласите на буря, но понастоящем се е настроил на туристите, всеки от които смята за свой дълг да го нагости с букет най-мръсни ругатни. Разказват, че ги забавлява видът на това творение, което направо пред очите им, под потока псувни, разцъфтява. Действително, то расте, но благодарение на асимилираната енергия на звуковата вибрация, а не благодарение на отвратителното съдържание на думите, които крещят ентузиазираните туристи.

До какво води всичко това взето заедно? Изчезнали са от повърхността на планетите такива видове, каквито са ръмжилай син и пробикож упорен. Умират хиляди други. От облаците смет се увеличават слънчевите петна. Помня още времето, когато най-голяма награда за детето беше да му се обещае неделна разходка до Марс. А днес капризното хлапе няма да изяде закуската си, ако баща му не предизвика за него специална експлозия на свръхнова звезда. Като пропиляваме за такива прищевки космическа енергия, като замърсяваме метеорити и планети, като опустошаваме съкровищниците на Резервата, като оставяме на всяка стъпка след себе си в галактическите пространства черупки, огризки и хартия, ние рушим Вселената, превръщаме я в една огромна кофа за смет. Крайно време е да се осъзнаем и да пристъпим към изпълнение на задължителните правила. Убеден, че е гибелна всяка минута отлагане, аз бия тревога и призовавам за спасяване на Космоса!



## Контраразузнаване

### Научно-фантастичен разказ

Артър Кларк

Често може да се чуе, че в нашия век на поточни линии и масово производство занаятчията, изкусният майстор на дървото и метала, чиито ръце са създали толкова прекрасни творения в миналото, е вече отживял. Подобно твърдение е прибързано и погрешно. Разбира се, сега умелите майстори са малко, но те съвсем не са изчезнали. И както и да се е променила професията на занаятчията, той продължава макар и скромно да си живее. Вие можете да го намерите дори на остров Манхатън, стига да знаете къде да го търсите. В тия квартали, където наемите са ниски, а противопожарните правила изобщо не съществуват, в сутерена на жилищен дом или на тавана на изоставен магазин се е приютила неговата мъничка, задръстена с вехтории работилница. Макар да не прави цигулки, часовници с кукувици или музикални кутийки, той пак си е майстор, какъвто е бил винаги, и всяко изделие, излязло от ръцете му, е неповторимо. Той не е враг на механизацията: под стружките на неговия тезгях вие ще намерите работен инструмент с електромотор. Това е един напълно съвременен занаятчия. И той винаги ще си съществува, той – майсторът, който без сам да подозира, твори от време на време безсмъртни произведения.

Работилницата на Ханс Мюлер заемаше просторно помещение в дъното на един бивш склад недалеч от моста Куинсбъро. Прозорците и вратите на зданието бяха заключени, самото то



подлежеше на събаряне и нямаше да е чудно, ако някой ден изпъдеха Ханс от там. До работилницата се стигаше през запуствал двор, който денем служеше за автомобилен гараж, а нощем – за място, където се събираха млади закононарушители. Впрочем, те не причиняваха на майстора никакви неприятности, защото той умееше да се прави на богородица, когато се появеше полиция. На свой ред полицията разбираше деликатното му положение и много-много не му връзваше кусур. По такъв начин Ханс беше в добри отношения с всички и минаваше за честен и миролюбив гражданин.

Работата, с която се бе захванал сега, би озадачила неговите баварски прадеди. Преди десет години и той сам би бил учуден от нея. А всичко започна с това, че един негов фалирал клиент му заплати за някаква поръчка вместо с пари с телевизор...

Ханс прие възнаграждението без особена охота. И не защото се смяташе за старомоден човек. Той просто не можеше да си представи откъде щеше да намери време, за да гледа тая нещастна измишльотина. „Нищо – рече си Ханс, – в краен случай ще го продам някому. Все ще взема за него петдесет долара. Но преди това нека погледам що за програми показват по тая телевизия!“

Той завъртя копчето, на екрана се появиха движещи се картинки и Ханс Мюлер, подобно на милиони други хора, пропадна безвъзвратно... В паузите между две реклами му показваха свят, за съществуването на който той не бе и подозирал – един свят на сражаващи се космични кораби, на екзотични планети и странни народи, света на капитан Зип, командира на „Космичния легион“. И едва когато скучното описание на достойнствата на някаква каша се смени с почти толкова скучния двубой между двама боксьори, които

явно бяха сключили пакт за ненападение, той се освободи от очарованието.

Ханс беше простодушен човек. Той от малък обичаше приказките, а това бяха съвременни приказки, и то за чудеса, за каквито братя Грим не биха могли и да мечтаят. Стана тъй, че Ханс Мюлер се отказа да продава телевизора.

Измина не една седмица, преди да улегне неговото наивно възхищение. След това Ханс започна да разглежда обстановката и мебелировката на телевизионния свят на бъдещето с критичен поглед. В своята си област той беше художник и хич не му се вярваше, че след сто години вкусовете на хората ще деградират до такава степен. Въображението на авторите на рекламните предавания го нервираше.

Ханс нямаше високо мнение и за оръжието, което използваха капитан Зип и неговите врагове. Не, той не се опитваше да разбере принципа, по който действа портативният дезинтегратор. Смущаваше го само едно: защо тоя дезинтегратор непременно трябва да бъде толкова претрупан. А облеклото, а вътрешността на космичните кораби? Та те изглеждаха неправдоподобни! Откъде можеше да знае той ли? Ханс винаги бе притежавал чувство за целесъобразност и сега то се проявяваше в нова за него област. Вече казахме, че Ханс беше простодушен човек. Но глупак той не беше в никакъв случай. Щом чу, че в телевизията плащат добри пари, той седна до работната маса. Дори и ако продуцентите не бяха взели вече „на мушка“ автора на декорите и костюмите от постановката за капитан Зип, идеите на Ханс Мюлер неизбежно щяха да направят впечатление. Неговите скици се отличаваха с

необикновена достоверност и реализъм, в тях нямаше и следа от оня фалш, който беше започнал да дразни дори най-младите поклонници на капитан Зип. Договорът беше подписан незабавно.

Но Ханс постави условия. Той се трудеше от любов към изкуството, обстоятелство, което не можеше да се разклати дори от факта, че сега той печелеше повече от когато и да било. И Ханс заяви, че, първо, не му трябва никакви помощници и, второ, че ще работи в своята малка работилница. Неговата работа ще се състои в това, да представя скици и експонати. Масовото им производство може да става другаде, защото той не е фабрика, а майстор-занаятчия.

Всичко потече като по мед и масло. За шест месеца капитан Зип се преобрази коренно и започна да буди завист у създателите на „космични опери“. В очите на зрителите това вече беше не представление за бъдещето, а самото бъдеще. Новият реквизит вдъхнови и актьорите. След представление те често се държаха тъй, като че ли са пътешественици във времето, пренесени внезапно в дълбоката древност, и се чувствуваха страшно неловко от отсъствието на най-обикновените за тях околни предмети.

Това Ханс не знаеше. Той продължаваше да си работи с увлечение, отказвайки да се срещне с когото и да било, освен с режисьора, а всичко останало уреждаше по телефона. Екранът на телевизора му позволяваше да проверява дали не са осакатили идеите му.

Една неделя късно вечерта Ханс Мюлер довършваше модела на новия херметичен шлем, когато изведнъж почувствува, че в работилницата има още някой. Той се обърна предпазливо към

вратата. Нали тя беше затворена, как са се изхитрили да я отворят тъй безшумно? До вратата, с погледи отправени към него, стояха неподвижно двама души. Ханс почувствува, че кръвта му се смразява, и бързо мобилизира целия си кураж. Добре, че пазеше в работилницата съвсем малко пари! А може би това беше по-лошо? Ами ако се разгневят?...

– Кои сте вие? – попита той. – Какво търсите тук?

Единият се запъти към него, а вторият остана до вратата, без да сваля очи от майстора. Двамата бяха в нови дрехи с нахлупени ниско над очите шапки, които не позволяваха да се видят лицата им. „Твърде добре са облечени – каза си Ханс, – за да бъдат обикновени крадци!“

– Не се вълнувайте, господин Мюлер – отвърна първият непознат, подразбрал лесно мислите му. – Ние не сме бандити, ние сме представители на властта. От контраразузнаването.

– Не разбирам!

Непознатият пхна ръка в скрития под палтото портфейл и извади купчина снимки. Като се порови из тях, той измъкна една.

– Вие ни причинихте доста неприятности, господин Мюлер. Търсим ви от две седмици. Вашите работодатели отказаха да ни дадат адреса ви. Пазят ви от конкуренцията. Но, тъй или иначе, ние сме тук и бихме искали да ви зададем няколко въпроса.

– Аз не съм шпионин! – възмутено отвърна Ханс, като се досети за какво ставаше дума. – Вие нямате право! Аз съм честен американски гражданин!

Гостът не обърна внимание на гнева му. Той показа снимката.

– Познавате ли това?

– Да, това е вътрешността на космичния кораб на капитан Зип.

– Вие ли я измислихте?

– Да.

Втора снимка.

– А това?

– Това е марсианският град Палдар, погледнат от въздуха.

– Ваша собствена измислица?

– Разбира се!

– А това тук?

– Това е протонно оръжие! Нима е лошо?

– Кажете ми, господин Мюлер, всичко това ваши собствени идеи ли са?

– Да, аз не заимствувам нищо от другите.

Първият непознат се доближи до другаря си. Няколко минути те разговаряха толкова тихо, че Ханс не можа да разбере нищо. Накрая те като че ли постигнаха съгласие. Съвещанието им приключи, преди Ханс да се досети, че не би било лошо да прибегне до телефона.

– Твърде съжалявам – обърна се към него непознатият, – но излиза, че някой е нарушил закона за секретността. Възможно е това да е станало случайно, даже несъзнателно, но то не променя нещата. Ние сме длъжни да проведем следствие. Моля, да ни последвате!

Той каза това толкова властно и строго, че Ханс покорно сне палтото си от закачалката и започна да се облича. Пълномощията на гостите не подлежаха на никакво съмнение и Ханс дори не им поиска да се легитимират.

Неприятна, наистина, но той нямаше от какво да се бои. Ханс си спомни разказа за оня писател-фантаст, който още в началото на войната бе описал с поразителна точност атомната бомба. Щом се вършат толкова много изследвания, подобни инциденти са неизбежни. Интересно каква тайна е разкрил той, без сам да знае!

Вече на вратата той се огледа и обиколи с поглед работилница и застаналите зад гърба му непознати.

– Това е глупава грешка – каза Ханс Мюлер. – Ако и да съм показал в програмата нещо секретно, това е чисто съвпадение. Аз никога не съм правил нещо, което може да предизвика недоволството на ФБР-то.

И тук за първи път прозвуча гласът на втория непознат. Той говореше някакъв странен английски език с необикновен акцент.

– Какво е това ФБР?

Но Ханс не чу въпроса, защото в същия момент забеляза кацналия в двора марсиански космичен кораб.



## Земя, въздух, огън и вода

### Фантастичен разказ

Роберт Шекли

Радиото на един космически кораб никога не е в ред, а радиостанцията на борда на „Алгонкуин“ не правеше изключение. Джим Редъл разговаряше с намиращата се на Земята Обединена електрическа компания, когато връзката изведнъж бе прекъсната и в малката кабина на пилота нахлуха чужди гласове.

– Не ми трябват куки! – гърмеше радиото. – Трябват ми бонбони.

– Марс ли се обажда? – питаше някой.

– Не, тук е Луна. Махайте се по дяволите от моята вълна!

– А какво да правя с тристата куки?

– Забодете си ги на носа! Ало, Луна!

Редъл слуша известно време откъслечите от чужди разговори. Радиото го успокояваше, даваше му чувството, че космосът гъмжи от хора. Той трябваше да си напомня, че всички тези звуци се произвеждат най-много от петдесетина души, от някакви си пращинки, зареяни в пространствата около Земята.

Радиото гърмя няколко мига, след това почна да бучи непрекъснато. Редъл го изключи и се закопча с ремъците за креслото. „Алгонкуин“ почна да се спуща през облаците към повърхността на Венера. Сега, докато корабът се спущаше, той можеше да почете или да подремне.

\* \* \*

Редъл имаше две задачи. Едната беше да намери кораба-автомат, който Обединената електрическа компания беше изпратила тук преди пет години. На него бе монтирана записваща апаратура. Редъл трябваше да я свали и да я закара на Земята.

„Алгонкуин“ се спущаше спираловидно към студената, обвеяна от урагани повърхност на Венера, като се насочваше автоматично по локаторната инсталация на кораба-автомат. Кърмата на кораба се нажежи до червено, когато „Алгонкуин“, губейки скорост, минаваше през плътната атмосфера. Снежни вихри се носеха около кораба, когато той, работейки с дюзите в задната част, правеше завой за кацане. Най-послед той кацна меко на повърхността на планетата.

– Хубаво кацна, приятелче! – похвали Редъл кораба. Той се откопча и превключи радиото към космическия костюм. Приборите показваха, че корабът-автомат се намира на две мили и половина, така че нямаше смисъл да взема със себе си провизии. Просто ще се разходи, ще вземе приборите и веднага ще се върне.

– Навярно ще успея да чуж спортното предаване – си каза Редъл на глас. Той провери за последен път космическия костюм и отвори първия капак на люка.

Изпробването на космическия костюм беше втората и главна задача на Редъл.

Човек си пробиваше път в космоса. Разбира се, в мащабите на вселената това бяха първите крачки. И все пак довчерашните пещерни жители и съзерцатели на звездите напущаха Земята. До вчера човек беше гол, жалко слаб, безнадеждно уязвим. Днес, обкован в стомана, на нажежени до бяло ракети, той беше достигнал Луната, Марс, Венера.



Космическите костюми бяха звено в технологическата верига, която обхващаше планета след планета. Първите образци на костюма, който носеше Редъл, бяха минали всевъзможни изпитания в лабораторни условия. И ги бяха издържали достойно. Сега оставаше последното – изпробване в естествена обстановка.

– Стой си на мястото, приятелче! – каза Редъл на кораба. Той се провря през последния люк и слезе по стълбичката на „Алгонкуин“, облечен в най-добрия и най-скъпия космически костюм, изобретен някога от човека.

Редъл тръгна по пътя, по който го водеше радиоконпасът. По плиткия сняг се ходеше лесно. Наоколо не можеше да се различи почти нищо: всичко бе потънало в сивия здрач на Венера.

На отделни места от снега стърчаха тънките жилави клонки на някакви растения. Никакви други признаци на живот той не забеляза.

Редъл включи радиото – искаше да чуе как е свършил мача си главният бейсболен тим, но хвана само края на прогнозата за времето на Марс.

Почна да вали сняг. Беше студено, във всеки случай така показваше приборът на ръката му – студеният въздух не можеше да проникне в костюма. Макар че атмосферата на Венера съдържаше достатъчно кислород, Редъл не трябваше да диша въздуха на планетата. Пластмасовият шлем го бе прикрил в миниатюрен, създаден от човека собствен свят. Затова той не чувствуваше студения остър вятър, който упорито го шибаше в лицето.

Той вървеше и вървеше напред, снегът ставаше все по-дълбок. Редъл се огледа. Корабът му вече почти беше изчезнал в сивия здрач, ходеше се много трудно.

– Ако тук бъде организирана колония – каза си той, – за нищо на света няма да се заселя. – Увеличи подаването на кислород и навлезе в преспите.

След това включи радиото и хвана някаква музика, но се чуваше толкова лошо, че не можеше да разбере дали това е изобщо музика. Той с мъка ходи в снега около два часа, тананикайки си песничката, която му се струваше, че слуша – мислеше си за всичко, само не и за Венера-и измина така повече от една миля.

Изведнъж се строполи по колене в рохавия сняг.

Стана, отърси се и забеляза, че около него бушува истинска виелица, а той не беше почувствувал нищо в своя костюм. Не виждаше причини за безпокойство. Нищо не го застрашаваше в чудодейния костюм. Воят на вятъра стигаше до него като слабо ехо. Ледените зрънца с безсилна злоба се удряха в пластмасовия шлем, тропайки като дъжд по железен покрив.

Той вървеше, пропадайки през ледената корица по повърхността на дълбокия сняг. През следващия час снегът стана още по-дълбок и Редъл забеляза, че скоростта на вятъра се е увеличила необикновено. Преспите около него растяха и веднага се покриваха с тънка корица лед.

Но Редъл изобщо не помисли да се връща.

– По дяволите – каза той, – костюмът няма да пропусне нищо.

След това хлътна в снега до пояс. Усмивайки се, той се измъкна, но при следващата крачка отново проби тънката ледена корица.

Опита се да върви, без да обръща внимание на нищо, но преспите се издигаха пред него като непреодолима преграда. След десет минути се задъха и трябваше да увеличи подаването на кислород. И все пак Редъл не изпитваше страх. Знаеше много добре, че на Венера няма нищо опасно; нито отровни растения, нито животни, нито хора. Той трябваше само да се разходи по снега в най-усъвършенствувания и най-скъп космически костюм, създаден някога от хората.

Все повече го мъчеше жажда. Вече му се струваше, че просто тъпче на едно място. Сега снегът стигаше до гърдите му и все по-трудно и по-трудно ставаше да се измъква на повърхността, а след като се измъкнеше, веднага затъваше отново. Но той упорито вървя напред още половин час.

След това се спря. Наоколо не се виждаше нищо – плътна снежна завеса падаше от мъждиво-сивото небе. За половин час беше изминал само десетина метра.

Редъл затъна.

Междупланетната връзка никога не се бе отличавала с особена надеждност. Изглежда, че Редъл изобщо няма да успее да предаде на Земята своето съобщение.

– Говори „Алгонкуин“ – повтаряше той, – викам Обединената електрическа компания.

– Много добре, купих зеленчуци, връщам се.

– Нима ще лъжа? Той си счупи ръката...

– ...И четири кошници аспержи. Да не забравите да напишете на тях името ми.

– Разбира се, ние се намираме в състояние на безтегловност. И все пак той си счупи ръката.

– Говори „Алгонкуин“...

– Ей, контрола, дайте ми линия – аз съм със зеленчуците.

– Бързо, извънредно – предаваше Редъл. – Нужна ми е Обединената електрическа компания. Затънах в снега. Не мога да се върна на кораба. Какво да правя?

Радиото забуча равномерно.

Редъл седна в снега и почна да чака инструкции. На всичко отгоре снегът продължаваше да вали. Ескимос ли е той, че да търпи такива работи? Обединената електрическа компания го забърка в тази история, нека сега го измъкне оттук.

В костюма беше топло и Редъл се стараеше да не си спомня, че е гладен и жаден. А преспите около него непрекъснато растяха и скоро той задряма.

\* \* \*

Като се събуди след няколко часа, Редъл почувствува непоносима жажда. Радиото бръмчеше. Разбра, че ще трябва да се опита сам да се измъкне. Ако не се добере до кораба колкото може по-скоро, ще се изчерпят и последните му сили и тогава вече нищо няма да може да се направи. Тогава няма да му помогнат и удивителните качества на космическия костюм.

Той стана, гърлото му беше пресъхнало: жалко, че не предвиди да вземе със себе си нещо за ядене. Но кой можеше да помисли, че ще се случи такова нещо. Нали трябваше да измине само пет мили,

при това в такъв забележителен костюм! Трябва да измисли нещо, за да може да се движи по тънката ледена корица. Ски! От какво правят ски на Земята? Той внимателно огледа един от тънките жилави храсти, които стърчаха от снега. Може би те ще свършат работа.

Редъл се опита да прекърши един от тях, твърд и мазен. Ръкавиците му се плъзгаха по клонките, невъзможно беше да ги стисне здраво. Ех, да имаше сега нож! Но ножовете не вършат работа на космическия кораб, там те са също тъй безполезни, както копието или куката за риболов.

Отново дръпна с всички сили растението, а след това свали ръкавиците и почна да бърка по джобовете си – може би ще намери нещо за рязане. В джобовете му нямаше нищо освен един измачкан екземпляр от „Правилник за кацане на търговски кораби с вместимост над 500 гростона на планетите“. Пъхна книжката в джоба си. Ръцете му се вцепениха от студ и Редъл отново си сложи ръкавиците.

След това изведнъж се сети за нещо. Разтвори костюма на гърдите си, наведе се и почна да стърже с едната страна на ципа като с трионче. На растението се появи резка, а в костюма нахлу леден въздух. Редъл включи отоплението и продължи да реже.

Така преряза три храста, но след това зъбците на ципа се изтъпиха и престанаха да режат. Тия работи трябва да се правят от твърди сплави, помисли си Редъл. Разтвори ципа на ръкава и продължи да работи. В края на краищата си нарязва колкото му трябваша стъбла с подходяща дължина. Трябваше да затвори циповете на костюма, но това се оказа далеч не лесна работа!

Между зъбците се бяха набили стърготинки и леплив сок. Редъл успя криво-ляво да затвори циповете и пусна отоплението с пълна сила. Сега – да се залови за ските. Стеблата лесно се огъваха, но също тъй лесно се изправяха, а нямаше с какво да ги върже.

– Идиотско положение – каза той на глас. Нямаше нито шнур, нито връвчица, нищо подобно.

„Какво да правя?“ – запита се той.

– Никога още не са приемали така – каза някой по радиото.

– „Алгонкуин“ вика Земята! – яростно за хиляден път изкрещя дрезгаво Редъл.

– Ало, Марс?

– Обединената електрическа компания вика „Алгонкуин“...

– Може би това е слънчевата корона.

– По-скоро прилича на космическо излъчване. Кой е там?

– Обединената електрическа. Нашият кораб се забави...

– Говори „Алгонкуин“! – крещеше Редъл.

– Редъл? Какво правите там? Вие не сте откривател, нито сте на екскурзия. Вземайте апаратурата и се връщайте незабавно.

– Говори Луна-2...

– Млъкнете поне за минута, Луна! – помоли се Редъл.

– Слушайте, аз загазих. Закъсах. Затънах в снега. Трябват ми ски. Ски! Чувате ли ме? Радиото спокойно бучеше. Редъл отново се залови за ските. Трябва да се вържат стеблата. Оставаше един изход – да използва проводниците на радиото или на отоплителната инсталация. Какво да пожертвува? Да, труден избор. Радиото му беше необходимо. Но, от друга страна, дори сега, когато

отоплението работеше непрекъснато, той мръзнеше. Да повреди отоплението – значи да остане сам срещу студа на Венера.

Да, ще трябва да пожертвувам радиото, реши той.

– Вие ще ѝ кажете, нали? – внезапно проговори радиото. – А през следващия си отпуск... – И отново млъкна.

Редъл разбра, че няма да може без радиото, без неговите гласове, в своята изолираност от цивилизования свят.

Виеше му се свят, умората го обземаше, гърлото му гореше от жажда, но Редъл не се чувствуваше сам, докато радиото бучеше успокоително. Освен това, ако не излезе нищо със ските, без радиото той действително ще бъде откъснат от целия свят.

Стремително, страхувайки се да не се разколебае, той скъса проводниците на отоплението, свали си ръкавиците и се залови за работа.

Не беше толкова просто, колкото си мислеше. Не виждаше почти нищо, защото пластмасовият шлем се покри със скреж. Хлъзгавият пластмасов проводник не държеше възли. Редъл почна да връзва по-сложни възли, но всичко беше безполезно. След дълги несполуки и грешки успя да върже възел, който се държеше. Но сега стеблата се изплъзваха от възлите. Наложил се да ги издраска с циповете на костюма, тогава те почнаха да се държат.

Когато едната ска беше почти готова, му се зави свят и той прекрати работата. Нужна му беше поне една глътка вода. Той отвинти шлема и пъхна в устата си шепа сняг. Това утоли малко жаждата му.

Без шлем виждаше по-добре. Пръстите на ръцете и краката му се бяха вдървили от студа, ръцете и ходилата му бяха станали

безчувствени. Но не го боляха. Откровено казано, това беше приятно усещане. Почувствува, че страшно му се иска да спи. Никога през неговия живот не беше му се спало така. И Редъл реши да подремне малко, а след това отново да се залови за работа.

\* \* \*

– Извънредно бързо! Извънредно бързо! Обединената електрическа вика „Алгонкуин“. Отговаряйте, „Алгонкуин“. Какво се е случило?

– Ски. Не мога да стигна до кораба – мърмореше Редъл в полусън.

– Какво те е сполетяло, Редъл? Повредило ли се е нещо? Може би корабът?

– Корабът е в ред.

– Костюмът! Костюмът ли се повреди?

– Не... – вяло каза Редъл през сън. Той сам не можеше да обясни какво бе станало. По някакъв начин той бе изтръгнат от цивилизования свят и хвърлен милиони години назад, в ония времена, когато човек сам е противостоял на силите на природата. До неотдавна Редъл бе облечен в стомана и можеше да мята мълнии. А сега е повален на земята и се сражава със силите на огъня, въздуха и водата.

– Не мога да ви обясня. Само ме приберете оттук – каза Редъл.

Тръсна глава, прогонвайки съня, и с мъка се изправи на крака, уверен, че е направил важно откритие. Едва сега бе разбрал, че се бори за своя живот точно така, както милиарди други хора са се борили във всички времена, както вечно ще се борят, макар и да могат да строят небивали космически кораби.



Той няма намерение да умира. Няма да се предаде лесно.

Най-напред трябва да запали огън. В джоба на панталоните му като че ли имаше кутийка кибрит.

Бързо свали космическия си костюм и сега стоеше на снега само по панталони и риза. След това отъпка снега чак до земята и се получи стена срещу вятъра. Внимателно нареди стеблата на купчинка и напъха между тях листа от измачкания „Правилник“. Доближи запалената клечка кибрит.

Ами ако не се запали...

Но огънят се запали! Мазните клонки се захванаха веднага и пламнаха, разтапяйки снега.

Редъл нагребва сняг в шлема си и го приближи до огъня. Сега ще има и вода! Но се наведе толкова ниско над горящите стебла, че изгори ризата си. Ала огънят беше вече угаснал. Редъл хвърли в огъня всички стебла, които му оставаха.

Те не бяха много. Дори да хвърли в огъня наполовина готовата ска, и това няма да стигне за дълго.

\* \* \*

– Знаете ли какво ми каза тя? Наистина, искате ли да знаете какво ми каза? Тя ми каза...

– Бързо! Извънредно бързо! Всички да очистят етера! Слушайте, Редъл! Тук е Обединената електрическа. За вас е изпратен кораб от Луната. Чувате ли ни?

– Чувам. Кога ще бъде тук? – попита Редъл.

– Чувате ли ни, Редъл! При вас всичко в ред ли е? Отговаряйте, ако можете.

– Чувам ви. Когато дойде корабът...

– Ние не ви чуваме. Смятаме, че сте още жив. Корабът ще бъде при вас след десет часа. Дръжте се, Редъл!

Десет часа! Огънят беше почти угаснал. Редъл се залови да реже стебла. Но едва успяваше да отреже нови, и огънят угасваше. Снегът в шлема се беше стопил. Той изпи водата на един дъх и още по-дълбоко стъпка снега около огъня. Загърна се в костюма си и се сви до угасващия огън.

Десет часа!

Искаше му се да им каже, че костюмът е забележителен. Но там е цялата беда, че Венера го беше накарала да се измъкне от този костюм.

Вятърът виеше над главата му, без да го безпокои в неговото укритие. От огъня беше останало само малко езиче пламък. Редъл се озърташе тревожно: да можеше да намери поне нещичко в тази равнина, за да поддържа огъня!

\* \* \*

– Дръж се, старче! Близко сме. След седем часа и половина! Отиде всичкото гориво. Но не се бой. Изпратиха ни специален кораб-танкер. Е, ето ни тук.

Ярък пламък лумна на сивото небе на Венера и се понесе към мълчащата грамада на „Алгонкуин“.

– Чуваш ли ни, човече? Жив ли си? Вече почти кацнахме.

Корабът кацна съвсем близо до „Алгонкуин“. Трима души излязоха от него и скочиха в дълбокия сняг. Четвърти им хвърли долу няколко чифта ски.

– Прав е бил за ските, нали? – Всички те стояха редом един до друг и внимателно се взираха в прибора, който беше прикрепен на ръката на единия от тях.

– Радиото му още работи. Да вървим!

Те се понесоха по снега, пречейки си един на друг от бързане.

След една миля тръгнаха по-бавно, но държаха правилен курс – водеше ги радио-компасът.

След това видяха Редъл, свит до малкия огън. Радиото лежеше на няколко метра от него, където изглежда го беше захвърлил.

Когато дойдоха съвсем близо до него, той вдигна глава и ги погледна, правейки опити да им се усмихне.

Те видяха на снега разкъсания космически костюм.

Редъл беше поддържал огъня с парченца от подплатата на най-хубавия и най-скъпия космически костюм, създаден някога от човека.



## Нощна среща

Из книгата на Рей Бредбъри „Марсиански хроники“

Рей Бредбъри

Август 2002

Преди да продължи към синкавите планини, Томас Гомес спря пред усамотената бензиностанция.

– Не ти ли е скучно сам, дядка? – попита Томас.

Старецът чистеше с парцал предното стъкло на малкия камион.

– Не е чак толкоз зле.

– А как ти харесва Марс, дядка?

– Страшно. Винаги има нещо ново. Когато попаднах тук миналата година, най-напред си казах: не очаквай кой знай какво, не искай нищо, не се учудвай на нищо. Трябва да забравиш Земята, да забравиш всичко, което е било. Сега трябва да свикнеш тук, да се аклиматизираш и да разбереш, че тук в с и ч к о е различно, всичко е друго. Вземи например времето – истински цирк. М а р с и а н с к о време. През деня адски пек, през нощта адски студ. А необикновените цветя, необикновеният дъжд? На всяка крачка изненади! Дойдох тук да си почина, бях си наумил да отида на старини на такова място, където всичко е различно. За стар човек е много важно да промени обстановката. Младежите нямат време да говорят с него, другите старци са му дотегнали. Затова реших, че най-подходящо за мен е да намеря такова необикновено място, където, стига да не те мързи да гледаш, на всяка крачка ще виждаш нещо ново. Така попаднах на тази бензиностанция. Ако работата

стане прекалено много, ще се вдигна оттук и ще се преместя на някое старо шосе, не толкова оживено; стига ми само да си изкарвам прехраната и да ми остава време да наблюдавам колко различно е тук всичко.

– Не си го измислил лошо, дядка – каза Томас. Той бе отпуснал мургавите си ръце на кормилото да си починат. Имаше прекрасно настроение. Десет дни подред бе работил в едно от новите селища, сега бе получил два свободни дни и отиваше да празнува.

– Вече на нищо не се чудя – продължаваше старецът. – Гледам, и толкова. Може да се каже, събирам впечатления. Ако Марс такъв, какъвто е, не ти харесва, по-добре се връщай на Земята. Тук всичко е наопаки: почвата, въздухът, каналите, туземците (наистина не съм виждал още нито един, но разправят, че се разхождали наоколо), часовникът. Моят часовник – и той се е побъркал. Тук дори в ре мето е наопаки. Понякога ми се струва, че съм сам саменичък, че на цялата тази проклета планета няма жива душа. Пусто. А понякога – че съм осемгодишно момче, съвсем мъничко, а всичко наоколо е грамадно! Ей богу, тук е най-подходящото място за стар човек. Няма опасност да задремеш. Просто се чувствавам щастлив. Знаеш ли какво е Марс? Той прилича на нещо, което ми подариха за Коледа преди седемдесет години – не знам дали си виждал такова нещо: калейдоскоп се казва, вътре има късченца цветно стъкло, парцалчета, мъниста, най-различни лъскави парчотии... А погледнеш ли през него към слънцето – дъхът ти секва! Колко шарки! Такова нещо е и Марс. Наслаждавай му се и не искай да бъде друг. Господи, ами ти знаеш ли, че това същото шосе е

прокарано от марсианците преди шестнадесет века, а е съвсем запазено! Дай един долар и петдесет цента, благодаря и лека нощ.

Томас подкара колата по древното шосе, усмихвайки се тихичко.

Предстоеше му дълъг път през планините, през мрака и той държеше кормилото, като от време на време посягаше към кошницата с храна и си вземаше оттам карамел. Караше вече непрекъснато повече от час и не срещна нито една кола, не видя нито една светлина, само лентата на пътя, шумът и бученето на мотора и наоколо Марс, тих и безмълвен. Винаги тих, тази нощ Марс беше по-тих от всякога. Покрай Томас прелитаха пустини, изсъхнали морета и върхове сред звездите.

Тази нощ във въздуха се носеше мирисът на Времето. Той се усмихна вътрешно на своето хрумване. Не е лоша мисъл. И наистина: на какво мирише Времето? На прах, на часовник, на човек. А ако се замислиш как ли би се чувало Времето? Като вода, която струи в тъмна пещера, като зовящи гласове, като шум на пръст, която пада върху капака на празен сандък, като дъжд. Ами, ако все в този дух се запиташ, как ли и з г л е ж д а Времето? То е като сняг, който лети безшумно в черен кладенец, или като стар нем филм, в който има сто милиарда лица, като новгодишни балони, които падат надолу, падат в нищото. Ето на какво мирише Времето, ето как изглежда и как се чува то. А тази нощ – Томас протегна ръка през страничното прозорче – тази нощ просто ти се струва, че можеш дори да го п и п н е ш.

Томас караше камиона към планините на Времето. Нещо го бодна в шията и той се надигна, взирайки се внимателно напред.

Навлезе в малък мъртъв марсиански град, изключи мотора и потъна в заобикалящото го безмълвие. Със затаен дъх гледаше от кабината залетите от луната бели здания, в които от много векове не живееше никой. Великолепни, безупречни здания, макар и разрушени, но все пак великолепни.

Томас запали мотора и кара още една-две мили, след това отново спря, излезе от кабината, като взе кошничката си, и се изкачи на една могилка, откъдето можеше да обгърне с поглед покрития с прах град. Отвори термоса и си наля чаша кафе. Край него прелетя нощна птица. Чувствуваше се добре, в душата му цареше странно спокойствие.

След около пет минути Томас чу някакъв звук. Някъде горе, където древното шосе се губеше зад един завой, забеляза някакво движение, мъждива светлина, след това чу тихо бучене. Томас се обърна, държейки чашата в ръка.

От планината се спущаше нещо необикновено.

Това беше кола, която приличаше на жълто-зелено насекомо, на скакалец. Тя плавно разсичаше студения въздух, блестейки с безброй зелени брилянти, мятайки искри с шлифованите си рубинови очи. Шестте крака на колата стъпваха по древното шосе с лекотата на ръмящ дъжд, а от гърба ѝ към Томас бе устремил очи с цвета на разтопено злато един марсианец, който сякаш гледаше в кладенец.

Томас вдигна ръка и мислено вече извика „Здравейте!“, но устните му не се помръднаха. Защото това беше м а р с и а н е ц. Но Томас беше плавал на Земята по синкави , реки, край които вървяха непознати хора, беше ял с чужди хора в чужди къщи и

винаги най-доброто му оръжие беше усмивката. Той не носеше със себе си пистолет. И сега Томас не чувствуваше нужда от него, макар че в сърцето му се спотаи страх. Марсианецът също нямаше нищо в ръцете. Един миг те се гледаха през прохладния въздух.

Пръв се реши Томас.

– Здравейте! – каза той.

– Здравейте! – каза марсианецът на своя език.

Не се разбраха.

– Здравейте ли казахте? – попитаха и двамата едновременно.

– Какво казахте? – продължаваха те, всеки на своя език.

И двамата се намръщиха.

– Кой сте вие? – попита Томас на английски.

– Какво правите тук? – произнесоха устните на чужденеца по марсиански.

– Къде отивате? – попитаха и двамата с озадачен вид.

– Аз се казвам Томас Гомес.

– Аз се казвам Мю Ка.

Нито един от тях не разбра другия, но всеки се чукна с пръст по гърдите и смисълът стана ясен и на двамата.

Изведнъж марсианецът се разсмя.

– Почакайте!

Томас усети, че нещо докосна главата му, макар че никой не беше го бутал.

– Така! – каза марсианецът на английски. – Сега ще тръгне по-добре.

– Как научихте толкова бързо моя език?

– Какво приказвате!



И двамата, без да знаят какво говорят, погледнаха чашката с горещо кафе в ръката на Томас.

– Нещо ново? – попита марсианецът, разглеждайки него и чашката и подразбирайки, изглежда, и едното, и другото.

– Искате ли една чашка? – предложи Томас.

– Много благодаря.

Марсианецът слезе от колата си.

Втора чашка бе напълнена с горещо кафе. Томас я подаде на марсианеца. Ръцете им се срещнаха и сякаш през мъгла минаха една през друга.

– Исусе Христе! – извика Томас и изтърва чашата.

– Сили небесни! – каза марсианецът на своя език.

– Видяхте ли какво стана? – прошепнаха те.

И двамата изстинаха от уплаха.

Марсианецът се наведе за чашката, но не успя да я вземе.

– Господи! – ахна Томас.

– Гледай ти! – марсианецът непрекъснато се опитваше да вземе чашата, но не успяваше. Той се изправи, помисли, след това измъкна ножа си от колана.

– Ей! – извика Томас.

– Вие не ме разбрахте, дръжте! – каза марсианецът и хвърли ножа.

Томас подложи събраните си длани. Ножът падна през ръцете му на земята. Томас поиска да го вдигне, но не можа да го хване. Той потрепери и се дръпна назад. Погледна марсианеца, който стоеше изправен на фона на небето.

– Звездите! – каза Томас.

– Звездите! – отговори марсианецът, гледайки Томас.

Ярки и бели, през тялото на марсианеца светеха звездите, плътта му беше извезана с тях като тънката, искряща обвивка на пихтиеста медуза. Звездите трептяха като виолетови очи в гърдите и корема на марсианеца, блестяха като скъпоценности по ръцете му.

– Аз виждам през вас! – каза Томас.

– И аз през вас! – отговори марсианецът, отстъпвайки една крачка.

Томас се пипна, усети живата топлина на собственото си тяло и се успокои. „Всичко е наред – помисли си той – а з съществувам.“

Марсианецът се пипна с ръка за носа, за устните.

– Аз не съм безплътен – тихо каза той. – Аз съм ж и в!

Томас го погледна озадачен.

– Но ако аз съществувам, значи вие сте мъртъв!

– Не, вие!

– Привидение!

– Призрак!

Те се сочеха с пръст и звездната светлина в техните крайници блестеше и искреше като острие на кинжал, като ледени висулки, като светулки. Те отново провериха възприятията си и всеки се убеди, че е жив и здрав и обзет от вълнение, трепет, жар и недоумение, а другият – другият, разбира се, е нереален, призрачна призма, която лови и излъчва светлината на далечни светове...

„Аз съм пиян – си каза Томас. – Утре на никого няма да разкажа за това нито дума!“

Те стояха на древното шосе, без да се помръдват.

– Вие откъде сте? – попита най-после марсианецът.

– От Земята.

– Какво е това?

– Там. – Томас кимна към небето.

– Отдавна ли?

– Долетяхме преди около една година, нима не помните?

– Не.

– Дотогава вие всички бяхте измрели, почти всички. Останали сте много малко – нима н е з н а е т е?

– Не е вярно.

– Казвам ви, че сте измрели. Аз сам видях труповете. Почернелите тела в стаите, във всички къщи. Само мъртъвци. Хиляди трупове.

– Що за глупост, н и е с м е ж и в и!

– Мистър, всички ваши хора са покосени от епидемия. Странно, че не знаете това. Вие сте се спасили по някакъв начин.

– Не съм се спасил, не е имало от какво до се спасявам. Какво говорите? Аз отивам на празника край канала при Ениалските планини. И миналата нощ бях там. Не виждате ли града? – Марсианецът посочи с протегнатата ръка.

Томас погледна и видя развалините.

– Но този град е мъртъв вече много хиляди години!

Марсианецът се разсмя.

– Мъртъв? Аз ношувах там вчера!

– Аз минах през него миналата седмица и по-миналата седмица и току-що. Там има само развалини. Виждате ли разбитите колони?

– Разбити? Аз ги виждам много добре в светлината на луната.  
Прави, стройни колони.

– По улиците няма нищо освен прах – каза Томас.

– Улиците са чисти!

– Каналите са изсъхнали отдавна, те са празни.

– Каналите са пълни с лавандулово вино!

– Градът е мъртъв.

– Градът е жив! – възрази марсианецът, като се изсмя още по-гръмка. – Вие решително грешите. Виждате ли множеството карнавални светлини? Там има прекрасни лодки, изящни като жени, там има прекрасни жени, изящни като лодки, жени, чиято кожа има цвета на пясъка, жени с огнени цветя в ръцете. Аз ги виждам, виждам ги да тичат там, по улиците, такива малки отук. И аз отивам там, на празника. Ние ще се разхождаме цяла нощ с лодки по канала, ще пеем, ще пием, ще се любим. Нима н е г и в и ж д а т е?

– Мистър, този град е мъртъв като сушен гущер. Попитайте когото искате от нашите. Що се отнася до мене, аз отивам в Грийн-Сити – ново селище на Илинойското шосе, което ние прекарахме неотдавна. А вие нещо грешите. Ние доставихме там един милион квадратни фута дъски от най-добрия орегонски дървен материал, няколко десетки тона добри стоманени гвоздеи и издигнахме две селища – да им се ненагледаш. Точно днес поливаме едното от тях. От Земята идват две ракети с нашите жени и годеници. Ще има народни танци, уиски...

Марсианецът се сепна.

– Вие казвате н а т а т ъ к?

– Да, там, където са ракетите – Томас го заведе на края на могилката и показа надолу. – Виждате ли?

– Не.

– Но ей там, е й т а м, дявол да го вземе! Ония високи сребристи неща.

– Не ги виждам.

Сега се разсмя Томас.

– Но вие сте сляп!

– Имам отлично зрение. Вие не виждате.

– Е, добре, а н о в о то селище виждате ли? Или също не?

– Не виждам нищо освен океана – сега тъкмо има отлив.

– Уважаеми, този океан се е изпарил преди четиридесет века.

– Вижете какво, това вече е прекалено.

– Но това е истина, уверявам ви!

Лицето на марсианеца стана много сериозно.

– Почакайте. Наистина ли не виждате града, както ви го описах? Ослепително бели колони, изящни лодки, празнични светлини – аз така ясно ги виждам! Послушайте! Аз дори чувам как пеят там. Разстоянието не е чак толкова голямо.

Томас се вслуша и поклати глава.

– Не.

– А аз – продължи марсианецът – не виждам нещата, които описвате вие. Как е възможно това?...

Те отново потрепериха от студ, сякаш ледени игли пронизваха телата им.

– А може би?...

– Какво?

– Вие казахте „от небето“?

– От Земята.

– Земята е название, празен звук... – каза марсианецът. – Но... преди един час, когато минавах през прохода... – Той се пипна отзад за врата. – Усетих...

– Студ?

– Да.

– И сега също?

– Да, отново студ. Нещо ставаше със светлината, с планините, с пътя – нещо необикновено. И светлината, и пътят сякаш бяха други и за миг имах чувство, че съм последният обитател на вселената...

– И аз имах същото чувство! – извика Томас развълнуван; той сякаш разговаряше с добър стар приятел, на когото доверяваше нещо съкровено.

Марсианецът затвори очи и отново ги отвори.

– Тук може да има едно обяснение. Цялата работа е във Времето. Да, да. Вие сте създание на Миналото!

– Не, вие сте от Миналото – каза пришълецът от Земята, след като поразмисли.

– Колко сте сигурен! Можете ли да докажете кой е от Миналото и кой от Бъдещето? Коя година сме сега?

– Две хиляди и втора!

– Какво ми казва това?

Томас помисли и сви рамене.

– Нищо.

– Все едно аз да ви кажа, че сега е 4 462 853 година по нашето летоброене. Думите са нищо, по-малко от нищо! Къде е часовникът, по който да определим положението на звездите?

– Но развалините са доказателство! Те доказват, че аз съм Бъдещето. Аз съм жив, а вие сте мъртъв!

– Цялото ми същество отхвърля тази възможност. Сърцето ми бие, стомахът ми иска храна, устата ми жадува за вода. Не, никой от нас не е нито жив, нито мъртъв. Впрочем, по-скоро сме живи, отколкото мъртви. А още по-вярно ние сме нещо по средата: двама странника, които са се срещнали нощем на шосето. Двама непознати, тръгнали всеки по своя път. Вие казвате развалини?

– Да. Страхувате ли се?

– Кой иска да види Бъдещето? И кой ще го види някога? Човек може да гледа Миналото, но за да... Вие казвате, че колоните са рухнали? И морето – изсъхнало, каналите – празни, девойките – измрели, цветята – увехнали? – Марсианецът млъкна, но след това отново погледна към града. – Но те са там! Аз ги виждам. И за мен това е достатъчно. Те ме чакат, каквото и да приказвате вие.

Точно така ракетите, селището и жените от Земята чакаха Томас някъде в далечината.

– Ние никога няма да се съгласим един с друг – каза той.

– Нека се съгласим да не се съгласяваме – предложи марсианецът. – Минало, Бъдеще – не е ли все едно, стига само ние двамата да сме живи, защото това, което ще дойде след нас, без друго ще дойде – утре или след десет хиляди години. Откъде знаете, че тези храмове не са останки от вашата цивилизация след

сто века? Не знаете. Тогава недейте пита. Но нощта е кратка. Ето че в небето лумна празничен фойерверк, изхвърчаха птици.

Томас протегна ръка. Марсианецът повтори жеста му.

Ръцете им не се докоснаха – те се разтвориха една в друга.

– Ще се видим ли пак?

– Кой знае? Може би някога.

– Бих искал да бъда с вас на вашия празник.

– А аз да разгледам новото ви селище, да видя кораба, за който говорихте, да видя хората, да узная всичко, което се е случило.

– До виждане – каза Томас.

– Лека нощ.

Марсианецът безшумно се понесе към планините на своето зелено металическо возило, пришълецът от Земята обърна своя камион и мълчаливо го насочи в противоположната посока.

– Господи, какъв сън – въздъхна Томас, отпуснал ръце върху кормилото, мислейки за ракетите, жените, силното уиски, вирджинските танци и предстоящото веселие.

„Какво странно видение“ – мислено си каза марсианецът, увеличавайки скоростта и мислейки за празника, каналите, лодките, златооките жени и песните...

Нощта беше тъмна. Луните бяха залезли. Само звездите трептяха над празното шосе. Ни звук, ни кола, ни едно живо същество, нищо. И така беше до края на тази прохладна тъмна нощ.





## Диктаторът

### Научно-фантастична сатира

Иля Варшавски

Беше три часа и седемнадесет минути по астрономическото време на системата на Сините слънца, когато Лупус Ест, страшилището на дванадесетте планети, се появи в командния пункт на звездолета.

След три минути, поглеждайки със задоволство към командира, който лежеше с разбит череп, той се насочи към кабината, за да помогне на двамата си другари, които доубиваха екипажа и пътниците.

След един час Информационната космическа служба съобщи, че е прекъсната връзката със звездолета ХВ-381, а обединеното полицейско управление на дванадесетте планети съобщи за дръзкото бягство на трима престъпници, осъдени на смърт от Върховния съд.

През това време освободеният вече от излишния товар кораб бе взел курс към съзвездието Лебед.

– Отлично проведена операция! – каза Тари Кат, отваряйки втора бутилка.

Лупус Ест се захили самодоволно.

– Не беше лошо, момчета, но не забравяйте, че това е само началото. Главната работа ни предстои на Галатейя.

– Какво оръжие имат те? – попита Пинта Уиски, най-предпазливият от тримата приятели.

– Планетата е населена с хапливци, които не могат да различат квантов деструктор от обикновен лъчев пистолет. Аз бях там преди десет години, когато служех като втори щурман на звездолет. Не е планета, а бонбонче! Прекрасен климат, двадесет и шест процента кислород в атмосферата, много богати златни залежи, а жените – пръстите си да оближеш. С една дума, Галатея е създадена специално за момчета като нас и може да бъде завладяна с голи ръце.

След третата бутилка бяха окончателно разпределени ролите:

Лупус Ест – диктатор.

Пинта Уиски – началник на полицията и на щурмовите отряди.

– Тари Кат – църковен глава.

Планът на Лупус Ест бе изграден върху познаване на човешката психика.

– Сегашното правителство на Галатея – каза той, чоплейки зъбите си – трябва да бъде обвинено в опит да продаде планетата на чуждоземци, арестувано и разстреляно без съд. На мястото му ще бъде създадено ново марионетно правителство от елементи, недоволни от положението си в обществото. В този стадий на преврата ние ще трябва да се държим в сянка.

– А няма ли след това те да ни пратят по дяволите? – попита тъпичкият Тари.

– След това ние ще ги пратим по дяволите, но дотогава Пинта трябва да завърши нелегалното формиране на щурмовите отряди, а ти, Тари, да доведеш религиозната психоза до крайност.

– Как става тая работа?

– Ще почнем кръстоносен поход против червенокосите или против ония, които имат повече от пет деца. Ще ги обявиш за слуги на дявола. Трябва да се забърка каша, не е важно каква, за да се даде възможност на отредите на Пинта да се намесят за възстановяване на реда.

– Хип, хип, ура!

– Да живее диктаторът на Галатейя Лупус Ест!

– И най-близките му приятели и съратници Тари Кат и Пинта Уиски – скромно продължи тоста Лупус.

\* \* \*

– Значи ти решително отказваш да ми помогнеш? – попита Лупус, старейки се да запази спокойствие.

Галатеецът вежливо се усмихна.

– Виждате ли, аз съм химик, а не лекар, но мога да направя нещо. Моят шурей е много добър психиатър и ако сте съгласен да поговорите с него, той навярно ще ви предпише лечение.

Ест скръцна със зъби.

– Пречукай го, Лупус – каза Тари.

– Разбери – продължи Ест, – че ти предаваш своя народ. Вашите управници тайно продават планетата на чуждоземци, а ти не искаш да възглавиш правителството на национално освобождение. Какъв патриот си ти?

– Не разбирам за какво говорите. Ние нямаме никакви управници.

Лупус изтри потта от челото си.

– А какво имате?

– Два координационни центъра с електронни машини. Ако можете да направите някакви предложения за усъвършенствването на тези машини, Съветът на кибернетиците на драго сърце ще ви изслуша.

– Нека аз да поговоря с него – помоли се Пинта. Ръцете отдавна го сърбяха.

– Почакай, Пинта.

Лупус се замисли.

– Престани да се правиш на ударен! – внезапно закрещя той. – Казаха ни, че твоят проект, върху който си работил пет години, е отхвърлен и че ти си много недоволен от това. От кого, дявол да те вземе, си недоволен! Да не би от машините?

– Разбира се, че съм недоволен. От себе си съм недоволен. Беше много глупаво да прахосам напразно пет години.

Лупус хвана галатееца за врата и го поведе към изхода.

– Пръждосвай се и си дръж езика зад зъбите. Помни, че не те ликвидирахме, само защото не желаем да се занимаваме с мърша, но ако раздрънкаш какво сме говорили с теб...

Жестът на Лупус бе по-красноречив от всякакви думи.

Галатеецът излезе.

Тари укорително поклати глава, стъпка угарката и тръгна към вратата.

– Назад!

Тари неохотно се спря и пъкна пистолета в джоба си.

– Струва ми се, че така ще бъдем по-спокойни. Те нямат полиция и аз ще хвърля трупа в канала...

– Забрави старата си професия, дръвник! Сега ти си политик. Един труп не решава въпроса и само напразно ще привлече вниманието върху нас. Нужни са ни милиони трупове, без това е невъзможна истинска власт. Научи ги да стрелят един срещу друг. Достатъчно лентяйствувахте тук! Утре се залавяйте с Пинта за работа.

– А какво ще правим с правителството?

– Засега ще трябва да почакаме. Виждаш, че нищо не излиза.

\* \* \*

Първата проповед на Тари има сензационен успех. Институтът за обществено мнение регистрира над двадесет милиона галатейци, събрани пред телевизионните екрани и радиоапаратите.

Кат изглеждаше много ефектно в жълтия си кариран костюм със зелена връзка.

– Братя! – почна той, след като шумно се изсекна в червената си носна кърпа. – Покайте се, братя и сестри, защото десницата божия вече е вдигната за съкрушителен удар.

Голям е вашият грях пред господа. Мръсни изчадия на дявола скитат из Галатейя, осквернявайки божия образ, по чието подобие сме създадени. Имам предвид, чада, червенокосите. Нима косите на нашите прадеди, изгонени някога от рая, са имали този нечестив цвят? Не, и хиляди пъти не! – ще отговори всеки ревностен християнин. Червеният цвят идва от дяволицата Лилит, с която Адам блудствувал по внушение на Сатаната. С какво е опасен за нас червенокосият човек, ако изобщо тази дума може до се употреби за подобни изроди? Червенокосият постоянно мисли, че е

червенокос, и душата му е изпълнена със злоба към цялото човечество.

Някои могат да ми възразят, че червенокосите на вашата планета са не повече от два процента и поради това не представляват голяма опасност. Пагубна заблуда! Червенокосите са опасни именно защото са малко. Вашите жени и дъщери хвърлят похотливи погледи на червенокосите тъкмо защото те им се виждат необикновени. Ще дойде време и червенокосите ще се разплодят на Галатея толкова, че всеки, който е имал нещастieto да се роди брюнет, блондин, шатен или плешив (ораторска пауза, за да се даде възможност на слушателите да оценят духовитостта), или плешив (малка пауза за смях), ще се лиши от своята порция въздух на планетата.

Убивайте червенокосите с камъни, разпъвайте ги на кръст, изгаряйте жилищата им, защото с това ще сторите богоугодно дело.

За един убит червенокос ще ви бъдат опростени греховете, за двама червенокоси бог обещава спасение, за трима – вечно блаженство. Червенокосите деца до десет години се броят по три парчета за възрастен.

– Браво, Тари! – каза Ест след завършването на проповедта. – Не знаех, че си роден за оратор.

\* \* \*

Лупус Ест бясно крачеше из стаята. Приятелите му страхливо навеждаха глава, когато той се обръщаше с лице към тях. Те добре познаваха характера на диктатора.

Работите вървяха съвсем зле.

Втората проповед на Тари събра само двама слушатели. Единият от тях – глухо старче, което първия път не бе разбрало нито дума, – бе дошъл с нов слухов апарат, но когато се развихриха ораторските способности на Кат, стана от мястото си и си отиде. Вторият (психиатърът, шурейт на споменатия вече галатеец) седя до края, но ако се съди по множеството бележки, които правеше в бележника си, и по неговия опит да провери след завършването на проповедта способността на Тари да запомня многозначни числа, се ръководеше от чисто професионален интерес към проповедника. Не вървеше по-добре и работата на Пинта. Той за малко щеше да формира шурмов отряд от десет галатейци, но когато стана ясно, че се касае не за шурмуване на някой планински връх, а за други работи, за които Пинта говореше твърде загадъчно, отрядът се разпадна.

Лупус се приближи до своите помощници. Те бързо станаха.

– Така повече не може да се действа – каза той и ги прониза с поглед. – Още една седмица и ще станем за посмешище на цялата планета. Трябва да променим тактиката. Довечера ще завземем златния запас на Галатая.

\* \* \*

Беше пет часа сутринта, времето, когато на Галатая е най-тъмно.

Отрядът се движеше към склада, пазейки пълна тишина.

Лупус, който вървеше пръв, направи знак на своите помощници да се приближат до него.

– Никаква стрелба – каза той шепнешком, – ще ликвидираме охраната с ножове. Пинта ще остане да охранява входа, а ние с Тари ще се заемем с касите.

– Далеч ли е складът? – попита задъхан Тари. Той се беше уморил да мъкне на гърба си квантовия механизъм за разбиване на каси.

– Ето вратата. Аз минавам пръв. Стойте тук. Когато ликвидирам часовия ще свирна.

Лупус изчезна в мрака. В нощната тишина се чуваше само тежкото дишане на Кат. Внезапно в склада блесна светлина.

– Тревога! Тари, май че е най-добре да офейкаме – прошепна Пинта. – Знаех си, че те имат там автоматика!

– Тари! Пинта! – Лупус се показа в осветената врата. – Складът не се охранява. Златото е на кюлчета – търкаля се по земята. Бързо насам.

\* \* \*

Минаха три денонощия от завземането на склада. Галатейците все още не проявяваха никакво безпокойство по този повод.

Приятелите седяха върху златните кюлчета, без да свалят очи от затворената врата, готови да отблъснат всяко нападение. Край тях лежах лъчевите пистолети.

Мина още едно денонощие и постоянното напрежение почна да ги уморява. За да убият времето, Лупус предложи да играят на покер. Играеха на кюлчета.

...Течеше шестото денонощие от началото на операцията.

– Двеста – каза Тари.

– Пас – отговори Пинта.

– По три – релансира Лупус.

– Още по три – добави Тари.

– Какво имаш?



– Каре попове!

Лупус тихо изруга. Вече над две трети от златния запас бяха преминали у Тари. Такава концентрация на капитал и на духовна власт в едни ръце създаваше реална заплаха за положението на диктатора. Ест небрежно хвърли картите. Една от тях падна на земята. Тари се наведе да я вдигне.

Лупус беше майстор в своята професия. Когато вратът на Тари се изравни с дулото на пистолета, ослепителен лъч прониза главата на новоизлюпения финансов магнат.

– Защо направи това? – попита пребледнелият Пинта. – Ами сега?

– Ще трябва да обединим църквата с полицията – небрежно отговори Лупус. – Налага ти се да работиш за двама.

\* \* \*

Минаха още седем дни. Галатейците не се появиха, сякаш абсолютно не се интересуваха от своето злато.

Ръмеше дъжд. Пинта седеше като мокра кокошка с хлътнала между раменете глава. Научен от опита, той вежливо отклоняваше всички предложения на Ест да поиграят на карти.

Храната им се беше свършила.

– Знаеш ли, Лупус – замечтано каза Пинта, – в централния затвор на дванадесетте планети все пак беше по-хубаво от тук. Наистина кислородът там е по-малко, но затова пък имаш покрив над главата си, топла храна, а през време на разходките можеш да размениш по някоя дума с приятели и да научиш нещо ново.

Лупус презрително го погледна.

– Да не се надяваш, че твоите подвизи при завземането на звездолета ще накарат съдебните заседатели да заменят смъртната ти присъда с обществено порицание?

Пинта наведе глава.

– То че ще видим Сините слънца, когато си видим ушите, е ясно, Лупус, но какво ще спечелим, ако седим тук върху тези кюлчета? Изглежда, че това злато просто не им е нужно. Търкаля се в склада без никаква охрана. То няма да ни даде никаква власт. Напразно само се мокрим под дъжда.

– Да почакаме още един ден. Златото си е винаги злато. Невъзможно е да са забравили за него.

Лупус излезе прав. Привечер пред вратата се появи парламентъор – старчето със слуховия апарат, единият от слушателите на втората проповед на Тари.

– Отворете вратата! – извика то, стареайки се да види през ажурената решетка лицата на експроприаторите. – Ей сега ще дойдат коли да вдигнат златото!

С пистолет в ръка Лупус се приближи до вратата.

– Имаш много здраве! Златото сега е наше и всеки, който се опита да влезе тук, жив няма да излезе!

– Това злато е мое! – записка старчето. – Нямате право да заграбвате чуждо злато, това е безпрецедентен случай!

Положението се изясни. Най-последно вместо тайнствената, безлика маса на галатейците пред Лупус стоеше реалният притежател на богатствата на Галатейя. В такива ситуации той се чувствуваше като риба във вода.

– Слушай! – В гласа на Ест прозвучаха добродушни нотки. – Златото сега е наше, но аз не искам новият ред на вашата планета да започне с нарушение на правото на частна собственост. Номинално ти ще си останеш собственик на златото, но с него ще се разпореждаме ние. От днес нататък всички кюлчета постъпват във фонда на Промислено-финансовата банка, а ти ставаш неин директор. Смятам, че десет процента от акциите ти стигат.

– Дайте ми златото! – продължаваше да крещи старчето. – Ако за вашите опити ви е нужно злато, ще ви приготвя няколко тона, но най-рано след една седмица, а това злато трябва да превърна днес в олово. Нямате право да забавяте пробното пускане на моята инсталация!

– В олово ли? В какво олово?! – на Лупус му се стори, че не е чул добре.

– В обикновено олово за защита на реакторите. Аз съм ръководител на лаборатория по алфизика и синтезиран тежки метали от кварцов пясък. В първата инсталация не можахме да стигнем по-горе от златото. Тези кюлчета са полуфабрикат за втората фаза, при която златото се превръща в олово. Дайте ни златото!

– Отвори му вратата, Пинта!

Старчето се втурна в склада, преброи кюлчетата и подскачайки, тръгна към изхода.

– След една седмица ще ви пратя няколко тона злато за вашите опити – викна той на Ест на излизане.

Лупус се изхрачи и тръгна към вратата.

– Накъде, Лупус?

– Да поискан от тези ангели гориво за звездолета. Реших да заминем за Страната на сините маймуни.

– Но те са гологъзи, катерят се по дърветата и ядат някакви корени.

– Няма какво да се прави, малко са вече местата в Галактиката, където човек може все още до стане диктатор.

– Ами аз? – жално попита Пинта.

– Ти ще полетиш с мен – отговори великодушният Ест. – Жалко, че го няма Тари, там той също щеше да ми бъде нужен.



## Паметникът на силиборжците

### Фантастична хумореска

Б. Зубков, Евг. Муслин

Той си вари кафето по старому, на термоядрен котлон. Точно петдесет и пет зрънца кафе за малката тенджерка. И добре е да се ограничи фокусировката на магнитното поле в термоядрения котлон, иначе кафето ще кипне много бързо и ароматът му няма да успее да изпълни целия кабинет. Уви, на своите петстотин и четиридесет години той почти е лишен от други радости.

След това, както винаги, ще включи електронния щурец и под приятното цвърчене ще се залови за работа. В същност работа е силно казано. Просто така, малки развлечения на стари години. Ще преглежда спокойно купа от книжни ленти, който е успял да натрака през деня Универсалният анализатор. И той е дядка като него, стара безсловесна машина, тромава като костенурка, бавна като реактивен самолет.

Тя бе построена през ония години, когато притокът на пришълци от другите планети и звезди беше особено голям. Тогава почти всеки ден пристигаше някой. Като че ли някъде във вселената се беше продънил огромен чувал и изсипваше на Земята пъстри тумби от обитатели на далечни светове. Някои пришълци приличаха на големи кенгура, други на връзка гевреци, на букет от кактуси, на смачкан аеростат, на исполинска медуза. Долитаха слепи невидими същества и създания, по-леки от въздуха. Последните трябваше да обуват своите четиринадесет или шестнадесет крака в оловни

водолазни обувки. Понякога от корабите изхвъркваха и представителки на прекрасния пол. Като сега си спомня той за Пея от съзвездието Водолей. Наистина, прекрасната водолейка имаше три очи. Но какви очи! Е-хе! И тогава той беше млад!... Разбира се, гостите на Земята се обясняваха по най-различен начин. Те гъгнеха, свиреха, ломотеха, звъняха, гъргореха, шумоляха, викаха и виеха. Дешифровчиците се изпотрепваха от работа. Космолингвистите, които търсеха общ език със звездните гости, неочаквано станаха най-популярните хора. Децата играеха на космолингвисти, както някога на космонавти. В детските градини всичко живо също викаше, виеше, гъргореше и свиркаше. В помощ на космолингвистите именно бе създаден Универсалният анализатор. Той разчиташе всякакви йероглифи, дешифрираше всякакви звуци, анализираше формули, знаци и дори жестовете на пришълците.

След това епидемията от посещения секна. Сега звездни гости пристигаха един-два пъти в годината, не по-често. Но Универсалният анализатор все още се трудеше, бълвайки километри от книжни ленти. Прекалено много полезни и безполезни записи, документи, магнитофилми, стереочертежи, живи картини и пеещи кристали бяха домъкнали със себе си пришълците... Цялата тази огромна информация и до ден днешен не беше още изследвана.

...Изглежда всичко е наред: кафето кипна, щурецът е включен, климатичната инсталация усърдно вкарва в кабинета мирис на кожени подвързии и стара хартия. Не всеки ден човек може да се радва на аромата на истинска старинна библиотека. Съвременните кристалични книги, за съжаление, на нищо не миришат...

И така, днес Универсалният анализатор се е занимавал с дешифрирането на звуците на пеещите кристали. В каталога на фундаменталния архив те фигурираха под индекса БОЕ-17 № 1863518315-бис XII. Много стар индекс. Да видим какво означава той... „Делото на силиборжците“. Значи пеещите кристали са били извадени от кораба на силиборжците. Силиборжците... Разбира се, той много добре си спомня пристигането на силиборжците! Тогава той беше пъргав триста и деветдесет годишен младеж. Работеше в бригадата за срещи. Посрещаха гостите от другите планети, излитаха при всички екстрени повиквания. Носеха се стремглаво към всяка точка на планетата. Колко весело беше на времето да летиш в индивидуалния сферолет и да изпреварваш другите. А зад тях се нижеха товарните аеробуси, които носеха всичко необходимо за посрещането. Не, сегашните младежи вече не разбират красотата на полетите със скорост, по-малка от скоростта на светлината. Те летят на тези чудовищни фоновопове, изпреварвайки светлината. Съмнително удоволствие! Защото когато летиш, изпреварвайки светлинните вълни, непрекъснато виждаш само собствения си тил. Накъдето и да погледнеш – навсякъде виждаш типа си. Известният ефект на Баничарски-Поаспе, който те предсказаха още в 2371 година. Но младежите са готови да гледат дори собствените си тилове, стига да се носят все по-бързо и по-бързо... Значи, силиборжците. Горките силиборжци. Той вижда всичко така ясно, сякаш се бе случило вчера. А от тогава са изминали вече сто и петдесет години! Силиборжците излязоха от своя кораб и само след няколко минути загинаха. Загинаха всички до един! Изгоряха! Авария в скафандрите – така решиха специалистите. Тяхната бригада тогава беше здраво смърнена от

Службата за безопасност. Защо не са предпазили силиборжците? Защо не са угасили горящите им скафандри? Защо, защо, защо... Бригадата за срещи бе разтурена. Той самият бе изпратен за наказание в урановите рудници на Меркурий. Трябваше по два часа на ден да седи до пулта за управление на рудника. Някъде долу се чернееха рудничните естакади, а капсулата с пулта за управление плаваше в меркурианското небе. Най-тъжните дни в живота му. От скука научи древногръцки език. И всичко заради тези силиборжци. Нещастници, разбира се. Да загинат безсмислено и безславно, да изгорят, когато вече са стигнали до целта. Наистина, както са се изразявали в древността, те бяха изгорели на поста си. В знак на скръб и уважение хората им издигнаха паметник. Огромният елипсовиден силиборжски кораб, приличащ на старинен дирижабъл, бе зазидан в гигантски конус от силоглас. Зазидан завинаги, защото силогласът действително е уникален материал. След като се втвърди, не се поддава дори на плазмените монитори...

...Какво си спомня той още за силиборжците? Ах, да! Най-главното! В кораба им не намериха почти нищо. Печално празна черупка. Само тук-там в глухо отекващата пустота стояха триножници с късчета пеещи кристали. Кристали пееха и звъняха тъй жално, сякаш скърбяха за загиналите си стопани. Като сълзи падаха и се разбиваха кристалните капки от звукове... Печални спомени... Колко се развълнува той! Трябва веднага да се успокои!...

Той се включи в линията на медицинското обслужване и слуша петнадесет минути неудържимия смях на най-добрия клоун от Слънчевата система. Това го поободри.



И така, днес отново му гостуват силиборжците. Най-последно, след сто и петдесет години дойде и техният ред. Днес Универсалният анализатор е дешифрирал записа на звуците на пеещите кристали. Да извикаме тихичко „Ура!“ и да видим, да видим...

...– Така... така... протоколи на някакви заседания. Виж, не бих помислил, че са обичали да заседават. Такива на пръв поглед разумни същества... Учебник по суперматрична алгебра... Удивително, няма сред тях е имало деца? Учебникът е явно за старша група от детска градина... На тази лента пък стихове... Макар че по-скоро приличат на инструкция за смазване на някакъв механизъм. Стихове с привкус на смазочно масло. Може би силиборжците са римували именно инструкциите! Стихове като нисша форма на изразяване на мислите, пригодна само за инструкции... Хе-хе! Какво ли биха казали за това нашите поети...

Като се подсмихна ехидно на ум, той сръбна от седефената чашка една глътка кафе и отново се наведе над безкрайната книжна лента.

– Пак инструкция. Този път в проза. Както изглежда, по-важна. „Общо ръководство за установяване на контакти“. Част първа: Генерална инструкция „Запознаване“. Параграф първи...

\* \* \*

Някъде далеко избоботи вечерният аеробус. Отново всичко стихна. И в тази тишина човечеството разкри Тайната. Още на следващото утро Тайната стана всеобщо достояние. Кристаличните вестници, телевизорите, вградените в тротоарите и монтираните в слуховите нерви радиоприемници предадоха пълния текст на силиборжското ръководство за установяване на контакти с

обитателите на други планети. А сега той имаше удоволствието да го прочете пръв:

„§ 1. За установяване на контакти с обитателите на други планети не трябва да се прибегва до звукови опити за взаимна връзка. Дори планетата да има плътна атмосфера, която е добър проводник на звука, скоростта на звука (говорният сигнал) си остава един милион пъти по-малка от скоростта на светлината. Следователно при 10 метра разстояние между събеседниците (явно умалена цифра за първите предпазливи контакти), за една секунда ще могат да бъдат изпратени и получени обратно само 16 единици информация (думи, звуци, сигнали). Съвсем очевидно е, че един толкова бавен метод е абсолютно негоден за връзка между разумни същества...”

– Те смятат, че гласно произнесените думи не могат да служат за връзка между разумни същества. Страхувам се, че дърдорковците няма да одобрят този параграф...

„§ 2. Няма смисъл да се показват на обитателите на други планети математически формули и геометрични фигури, тъй като математическата абстракция не е единствено възможният инструмент на познанието. По-вероятни са други методи на абстрахиране – с помощта на гама звуци, миризми и светлинния спектър, което е по-приятно за организма и по-присъщо за него. Да припомним пеенето на птиците, аромата на цветята, ярките багри на живата природа! А къде ще намерим в природата математически знаци? Никъде!”

– Веднага почувствах, че техните инструкции за разлика от земните приличат на поеми...

„§ 3. Не трябва да се правят опити да се прибегва до телепатична или хипнотична връзка. Това е крайно примитивна форма на

връзка, тъй като при нея цялата информация от всички живи индивиди се възприема от всекиго и от всички веднага, от което се получава информационен хаос. Телепатично могат да се предават само сигнали за тревога, глад, ярост и бягство. Това е добро средство за животните, обединени в хергеле, но е съвсем непригодно за висши същества. В процеса на еволюцията разумните същество успяха да се изолират от телепатичните вълни и само понякога, като атавизъм, могат да ги възприемат като чувство на смътна тревога."

– Тук има още най-малко седемдесет метра лента... Още деветдесет и три параграфа... В които те отхвърлят всички възможни и невъзможни начини на връзка. Невероятно! Как са мислили те тогава да се обяснят с обитателите на Земята?... Най-после! Параграф деветдесет и седми...

„За да могат обитателите на другите планети ясно да разберат, че пред тях се намират органични (следователно запалими) същества, способни за самопроизволни (самостоятелни, разумни) действия, ние трябва да се изгорим пред техните очи..."

– Да се изгорят!...

„Самоизгарянето не трябва да застрашава с огнеопасност обитателите на другите планети, техните сгради и летателни съоръжения."

– Каква предвидливост!

„Затова операцията по самоизгарянето трябва да бъде извършена на равна, открита площадка, но желателно в присъствието на колкото е възможно по-голям брой обитатели на чуждата планета. Всички астронавти, които се самоизгарят, трябва да се възстановят в синтезиращите биокамери на кораба най-късно

след седемдесет часа силиборжско време, стига само това да не бъде осуетено от някоя аварийна ситуация...”

– Те са се изгорили! А ние нищо не разбрахме, мислехме, че е станала авария със скафандрите. А самите силиборжци... Къде са те сега?... Чудовишно!... Чудовишно произшествие!... Силиборжците... Ние сме ги зазидали! Зазидали сме ги в паметника... Те са се възстановили седемдесет часа силиборжско време след изгарянето. Но кой знае на какво е равен един техен час? Може би това са десет или петнадесет наши години? Ние зазидахме техния кораб в блока от силоглас, а вътре в него има живи силиборжци. Спомням си, в него имаше биокамери за възстановяване. Черни полукълба! Ние си помислихме, че това са просто празни туби за гориво... Или нещо подобно. Какво недоразумение! Огромно недоразумение! Колко трудно е понякога да се разберем един друг...

\* \* \*

...Плазмените компресори работеха денонощно, откъртвайки милиметър по милиметър люспици силоглас и освобождавайки от плен силиборжците така, както на времето хората са се освобождавали от оковите на взаимното неразбиране.



## Санаториумът на д-р Влипердиус

### Фантастичен разказ

Станислав Лем

Виновен за това беше зъболекарят, който ми постави металически коронки. Усмихнах се на продавачката от павилиона, а тя ме взе за робот. Убедих се в това едва в метрото, когато разгърнах вестника. Беше „Безлюден вестник“. Не изпитвам слабост към него, но не защото имам някакви антиелектрични предразсъдъци, а защото редакцията прекалено гледа да угоди на вкуса на читателите. Цялата първа страница се заемаше от сантименталната история за някакъв математик, който се влюбил в електронна машина. На таблицата за умножение все още някак си се държал, но когато стигнал до решаването на нелинейни уравнения от  $n$ -та степен, започнал страстно да прегръща клавишите ѝ, повтаряйки: „Скъпа моя, никога няма да те напусна!“ Отвратен от безвкусицата на разказа, надникнах в отдела „Из живота на обществото“, но там монотонно се изброяваше само кой, кога и с кого е конструирал потомство.

В началото на литературната колона стоеше стихотворение, започваща така:

Що за робот млад и хубав  
и що за работка!  
Тя му от стомната дава пентоди,  
а той ней – щепсел с намотка.

Това странно ми напомняше познати от някъде стихове, но не можех да си спомня автора. Имаше и вицове от съмнително качество, на тема хора, за гномистите (специалисти по джуджета), за произхода на джуджетата от пещерния джудж и тем подобни бълнувания. Понеже имах още половин час път, започнах да преглеждам дребните обяви – както е известно, и в евтиния вестник те често са интересни. Но и тук ме чакаше разочарование. Някой искаше да отстъпи сервобрат си, друг преподаваше космонавтика чрез кореспонденция, трети обявяваше, че разбива атомно ядро веднага на място. Сгънах вестника, за да го изхвърля и в тоя миг погледът ми падна на голяма обява в рамка: „Институт на д-р Влипердиус – лечение на нервни и психически болести“.

Трябва да призная, че проблемите на електричната лудост винаги са ме привличали. Помислих си, че посещението на подобен санаториум би могло да ми донесе не малка полза. Не познавах лично Влипердиус, но това име не ми беше чуждо – бях чувал за него от проф. Тарантога. Свикнал съм да осъществяван хрумванията си веднага. След като се върнах у дома, телефонирах в санаториума. Д-р Влипердиус отначало възрази, но когато се позовах на общия ни познат Тарантога, омекна. Помолих да ме приеме на другия ден, защото беше неделя и преди обед имах много свободно време. Малко след закуска потеглих към предградието, където в една местност, прочута с малките си езера, се намираше психиатричният санаториум, живописно разположен в стар парк. Влипердиус – така ми казаха – ме чакаше в кабинета си. Постройката преливаше от слънце, защото стените ѝ бяха според модата от алуминий и стъкло. На таваните се виждаха цветни пана

с играещи работи. Тази болница не би могла да се нарече тъжна: от невидимите зали долиташе музика, а като минавах през хола, забелязах китайски ребуси, цветни албуми и скулптура, представляваща смел акт на работка.

Докторът не мръдна от мястото си зад обширното бюро, но ми оказа голяма любезност: както разбрах, беше чел и знаеше не един от моите пътеписи. Без съмнение беше малко старомоден не само в маниерите си, защото съвсем старовремски бе прикован за пода като някакъв архаичен Ениак. Може би не съм овладял учудването си, виждайки железните му крака, защото той каза, смеейки се:

– Знаете ли, така съм отдаден на работата си, на пациентите, че не чувствавам ни най-малка нужда да напускам института.

Зная колко са чувствителни психиатрите на тема специалност, а също и как ги засяга държанието на обикновения човек, който търси да открие екзотичност и чудовищност в лудостта и затова много внимателно изложих молбата си. Докторът се изкашля, замисли се, увеличи анодното си напрежение и каза:

– Ако толкова държите на това... но мисля, че ще се разочаровате. Днес вече няма луди работи, г-н Тихи, това са стари неща. Прилагаме модерна терапия. Методите на миналия век – нагряване на проводниците, за да се размекне главната тръба, употребата на дросели и други уреди за мъчения – принадлежат вече на историята на медицината. Хм. Как бих могъл да ви го демонстрирам най-добре? Можете просто да идете в парка и там непосредствено да се запознаете с нашите пациенти. Това са лица, извънредно чувствителни и културни. Надявам се, че всяко

отвращение, хм, всякакъв безразсъден страх пред дребните отклонения са ви чужди?...

Успокоих го, че е точно така, след което Влипердиус се извини, че, уви, не може да ме придружи по време на разходката, показва ми пътя и ме помоли да се отбия при него на връщане.

Слязох по стълбите, минах през широката веранда и се намерих на покрита с едър чакъл площадка. Наоколо се разстиляше парк с цветни лехи и палми. В далечината, по езерцето, плуваше малко ято лебеди, едни от пациентите ги хранеха, други играеха шах по цветните пейки или приятелски разговаряха. Вървах си бавно, когато някой ме извика по име. Обърнах се и застанах лице срещу лице с един съвсем непознат индивид.

– Тихи, вие ли сте?! – повтори това лице, подавайки ми ръка. Стиснах я, напразно мъчейки се да си припомня кой ли може да е той?

– Виждам, че не ме познавате. Аз съм Пролапс... работех в „Космически алманах“...

– Ах, наистина, извинете! – промълвих аз. Естествено, това беше Пролапс, почтеният линотип, който беше отпечатал почти всичките ми книги. Много го ценях, той беше действително безпогрешен. Хвана ме приятелски под ръка и тръгнахме по сенчестата алея. Петната светлина и сянка оживяваха спокойното лице на другаря ми. Говорихме дълго за новостите в книгоиздаването; той се изразяваше както винаги точно, с характерната си пронизателност, беше в отлична интелектуална форма. Не забелязах в него нито следа от ненормалност. Но когато стигнахме до една малка беседка



и седнахме на каменната скамейка, той понижи гласа си до поверителен шепот и ме запита:

– Но какво правите тук в същност?... И вас ли са ви подменили?

– Знаете ли, дойдох тука по собствено желание, защото...

– Ясно! Аз също! – пресече ме той. – Когато ми се случи това, обърнах се отначало към полицията, но веднага разбрах колко съм сглупил. Едни познати ми препоръчаха Влипердиус. Той се отнесе към моя въпрос съвсем иначе! Сега той търси и съм сигурен, че скоро ще го намери.

– Извинете, какво? – запитах.

– Как какво? Тялото ми!

– Аха... да – кимнах аз няколко пъти с глава, като се стараех да прикрия изненадата си. Но Пролапс нищо не забеляза.

– Помня отлично този ден, 26 юни – говореше той, помрачнял. – Когато сядах на масата, за да прочета вестника, издрънчах. Обърнах внимание на това – сам ми кажете, кой човек дрънчи като сяда! Пипам краката си – странно твърди, ръцете – също, почуках се и изведнъж разбрах, че са ме сменили! Някой беше си позволил безсъвестна фалшификация. Започнах да търся по цялото жилище – нито следа, трябва да са го изнесли тайно през нощта...

– Тоест... какво са изнесли?

– Нали вече ви казах! Тялото ми, истинското ми тяло, защото виждате, че това – почука се той по гърдите така, че те звъннаха – е изкуствено.

– Ах, наистина! Не разбрах... ясно...

– Вас да не би също?... – запита той с известна надежда в гласа. Изведнъж хвана ръката ми и така я удари в каменната плоча на масата, до която стояхме, че аз изохках. Той я пусна разочарован.

– Извинете, струваше ми се, че блести.

Разбрах вече, че се смята за човек, на когото е откраднато тялото и понеже обикновено болните много обичат да имат около себе си другари по нещастие, се надяваше, че и на мен ми се е случило същото.

Разтрих под масата ударената си ръка, като се стараех да сменя темата на разговора, но той започна с удоволствие и умиление да описва чара на бившето си тяло, много говореше за русия си бретон, като че ли действително го е притежавал, за атлазените си бузи, дори за хремата си. Не знаех как да се откача от него, защото се чувствавах все по-глупаво. Но Пролапс сам ме избави от неловкото положение, защото внезапно се изправи и извика:

– „О, струва ми се, че там върви ТО!“ – и се затича през тревата след някакъв неясен силует.

Седях още, потънал в мисли, когато някой се обади зад гърба ми:

– Извинете, може ли?

– Но моля ви се... – отговорих аз.

Новодошлият седна и ме обгърна с неподвижен поглед, като че ли искаше да ме хипнотизира. Той дълго се визира в лицето и ръцете ми с израз на нарастваща тъга. Накрая ме погледна дълбоко в очите с такова безмерно съжаление, а същевременно и с такава нежност, че се обърках. Не знаех какво трябва да означава това. Мълчанието между нас растеше, стараех се да го прекъсна, но не можех да намеря никакво неутрално изречение, за да започна

разговор, защото погледът му изразяваше вече твърде много и едновременно с това твърде малко.

– Бедничкият – каза той тихо, с неизразимо умиление в гласа, – как ти съчувствувам...

– Понеже когато... знаете ли... в действителност – започнах, за да се отдели с някакви думи от неразбраното прекомерно съжаление, с което той ме обгради.

– Моля, не говори нищо, аз всичко разбирам. Повече, отколкото мислиш. Знам и това, че ме мислиш за луд.

– Но откъде накъде! – помъчих се да се противопоставя, но той ме прекъсна с решителен жест.

– В известен смисъл аз съм луд – каза той почти величествено – като Галилей, като Нютон и Джордано Бруно. Ако възгледите ми бяха само логични... ба! Но най-важното са чувствата! Как те съжалявам, жертва на Вселената! Що за нещастие е това да живееш, що за капан без изход...

– Действително, животът е понякога пълен с грижи – започнах аз бързо, тъй като най-сетне бях намерил някаква опорна точка. – И все пак като явление отчасти естествено...

– Ето ти! – закова той последната ми дума – естествено! Има ли нещо по-долнокачествено от природата! Учените и философите винаги са се опитвали да обяснят природата... Нещастници!... Тя фактически трябва да се премахне!

– Изцяло?!... – попитах аз, въпреки желанието си, зашеметен от толкова радикалното разглеждане на нещата.

– Само така! – отговори той категорично. – Моля те, погледни това. – Деликатно вдигна дланта ми, като някаква гъсеница,

заслужаваща да бъде гледана, но заедно с това отвратителна (той се стараеше да обуздае това отвращение) и като я държеше помежду ни като рядък екземпляр, говореше тихо, но настойчиво:

– Колко е воднисто... рядко тесто... мочурище... белтъчини, ах тези белтъчини... Сирене, движещо се известно време... мислец млечен продукт – трагичен продукт на млекарско недоразумение, ходеща нещо си...

– Извинете, но...

Той не обръщаше ни най-малко внимание на моите думи. Скрих бързо под масата ръката си, която той пусна, като че ли не беше в състояние да понася по-дълго нейния допир, а вместо това сложи ръка на главата ми. Беше страшно тежка.

– Как може! Как може да се произвежда нещо такова! – повтаряше той, увеличавайки натиска върху черепа ми, така че почувствувах болка, но не смеех да протестирам – някакви си подутини, дупчици... карфиолчета – с желязно докосване той опипваше носа и ушите ми – и това трябва да е разумно съществува? Позор! Позор, казвам ви! Заслужава ли уважение природата, която след 4 милиарда години създава НЕЩО ТАКОВА!?

Тук той отблъсна главата ми така, че тя се разлюля и видях звезди по пладне.

– Дайте ми един единствен милиард и ще видите какво ще създам!

– Сигурно несъвършенството на биологичната еволюция... – започнах аз, но той не ми даде да взема думата.

– Несъвършенство!? – изхриптя той. – Отпадък! Недоброкачествена стока! Абсолютен брак! Когато не можеш да правиш нещо както трябва, не трябва изобщо да го правиш!

– Не бих искал да оправдавам никого – подхвърлих бързо аз, – но Природата е правила, както знаете, от това, което е имала на разположение. В първобитния океан...

– Е плувал боклук!! – завърши той тъй високо, че чак потреперих. – Не е ли така? Избухнала звезда, били създадени планети, а от отпадъците, които за нищо не стават, от отломките и остатъците е произлязъл животът! Стига! Стига с тия издути слънца, идиотски галактики и одушевена слуз. Стига!

– Все пак атомите... – започнах аз. Не ми позволи да довърша. Видях вече санитарите, които се приближаваха по полянката; привлекли ги бяха виковете на моя събеседник.

– По дяволите атомите! – изкрещя той.

Сграбчиха го от двете страни под мишниците. Позволи да го вдигнат, но, гледайки ме – той вървеше с тила напред като рак – викаше така, че кънтеше целият парк:

– Трябва да се деволюира! Чуваш ли, бледна колоидна супо?! Вместо открития трябва да се правят закрития, трябва да се закрива все повече и повече, за да не остане нищо, лепило такова, закачено на кости! Така трябва! Само чрез регрес към прогрес! Да се отменя! Да се върви назад! Да се премахва! Природата – долу! Долу Природата!

Неговите отслабващи виковете идваха до мен все по-отдалеч и по-отдалеч и отново бръмченето на пчелите и благоуханието на цветята изпълниха тишината на прекрасното пладне. Помислих, че

все пак д-р Влипердиус беше преувеличил, когато, говореше за изчезването на лудите работи. Явно, новите терапевтични методи не винаги имаха резултати. Все пак самото преживяване, изслушаният преди малко разюздан пасквил срещу природата според мен си струват няколко синини и цицината на главата. Научих по-късно, че този робот, бивш анализатор на хармоничните редове на Фурие, е създал собствена теория на битието, която се гради върху натрупването на открития от цивилизацията, докато се стигне до такъв техен излишък, че няма друг изход освен поредното им закриване. Така, след пълното извършване на това дело няма място не само за цивилизацията, но и за Космоса, който я е създал. Настъпва тотална прогресивна ликвидация и целият цикъл започва отново. Сам той се смятал за пророк на втората, закриващата фаза на развитието. Затворили го в санаториума на Влипердиус по искане на семейството му, когато от разглобяване на близки и познати, преминал към демонтиране на трети лица.

Напуснах беседката и известно време гледах лебедите. До мен някакъв чудак им хвърляше накъсани парченца тел. Казах му, че лебедите не ядат това.

– Не държа да го ядат – отговори той, като продължи дейността си.

– Но биха могли да се задавят, жалко ще е – отговорих.

– Няма да се задавят, защото телта потъва. По-тежка е от водата – поясни той, делово.

– Тогава защо я хвърляте?

– Защото обичам да храня лебедите.

Темата се изчерпи. Когато се отдалечихме от езерцето, завърза се разговор. Оказа се, че съм имал работа с прочутия философ, създателя на онтологията на несъществуването, иначе на неонтологията, продължителя на делото на Горгий от Леонтина, проф. Урлипан. Професорът надълго и нашироко ми разправи за най-новото развитие на теорията си. Според него не съществува нищо, дори той самият. Несъществуването на битието е съвършено индивидуално. Фактите на привидното съществуване на този или онзи нямат ни най-малко значение, понеже разсъждението, съобразно с бръснача на Окхам протича така: привидно съществува явното, т. е. реалността и сънят. Но хипотезата за явното не е задължителна. Следователно, съществува сънят, а сънят изисква сънуващ. От тук постулирането на някого, който сънува, е отново незадължителна хипотеза, защото понякога се случва в съня човек да сънува друг сън. Оттук, всичко е сън, който се присънва на следващия сън и тъй до безкрайност. Понеже – и това е най-важният пункт – всеки следващ сън е по-малко реален от предишния, сънят граничи непосредствено с реалността, затова пък сънят, сънуван през сън граничи с нея посредством сън, третият по ред посредством два съня и т. н., следователно границата на този ред е нула. Ergo, в последната инстанция не съществува никой – нула; ergo, съществува само несъществуването, т. е. няма нищо. Съвършената точност на извода ме възхити. Не разбирах само защо проф. Урлипан се намира в това място. Оказа се, че нещастният философ полудял – той сам ми призна това. Неговата лудост се състоеше в това, че сам престанал да вярва в своята доктрина и имало минути, в които му се струвало, че все пак малко

съществува. д-р Влипердиус трябвало да го излекува от това заблуждение.

След това посетих болничните отделения. Запознах се с една старовремска изчислителна машина, която страдаше от старческа немощ и не можеше да изброи десетте божи заповеди. Бях и в отдела на електростениците, където лекуваха идеи-фикс. Асистентът на Влипердиус, който ме придружаваше, ми разправи, че в санаториума пребивавал неотдавна един свещеник-робот, който имал намерение да основе орден на Кибериците, но положението му толкова се подобрило под действие на терапията с шокове, че се върнал към своето действително занимание – обработка на банкови баланси. Когато вече се връщах с младия асистент, срещнах в коридора един болен, който влачеше след себе си тежко натоварена количка. Той представляваше чудновата гледка, понеже всичките му части бяха съединени с въженца.

– Нямате ли случайно чукче? – запита ме той.

– Не.

– Жалко. Боли ме глава.

Започна разговор с мен. Това беше робот-хипохондрик. На скърцащата количка взеше пълен комплект резервни части. След 10 минути вече знаех как го върти кръста по време на буря, как целият изтръпва, когато се натъкне на телевизор и как му се привиждат искри, когато някой наблизо глади котка. Всичко беше доста монотонно, затова бързо го напуснах и тръгнах към директора на санаториума. Той, обаче, беше зает и затова помолих неговата секретарка да му предаде моите уважения и си отидох в къщи.



## Ехо от вековете

### Пародия на научно-фантастичен роман

Васил Цонев

#### Пролог

О, ти благосклонни читателю, който разгръщаш тези страници, бъди снизходителен към пишещия тези редове, защото е знайно, че не музата го е споходила в късен час и е диктувала надвесена над ухото му – тя спохожда само велики и талантиливи люде, белязани от божеството и провидението. Единствено желанието да даде напътствено и полезно четиво на поколенията е възбудило у автора нескромното желание да сподели своите мисли с човечеството, защото, както са казали поетите – когато няма риба и ракът е риба.

Върви човечеството напред, но има върховни мигове на стъписване, когато се спира пред незнаен кръстопът и се чуди накъде да тръгне – наляво ли, надясно ли или назаде? Тогава се явяват пророци и казват: „Насам вървете!“ и юрва се човечеството, помитайки пред себе си де що види. Но кога няма пророк и е видно, че още дълго време май няма и да има – тогава именно скромни народолюбиви люде поемат върху себе таз тежка участ и казват – натам вървете, добри хора.

Нека само така се изтълкуват тези редове – повикани от крайната необходимост да се яви на бял свят подобно четиво, от което се чувствува такава въпиюща нужда. Четиво, описващо по

какъв начин и как да се движат поколенията, за да се сподобият с по-светли бъднини, амин.

## Глава първа

### Кой бе Петър М. Гюмюшев?

Когато над родните поля и долини се извият бури и затрепчат хали, когато вълци завият и мечки зареват, а зайци и кози изпасат фиданките на младите гори, тогаз едва човечеството се замисля – с какво възбудихме ний гнева господен? В какво прегрешихме и кого обидихме?

Така и една нощ, когато над квартал „Модерно предградие“ се изви буря и паднаха чандиите на местните магазини за „Плод и зеленчук“ и „Домашни потреби“, бабите дълго време се кръстиха пред потъмнелите икони и питаха съвестта си, и чоплеха паметта си да открият там някаква грешка и ненавистна богу дейност, но като не намираха такава, мълчаха в недоумение и решаваха, че друг е извършил грешка фатална.

А грешка имаше.

В една схлупена двуетажна къщурка с две стаи, хол, баня, кухня и антре на долния етаж и три стаи, хол и веранда на горния, плачеше неутешимо Петър М. Гюмюшев.

Кой бе нарушил покоя на този богобоязлив човек? Кой отприщи бента на солените сълзи?

Това бе ръководството на адвокатски колектив номер 7, който в този паметен за човечеството ден го бе отлъчило от своите редове – тоест – бе го заличило от списъците си.

– Защо, о защо? – блъскаше глава с юмруци Петър М. Гюмюшев.

– Дали защото освен хонорара вземах от населението и по малко

масълце, и по малко яйчица и кокошчици, и прасенца, и агънца-багънца? Или защото защитавах бандити и разбойници с единствената цел да ги върна в правия път? Но нима и Христос не постъпи така с Мария Магдалена, нима и той не каза: „Който е без грях, нека пръв хвърли камък върху нея!“? Кажи, о боже, защо мълчиш, проговори!

Но Исус мълчеше. Той гледаше напред от малката икона и си мислеше за сватбата в Кана Галилейска.

Тогава Петър М. Гюмюшев го презря. Тогава Петър М. Гюмюшев сне иконата от стената и я стъпка с крак. Сетне заигра върху нея танец.

И стана атеист.

И реши да прослави името си с прогресивни, народополезни дела, чрез които да покаже, че спрямо него е извършена велика съдбовна грешка.

## **Глава втора**

### **Но какво, о какво?**

Хайде де – какво?

– Да взема аз – мислеше си Петър М. Гюмюшев – да откроя Америка. А после? Ако кажат – аха – значи ти откри тез мръсни империалисти с разните му Голдуотърровци, Никсъновци и Джонсъновци? Не – не върви. Тогаз да седна и да откроя парната машина? Добре – ще я откроя – а сетне двеста души след мене ще изкопират откритието ми и не на мен, а на тях ще кажат „Ашколсун“ и техните чела ще окичат с ореола на безсмъртието, а на мен ще дадат един красиво оформен кукиш, както сториха с Дени Папен.

Тогава да съобщя, че земята се върти? Ха – та да изгния в занданите като Галилей! Е тогава що, о боже – що?

### **Глава трета**

#### **Еврика!**

– Ще ида в космоса! – проблесна изведнъж в Петър М. Гюмюшевата глава. – Ще се забия там и дорде не открия нещо много голямо, нещо много крупно, не ще се върна аз в таз земя.

Разбира се, читателят ще каже – е хубаво де, добре. Дадено. Ще иде в космоса. А с какво? И по какъв начин? И с какво превозно средство?

Ето – това показва, че ти, драги читателю, не четеш редовно сборниците на българското народно творчество и по-специално – отдела за гатанки и пословици. А там пише:

„Кар вулуар – се пувуар“, което на български значи: „Да искаш, това значи да можеш“.

А Петър М. Гюмюшев искаше, от което следваше – ако се вярва на народните пословици, – че той и можеше. И затова именно той веднага си направи един космически кораб.

Вие, разбира се ще кажете – Я! и Хайде бе!

И ще искате да разберете – как аджеба стана тая работа. Добре, – тогава прочетете

### **Глава четвърта**

#### **Как бе направен космическият кораб**

И ще разберете.

А космическият кораб бе направен много просто.

Петър М. Гюмюшев отиде в Института за изобретения и каза:

– Искам да направя космически кораб.

Вие ако бяхте, щяхте да се изсмеете. И щяхте да го изпъдите. Я си гледай работата! Друго не ще, а иска космически кораб.

Но другарите от института не погледнаха така. Те погледнаха на работата от сериозната ѝ страна.

– Космически кораб – виж – това – да!

### **Глава пета**

#### **А защо именно – „това – да“?**

Защото, драги читатели, на другарите от изобретателския институт им беше омръзнало да се занимават с дреболии. И поставете се и вие на тяхното положение. Идва някакъв си инженер и предлага да се измени някаква совалка. Не такава, а такава да стане. Друг пък иска да се измени някаква гайка – не такава, а такава да стане. Трети пък – вижте му акъла – изнамерил начин да превръща някакви си вредни изпарения в суровина за получаване на някакви си продукти. Дреболии, мижитурщина. Нима с това ще прочуем нашата страна? Нима със совалки, гайки и вредни изпарения ще кажем на света – видяхте ли кои сме ний!

Нашата малка, но храбра страна вече не може да чака. Ние трябва да се прочуем на всяка цена. И с всяка цена. Вярно, че нашият отбор по бързо ядене на кренвирши изпапа сумати долари, за да отиде в Огнена земя и да участвува в световното първенство за бързо ядене на кренвирши, но той зашемети световната общественост, като зае седемнадесето място в света от всички тридесет и една участващи страни, като остави зад себе си такива индустриализирани и напреднали страни като Холандия, Белгия и Люксембург!

Затова именно другарите от института скочиха и казаха:

– Космически кораб? Виж – това – да!

След което бръкнаха в шкафа с парите, извадиха всичко, което имаха в българска и чужда валута, и напълниха джобовете на Петър М. Гююшев.

След което му казаха:

– Действуй!

### **Глава шеста**

#### **Космическият кораб е факт**

С получените пари Петър М. Гююшев си направи космически кораб. Защото, както е казано в народната пословица – с пари всичко става.

Значи и космически кораб може да стане.

На стартовата площадка се бяха събрали много роднини и приятели. Те казаха на Петър М. Гююшев:

– Е, как ти хрумна изведнъж всичко, това?

– Много просто – отвърна Гююшев – аз трябваше да докажа, че с мен е извършена неправда.

– И ти си прав – отвърнаха роднините и приятелите. – Те ще те заличават от списъците, а ти ще си мълчиш. Хайде де. Няма го майстора.

Сетне му стиснаха ръцете и се отдръпнаха, за да дадат място на

### **Глава седма**

#### **Старт!**

Ох, боже мой и майко мила – като се сетя какво стана по-нататък просто страх ме е да ви го кажа.

Като се вдигна един прах, като се вдигнаха едни облаци – всичко наоколо завря до такава степен, че изпращачите три месеца след това кашляха, кихаха и махаха с ръце.

Голяма пушилка, голямо нещо.

А в това време Петър М. Гюмюшев летеше ли летеше.

Той се рееше в космоса, като птичка волна и на ум си казваше най-различни формули, които са нужни при подобни полети, а именно:

$$\frac{M.3 - X^2 \cdot 3H = y}{\Gamma - 16}$$

или

$$I - K=12$$

и тем подобни.

Като му омръзна, подхвана песен:

Хей брей, хей брей, тънтъринтин тирилей!

Хей брей, хей брей, тънтъринтин чичопей!

Слънце на небе светлей,

Бодра птичка песен пей,

Петър М. Гюмюшев брей,

В космоса се рей ли рей!

Хей брей, хей брей, тънтъринтин тирилей!

Хей брей, хей брей, тънтъринтин чичопей!

Песента, която (представете си) той сам си бе измислил, му се видя толкова хубава, че си я повтори три-четири пъти. И може би щеше да я повтори още няколко пъти, ако изведнъж не чу

## Глава осма

### Подозрителен шум!

Хай, дявол да го вземе!

Отде се взе тук този шум?

Петър М. Гюмюшев обърна глава и що да види: видя две глави.

Едната на дъщеря му, а другата на някакъв непознат бандит.

Както се знае, всички, които виждат дъщерите си с някой, си мислят, че той е бандит и непрокопсаник. Но този път (както ще видим по-нататък) Петър М. Гюмюшев имаше право.

– Що щете тук? – запита смаян Петър М. Гюмюшев.

– Татко – каза дъщеря му, – във връзка с твоето отлитане аз не пожелах да те оставя сам и освен това, във връзка с моята връзка с този млад човек, реших да взема и него със себе.

– Те ти булке Спасовден! – рече си Петър М. Гюмюшев.

Но станалото – станало.

Като капитан на кораб, той имаше право да сключва граждански брак и няколко мига след това двамата луди-млади бяха бракосъчетани.

– Ех, вий! – каза Петър М. Гюмюшев и сълза предателка се показва на окото му.

– О, татко, колко съм щастлива! – каза дъщеря му и се метна на врата на своя татко. Но когато се обърна – лицето ѝ позеленя. Защото видя, че нейният любим се гърчи. Тя пипна челото му и установи, че има температура. Бегъл поглед от страна на Петър М. Гюмюшев установи, че тук се касае до „Морбили“.

Някакво предчувствие го заяде. С бързо движение на ръката той бръкна в джоба на младежа и – да – така и излезе.



Джобът на младежа бе пълен с вредни микроби и вируси. Но за какво му бяха те?

Тайната тутакси бе разкрита.

Младежът бълнуваше:

– Аз съм враг, аз съм изверг! – бълнуваше той. – Ха, ха, о, ха-ха! Ще заразя цялото космическо пространство с микроби. Затова именно аз се престорих на влюбен в дъщерята на Петър М. Гюмюшев, затова я подучих да се качим тайно в кораба. Ха-ха! О, ха-ха!

### Глава девета

#### Вън от кораба ми, куче краставо!

Така му каза Петър М. Гюмюшев.

– Вън от кораба ми, куче краставо!

Точно така му го каза. Право куме, та в очи (народна пословица).

Но понеже негодият продължи да бълнува и да се прави на ударен, Петър М. Гюмюшев го хвана за краката и го помъкна към вратата.

– Татко! – изпищя дъщеря му и се метна на пода с ръце, протегнати нагоре. – Това ще ме убие!

– Ако! – каза Петър М. Гюмюшев и продължи да мъкне негодника.

– Момент – каза делово дъщерята като се изправи на крака.

След това извади от чантата си чертеж, на който се виждаше космически кораб, а край него – летящ мъртвец.

– По законите на притеглянето – каза тя – той ще стане постоянен наш спътник и непрекъснато ще гледа към нас със своите изцъклени очи. Нима това не е ужасно.

– Майка му стара, така е – каза Петър М. Гюмюшев – Ами сега?

Ненадейно погледът му падна навън и той ахна – в залисията бяха напуснали слънчевата система и сега летяха към някаква друга система.

– Видя ли какво направи! – кресна той на дъщеря си – беше се напомпал да ѝ крещи още дълго, но видя, че се приближават до някаква планета.

Бърз поглед и Петър М. Гюмюшев разбра, че тази планета разполага с досущ същата атмосфера като нашата, само че няма жив човек.

– Аз ще ви науча вас, хайвани с хайвани! – викна той и като се доближи на един метър от повърхността, изхвърли и дъщеря си, и бандита – любовник.

– Стойте тук и си чукайте главите! – ревна Петър М. Гюмюшев. – Ще мина след време и ще видя какви сте ги свършили.

Сетне махна с ръка и хукна към нови подвизи и слънчеви системи.

## **Глава десета**

### **Планета на лапачите**

И както си летеше – ето че стигна до планетата на лапачите.

Там всички държаха по една лъжица и лапаха ли лапаха.

– Брей, какво правите? – каза им Петър М. Гюмюшев. – Както сте я подкарали, ще излапате цялата си планета и после?

– После – отвърнаха лапачите, като дъвчеха – ще отидем на другите планети и тях ще излапаме.

Възмутен от тази лакомия, Петър М. Гюмюшев натисна газта и отпраши към

## Глава единадесета

### Планета на ураджиите

Където, още щом се доближи до планетата, едва не бе съборен от страшен вик:

– Урррррррааааааааа!

– Момент, момент – каза Петър М. Гюмюшев – това, че викате „ура“ е много хубаво, това показва, че най-сетне моите качества са оценени, което ме кара да мисля, че...

– Урррррррааааааааа! – събори го нов вик.

– Прекрасно, прекрасно – зарадва се Петър М. Гюмюшев – но аз искам да попитам...

– Урррррррааааааааа! – ревноха за трети път.

– Абе хора – отвори уста Петър М. Гюмюшев.

– Урррррррааалааааа! – ревноха за четвърти път.

Този път Петър М. Гюмюшев беше по-предпазлив и не каза гласно нищо, а само си помисли:

„Хай да му се невиди. От тяхното „ура“, аз една дума не мога да кажа? Каква ли е аджеба тая работа?“

Огледа се и видя, че докато всички бяха приковали погледи в устата му и чакаха да каже нещо, за да изреват „ура“, един стар, треперещ човечец копаеше с мотика. Петър М. Гюмюшев се доближи до ухото му и прошепна:

– Братко, какво значи всичко това?

– Ами викат „ура“ – отвърна копаещият. – Откак ги помня – все така викат – ура, та ура. И аз бях като теб гост от друга планета и още щом дойдох – емнаха ме с това „ура“, та досега. Аз им копая, а те ми викат „ура“. Дива и безпросветна работа.



– Но аз не работя при вас?

– Тогава те уволнявам с предупреждение.

– Странно – учуди се Петър М. Гюмюшев – как ще ме уволните, когато не можете?

– Мога, мога, мога – изкрещя човекът, а сетне се разплака и каза, че му било много мъчно, дете нямал вече никого за уволняване. Едно време имало сумати хора на тази планета, и когато той станал началник на планетата започнал да ги уволнява поголовно, докато един ден не останал нито един неуволнен, и всички си вдигнали чуковете и отишли на някаква друга планета.

– Ами сега кого да уволнявам? – разрева се човекът. – Моля ти се – остани да поработиш само един-два дни при мен, че да те уволня най-сетне като хората.

Но Петър М. Гюмюшев нямаше такова намерение, затова си вдигна чуковете и отиде на една друга планета, където веднага го заградиха и го попитаха:

– Колко е две и две?

– Не знам – отвърна Петър М. Гюмюшев, защото при припланетяването си беше чукнал главата и сега не помнеше нищо.

– Идеално! – потриха ръце жителите на планетата, а сетне му зададоха друг въпрос:

– А едно и едно ?

– Не знам! – отвърна Петър М. Гюмюшев.

Жителите едва не изкрещяха от радост:

– Казвай веднага как се казваш.

– Не знам бе, хора – отвърна Петър М. Гюмюшев.

Тогава радостта премина в гигантски ентузиазъм. Всички микрофони на планетата зареваха в един глас, че най-сетне се е намерил човек, достоен да стане началник на планетата.

– Ние – казаха жителите – ужасно се страхувахме от умен началник, защото ще разбере колко сме прости и ще ни изпоуволни. Затова отдавна търсим човек като теб, та да сме си спокойни и ние, и ти.

Като разбра по каква причина искат да го направят Началник, Петър М. Гюмюшев така се ядоса, че си възвърна паметта и такива страхотии им наговори (изчисли им корен квадратен от 6789987 без да му мигне окото), че бе изгонен веднага с трясък.

Тогава си грабна капата и отиде в една планета, където видя, че хората носят топове изписана хартия, която мерят на килограм и срещу премереното получават сирене, салам, сапун и краставици.

– Каква е тая работа? – запита Петър М. Гюмюшев.

– Това са писатели – отвърна кантарджията – пишат романи, ние ги мерим и според килограмите им даваме толкова сирене, салам, сапун и краставици.

– А защо ги мерите на килограм?

– У нас така се мери изкуството – каза кантарджията, – който пише повече томове – той е по-голям писател и нему даваме повече сирене, сапун, салам и краставици.

– Добре де – рече Петър М. Гюмюшев – а четете ли ги някой тия романи?

– Да не си луд? – отвърна кантарджията.

– Ами тогава защо ги купувате?

– Такава е политиката – отвърна кантарджията – изкуството трябва да бъде поддържано.

Всичко това додеа страшно на Петър М. Гюмюшев и той свърна обратно към родната земя.

### **Глава четирнадесета**

#### **Петър М. Гюмюшев насажда атеизма**

По пътя стигна до една планета, където имаше страшно много вярващи. Всички вярваха в някакъв си бог, който преди няколко хиляди години оставил Адам и Ева на тяхната планета и си отишъл нанякъде си, яхнал своя космически кораб.

Това накара Петър М. Гюмюшев да се замисли. Той мисли така около два дена и най-накрая се плясна по главата и каза:

– Няма бог!

– А какво има? – запитаха го.

– Има ме мене! – отвърна Петър М. Гюмюшев – Ами че този бог, за когото говорите съм самият аз!

И им разказа как оставил дъщеря си и негодяя на тази планета и как, вследствие на закона за относителността, той е пътувал една година, а тук са минали хиляди години и от дъщеря му и негодяя са се създали именно те – жителите на тази планета, от което следва, че няма никакъв бог.

– Е, значи тогава няма бог – казаха жителите на планетата и станаха атеисти.

Това беше добре дошло за Петър М. Гюмюшев, който им каза:

– Е хайде, довиждане.

И пристигна в

## Глава петнадесета

### Земята

А междувременно на Земята бяха минали вече няколко милиона години. И междувременно квартал „Модерно предградие“ беше станал многомилionen град и дори нещо повече – столица на слънчевата система, а от централния му площад се издигаше седемнадесеткилометровият бюст на Петър М. Гюмюшев.

Петър М. Гюмюшев направи няколко кръга около бюста си, след което акостира меко под него и каза:

– Ето ме!

Притичалото се гражданство му направи френетични овации, защото веднага всички видяха приликата между него и седемнадесеткилометровия бюст.

– Това е голяма чест за нас – каза кметът на „Модерното предградие“ – с какво можем да ви бъдем полезни?

Искам отново да бъда вписан в списъците на адвокатски колектив номер 7 – каза Петър М. Гюмюшев, – като обещавам да служа достойно на майката родина.

– Готово – каза кметът – включен си!

След което Петър М. Гюмюшев се ръкува с него, ръкува се с населението, ръкува и с читателите и се отправи към

## Глава шестнадесета и последна

а именно,

**Край**





## Двойната Бета от Лира

### Фантастичен разказ

Л. Бояджиев

Аз съм сам... Съвсем сам на тази изпепелена планета, в това радиоактивно огнище. Изпитвам особено чувство. И мисля, че никога досега земен човек не е оставал съвсем сам на цяла планета. Трудно е дори да си представиш подобна самота.

Седя в защитния купол и наблюдавам черното небе. Аз обичам далечните звезди. Те винаги са ме привличали през целия мой съзнателен живот. Тази любов всъщност е причина сега да съм тук, далеч от всичко земно, далеч от всичко, което ме е обграждало и създавало.

Тренираната ми воля е в състояние да преодолее всяка психическа депресия. Но когато чувството, че съм сам и съзнанието, че никога няма да видя себеподобните си, започват да стават физически осезаеми, се намесва жаждата ми да анализирам и опознавам.

Аз така съсредоточено проследявам развитието и детайлите на появилото се психическо състояние, че то постепенно губи остротата си и се претопява в ежедневните ми задължения. Когато се опитам съзнателно да задържа и възстановя неговото въздействие, нищо не излиза. И трябва да очаквам да се появи отново. Естествено, с помощта на волята си преставам да мисля върху него. Прехвърлям вниманието си към проблемите, които стоят пред мен. Тогава отново от гледката на околната среда чувството на

самота се натрупва и избликва навън, за да ми даде възможност да търся причините и установя тяхната природа. Мисля си, че човек е великолепен, когато в него се съчетаят хармонично силата на разума и сърцето.

Аз гледам през прозрачния купол черното небе. От безкрая на пространството до мен достига светлината на звездите. Аз усещам пустотата на Великото пространство и Вечността на времето съвсем точно и осезаемо. Седя и мисля за тях. Може би някой от големите земни учени от древността също се е претопявал като мен в особената власт на Пространството и Времето и е изпитвал неизразимата радост на мислещото същество да се докосва, да попива в себе си техния чар. Но той е гледал Звездите от дъното на лазурния въздушен океан на Земята, а аз съм сам... съвсем сам тук, под защитата на купола...

В неговата тишина аз намирам средата, която ми дава възможност да мисля съсредоточено за проблемите, пред които съм изправен. Седя отпуснат в креслото. Около мен е обстановката, която обичам и която е всичко за мен: овалните и квадратни екрани ми приличат на човешки лица, скалите на измервателните прибори с белотата си ми напомнят големи очи, а разноцветните лампички по пултовете изглеждат в здрача като игривите земни светулки, които прелитат в благоуханните летни нощи. Всичко това ми е близко, всичко това ме свързва с далечната Земя.

Ако се изправя, през прозрачния купол мога да обгърна с поглед околността. Тя се простира безмълвна, пуста. Нищо не нарушава монотонната линия на безкрайно тъжната равнина. Планетата прилича на своеобразен радиоактивен факел. Но аз избягвам да

гледам навън. Там, точно на 2000 метра от защитния купол има нещо, което свива до болка сърцето ми. Само с усилие на волята си успявам да не мисля за онези неща, които станаха и поради които съм сам...

Вечно бодърстващите уреди водят непрекъснато наблюденията. Те трупат огромни количества информация и систематизират всички факти. Моята задача е да следя действието им. Но свършената електронна апаратура работи безотказно и изпълнява сложната изследователска програма.

Аз съм лекар и то психиатър – може би най-неподходящия човек за астрофизическа работа на една чужда планета. Познавам твърде слабо електрониката и кибернетиката. Ако някой уред се повреди, не бих могъл да се справя сам. Тъй като моето съществуване зависи от правилното им функциониране, аз съм задължен да ги изуча основно. Поради тази причина имам цел. Всъщност тази цел ме измъква от самотата и ми помага да бъда съсредоточен и волеви. Пред мен стоят задачи, за чието изпълнение животът ми е много кратък. Бих желал да живея дълго, за да имам възможност да изпълня всичките си планове. Но същевременно знам, че после ще се появят нови. И така е било винаги. Мисля, че това е една жажда, която е нужна за сърцето на човека, за неговия разум.

Много дни изминаха от мига, когато останах сам. Пред мен стоят години.... Пред мен е моят дух, моят разум. Знам, че от Земята ще дойдат хора и ще намерят материалите с моите изследвания. Електронната апаратура ще продължава да действа, но аз няма да съществувам. Човешкият живот е кратък, за да мога да дочакам втория звездолет. Разстоянието между Земята и планетата, на която

се намирам, е колосално. Десетки и десетки земни години са изминали, докато летяхме към системата на Бета от Лири, и още двойно повече ще изминат, докато вторият звездолет се завърне. Аз ще приготвя всичко за тяхното идване. Те ще дойдат и ще намерят...  
Защо се страхувам да мисля за това?

Всъщност...

Експедицията се състоеше от 12 учени. Намирахме се на единствената планета, влизаща в състава на двойната звезда Бета от съзвездието Лири. В своето движение планетата винаги остава извърната с едната си страна към съставящата звезда. Ние изградихме наблюдателната станция на терминатора, откъдето имаме възможност да изследваме и двете звезди едновременно.

Бета Лири е уникална звездна система. От главната звезда към съставящата изтича поток газова материя. В движението си вследствие гравитацията той се превръща в спирала. Тази спирала воалира спектъра на двете звезди по такъв начин, че в него започват да се появяват странни особености, които стотици години са били загадка за земните учени. Ние бяхме дошли да изследваме явлението в непосредствена близост и да проверим някои от изводите на теорията за образуване на кратните звезди. Когато стъпихме на планетата, станахме свидетели на такава феерична картина, която въображението мъчно може да изгради. Съставящата звезда стоеше ниско на хоризонта и ни обливаше със своята златистожълта светлина. На диаметрално противоположната страна на хоризонта главната звезда блестеше в изумрудени тонове, а целият хоризонт се опасваше от невероятната драперия на газовия поток. В него се преливаха всички цветове – от най-

дивните съчетания на зеленото до топлите, пълни с живот тонове на златистото. Равнината, където беше построена станцията, се къпеше в радостни багри.

Всички се намирахме в отлично състояние. Работата напредваше.

Спахме в звездолета. Само един оставаше в станцията да дежури. През третия месец, когато планетата от шест дена беше навлязла в газовия поток, дойде отново моят ред. Както сега аз седях в креслото и се вслушвах в тихото пеене на уредите. Днес от черното небе блесят острите иглици на звездите, но тогава всичко беше потънало в жълта светлина. Всяка вещ, всеки прибор се превръщаше в злато, дори и ръцете ни. А напред, докдето се простираше погледът, равнината изглеждаше като огромно златно море. Само дискообразният звездолет се очертаваше тъмен, подобен на древен причудлив замък.

Командирът беше взел всички предпазни мерки срещу постоянно увеличаващата се концентрация на газовия поток. Съставен от частици, натоварени с милиарди електронволта енергия, потокът можеше да причини експлозия в камерите за гориво. Всъщност конкретна опасност не съществуваше, тъй като от застъпването ми в дежурство уредите отчитаха намаляване на концентрацията. Факт, който показваше, че потокът не е хомогенен в цялото си протежение.

Докато седях и следях показанията на приборите, започна да ме обхваща някакво безпокойство. С интерес се заех да изследвам чувството си, защото концентрацията на частиците спадаше, едва забележимо, но спадаше.

Часовете течеха бавно. Спомням си как станах и отидох до магнетофона. Беше ми се доискало да послушам музика. Точно тогава прозвуча предупредителният сигнал.

Извърнах се и с един скок бях до пулта. Цифровият показалец на уреда се въртеше в обратна посока със застрашителна скорост. Плътността на газовия поток неочаквано се повишаваше. С едно движение увеличих лъчевата защита на купола. После веднага се опитах да вляза в радиовръзка със звездолета. Започнах да изпращам мощни радиоимпулси с надеждата, че те ще пробият своеобразната завеса на газовия поток. Секундите ми се струваха часове. Разбрах безполезността на усилията си. Звездолетът мълчеше. Никой не отговаряше на призивите ми. С всяка измината секунда опасността нарастваше.

Тогава се реших на нещо друго. Застанах пред таблото, което командуваше сигналните ракети.

С обливащата ни отвсякъде жълта светлина се смесиха червените искри на ракетите. Те се пръскаха високо и изсипваха пред звездолета светлинен дъжд. Една след друга, ракета след ракета излитаха и се пръскаха, излитаха и се пръскаха...

Стоях и гледах...

Неочаквано от звездолета блесна сноп светлина... сноп зелена светлина. Три блясвания... пауза... още веднъж... Те са разбрали...

С един скок бях отново до радиото. Включих го на максимална мощност. В това беше цялата ми надежда. С най-твърдия глас, на който бях способен, предадох: „Излетете веднага! Аз оставам тук. Излетете веднага! Няма време за губене!"

Повтарях това, докато сиянието, което се появи откъм звездолета, ме откъсна от радиото. Успях да видя за миг как дискът се понесе стремително нагоре.

Те се спасиха.

\*\*\*

Много дни изминаха оттогава. Сега съм сам. Седя в креслото и мисля за работата, която ми предстои. Всъщност има едно особено очарование в това да завърша делото, което започнахме всички. Времето ми няма да отиде напразно. Моето съществуване ще се запълни. Аз съм учен. Не намирам нищо особено в това, че провеждам изследванията си не на Земята, а тук, на тази враждебна, чужда планета. За мисълта на човека винаги има храна. Лошото е, че съм само лекар – психиатър. Ако бях астрофизик, можех да направя интересни изследвания. Сега трябва да губя много време в изучаване на една нова за мен дисциплина. Но всъщност аз имам цял живот пред себе си.

След малко ще трябва да стана, за да се нахраня. Нямам апетит. Трябва да победея и това. Впрочем, загубих апетит от пет дена, броени по времето на далечната Земя, от момента, когато планетата излезе окончателно от газовия поток.

Промяната в обстановката беше постепенна. Жълтата бляскава светлина се замени бавно от тъмнината на космичната нощ. И сега над мен е това черно небе и звездите, звездите, които обичам...

Бях привършил обеди, когато прозвуча остро предупредителният сигнал. Извърнах глава изненадан. Какво може да се появи на планетата? Екранът на обзорния локатор блестеше. Изправих се и

се приближих. На матовата повърхност се появи познатият до болка диск. Нима? ...

С един скок бях до пулта. През прозрачния купол се виждаше... да, виждаше се звездолетът. Той плавно се спускаше към повърхността. Стиснах зъби, за да не се отпусна като малко дете. Не можах да устоя. Рухнах в креслото.

\*\*\*

Те излетели. Опасността била огромна. Измъкнали се от газовия поток. После легнали в орбита около съставящата звезда, за да дочакат момента, когато планетата ще се покаже от драперията на коварния газ. След това командирът на експедицията върнал звездолета...

Това е всичко.

Аз съм само лекар-психиатър и не съм съзрял елементарното решение.





## Слънчевият вятър

### Фантастичен разказ

Артър Кларк

Въжетата трептяха като опнати струни: междупланетният вятър вече бе надул огромното кръгло платно. До старта оставаха три минути, но в душата на Джон Мертън цареше мир и спокойствие. Каквото и да се случи, след като комодорът даде сигнала за старт, независимо от това, дали неговата „Диана“ ще го доведе до победа или до поражение, главното е постигнато. Цял живот той бе конструирал за другите, а сега сам щеше да управлява своя кораб.

– Две минути до старта – се чу по високоговорителя. – Моля да се потвърди готовността за стартиране.

Капитаните един след друг отговаряха. Мертън разпознаваше гласовете, ту развълнувани, ту спокойни – гласовете на неговите приятели и съперници. На четирите обитаеми планети ще се съберат най-много двадесетина души, които умеят да управляват слънчева яхта, и всички те сега са тук, кой на линията на старта, кой на борда на ескортиращите кораби и кръжат по орбита на 22 хиляди мили над екватора.

– Потвърждавам от първи до седми – прозвуча безстрастен глас от съдийския катер. – До старта остава една минута.

Мертън слушаше с половин ухо; той за последен път проверяваше опъна на фаловете. Стрелките на всички динамометри бяха неподвижни. огледалната повърхност на исполинското платно блестеше и искреше на слънцето.

На безтегловно висящия край перископа Мертън му се струваше, че платното е закрило цялото небе. Нищо чудно. Ако се съшият заедно платната на всички чайни клипери, които в миналото са летели като бели облаци над водите на южните морета, те и тогава не биха могли да се мерят с платното, в което „Диана“ ловеше слънчевия вятър. А то съдържаше малко повече вещество, отколкото един сапунен мехур: дебелината на тези две квадратни мили елуксирана пластмасова материя беше само няколко милионни от дюйма.

– До старта остават десет секунди. Да се включат всички снимачни камери.

Такова огромно – и такова крехко; просто не ти се побира в главата. Невероятно е, че това извънредно тънко огледало може само със силата на уловените от него слънчеви лъчи да откъсне „Диана“ от Земята.

– ...пет... четири... три... две... една... Режи!

Седем блестящи ножа прерязаха седемте тънки въжета, които крепяха яхтите за базите, където бе извършен монтажът. До този момент всички летяха около Земята в строг строй; сега яхтите ще почнат да се раздалечават като носени от вятъра семена на глухарче. Ще победи онази, която първа достигне Луната.

На „Диана“ наглед нищо не беше се изменило. Но Мертън знаеше, че това не е така. Макар той да не усещаше тягата, приборното табло му показваше, че ускорението се приближава до една хилядна от  $g$ . За ракета това е смешно малко, но за слънчевите яhti представлява рекорд. „Диана“ беше добре конструирана, огромното платно отговаря на всичките му

пресмятания. При такова ускорение след два кръга яхтата ще развие скорост, достатъчна, за да напусне околоземната орбита и тласкана от цялата мощ на Слънцето, ще вземе курс към Луната.

Цялата мощ на Слънцето. Той се усмихна, спомняйки си как се опитваше да обясни на лекции там, на Земята, какво представлява слънчевият вятър. С лекциите изкарваше пари за слънчевата яхта; той беше главен конструктор на „Космодайн корпорейшън“, бе създал немалко космически кораби, но неговото увлечение оставяше равнодушно ръководството на фирмата.

– Протегнете длани към Слънцето – казваше той. — Какво чувствувате? Топлина, разбира се. Но освен нея има и налягане. Наистина толкова слабо, че не сте го забелязали. На повърхността на вашите длани се пада само около една милионна от унцията. Но в космоса дори такава малка величина играе роля, защото действа непрекъснато, час след час, ден след ден. И запасът от енергия за разлика от ракетното гориво е неограничен. При желание тя може да се използва. Ние ще създадем платна, които ще улавят слънчевия вятър.

Изваждаше няколко квадратни ярда лека материя и я подхвърляше във въздуха. Носена от топлиите течения, сребрилата материя струеше като дим и бавно се вдигаше към тавана.

– Виждате колко е лека – продължаваше Мертън. – Една квадратна миля от такава тъкан тежи един тон, а лъчевата налягане достига пет фунта. Платното ще се движи и ще тегли и нас, ако го впрегнем. Разбира се, ускорението ще бъде много малко, около една хилядна от  $g$ . На пръв поглед – дреболия, но да видим какво значи това. За една секунда ще изменим една пета от дюйма. Дори

охлювът се движи по-бързо. Но след още една минута ще изминем шестдесет фута и ще развием скорост повече от една миля в час. Не е лошо за кораб, който се движи от слънчевата светлина! За един час ще се отдалечим от изходната точка на четиридесет мили, скоростта ще достигне осемдесет мили в час. Не забравяйте, че в космоса няма триене. За едно денонощие платноходът ще развие скорост две хиляди мили в час. Ако се стартира от околоземна орбита – друг начин няма, – за два дни ще бъде достигнато втората космическа скорост. И то без капка гориво!

Мертън убеждаваше слушателите си; в края на краищата можа да убеди и „Космодайн“. За двадесет години възникна и се разви нов спорт. Той не без основание се наричаше спорт на милиардерите, но сега бе започнал да си покрива разходите благодарение на печата и телевизията. Да вземем например днешното надбягване: на карта е поставен престижът на континенти и планети, и броят на зрителите бие всички рекорди.

„Диана“ започваше надбягването добре; сега Мертън можеше да хвърли поглед и към съперниците си. Съвсем предпазливо той се приближи до перископа.

Ето ги, невиджаните сребристи цветчета по черната поляна на космоса. Най-близо е южноамериканската „Санта-Мария“, която прилича на хвърчило, само че с малко чудновати размери: страната ѝ е дълга повече от миля. Малко по-далеко е „Лебедев“, който е конструиран от Астроградския университет и наподобява малтийски кръст; четирите му крила по краищата очевидно могат да се обръщат при промяна на курса. Построена от федерацията на Австралазия, „Вумера“ представлява обикновен парашут с

диаметър четири мили. „Арахна“ (яхтата на Главния космически комбинат) прилича на паяжина и е монтирана по същия принцип: от центъра спираловидно са разположени автоматично управляеми платна. По същия начин, само че с по-малки размери, е конструирана „Паяжинка“ на Еврокосмос. Изпратеният от Марсианската република „Слънчев лъч“ представляваше плосък пръстен с отворстие от половин мия; пръстенът бавно се въртеше и центробежната сила му придаваше устойчивост. Това беше стара идея, но никой още не бе можал да я осъществи успешно. Мертън можеше да се закълне, че екипажът ще се измъчи с платното, когато му се наложи да променя посоката.

Наистина оставаха още шест часа до момента, когато яхтите щяха да завършат първата четвърт от своя бавен, величав полет по орбита. Сега, в самото начало на надбягването, те се движат от Слънцето с, така да се каже, попътен слънчев вятър. Трябва да се изстиска всичко от този курс с попътен вятър, докато яхтите задминат Земята и се насочат към Слънцето.

Мертън реши да направи първата проверка. Той внимателно огледа платното, като дълго спираше перископа на точките, където въжетата бяха закрепени към платното. Фаловеите – тесни ивици от пластмасова материя – щяха да са съвсем невидими, ако не беше флуоресциращата боя. Сега те приличаха на прострени на стотици ярда еластични разноцветни лъчи; всеки сектор от платното се управляваше от електрически брашпил, малко по-голям от макара на спининг. Тези миниатюрни брашпили непрекъснато се въртяха, като ту отпущаха, ту прибираха въжетата по командата на

автопилота, който държеше платното под необходимия ъгъл към Слънцето.

Човек не можеше да не се захласне от трептенето на слънчевите лъчи по това исполинско гъвкаво огледало... То бавно се вълнуваше, вибрираше и множество отразени слънца проблясваха по небето, изчезвайки в края на платното. Вибрацията е неизбежна; ако всичко е наред, тя не представлява опасност за крехката конструкция, но Мертън беше нащрек. Вибрацията може да премине в зловещо биене, от което платното става на парчета.

Като се убеди, че всичко е наред, той отново насочи перископа към своите съперници. Както очакваше, „разкъсването“ вече бе започнало: по-несъвършените яhti изоставаха. Но истинската проверка предстои тепърва, когато влязат в сянката на Земята и маневреността ще означава толкова, колкото и скоростта.

На пръв поглед моментът не беше най-подходящият – надбягването току-що бе започнало, – но той реши да подреме. На другите яhti има по двама души, те могат да се редуват, а Мертън е сам и няма кой да го смени. Той може да разчита само на собствените си сили като Джошуа Слокъм, който сам бе извършил полет около Земята със своята малка „Спрей“.

Мертън пристегна с еластични ремъци кръста и краката си към креслото, след това сложи на челото си електродите на приспиващото устройство. Включи релето на времето на три часа и затвори очи...

Натрапчив тревожен сигнал го изтръгна от здравата прегръдка на съня. Той веднага огледа командното табло. Бяха минали само два

часа, но над акселерометъра мигаше червена светлина. Нямаше тяга, „Диана“ губеше скорост.

Първата мисъл на Мертън беше: нещо е станало с платното! Вероятно е отказало стабилизиращото устройство и фаловите са се заплели. Странно: единият край на платното е съвсем в ред, затова пък по другия приборите показват отслабване на тягата. Изведнъж Мертън бе озарен от догадка и той се наведе над перископа. Да, разбира се, ето къде е работата.

Огромна, рязко очертана сянка бе покрила сребристото платно. Мрак застрашаваше да обвие „Диана“, сякаш между нея и Слънцето се бе появил облак. А в тъмнина, без слънчеви лъчи, яхтата ще загуби скоростта си и ще увисне безпомощно.

Но какви облаци може да има тук, на двадесет хиляди мили над Земята? Ако се е появила сянка, тя е създадена от човек.

Мертън постави филтрите и насочи перископа към Слънцето.

– Маневра четири-а – промърмори той. – Добре, ще видим кой кого.

Сякаш огромна планета закриваше слънчевия диск и вече бе затулила единия му край с черен сегмент.

Намиращата се на двадесет мили зад Мертън „Паяжина“ правеше опити да предизвика изкуствено затъмнение на неговата „Диана“.

Напълно позволено средство. Някога, когато са устройвали надбягвания с платноходи по море, капитаните често са си ловили вятъра един на друг. Но Мертън не мислеше да се предава лесно.

Малката изчислителна машина на „Диана“ – тя имаше размерите на кибритена кутия, а заместваше хиляда изчислители – даде

отговора точно след една секунда. Ще трябва с помощта на панелите за управление 3 и 4 да разгърне платното под ъгъл двадесет градуса; тогава светлинното налягане ще го изведе от опасната сянка на „Паяжина“. Жалко, че трябва да наруши работата на автопилота, който е грижливо запрограмиран да осигурява максимална скорост, но нали Мертън затова е тук. Благодарение на такива изненади слънчевото надбягване си остава спорт, а не състезание между електронни машини.

Той освободи въжета 1-6 и опънът веднага отслабна. На две мили от кабината бавно се отвориха триъгълни секции, пропускайки слънчевата светлина. Но още дълго всичко си оставаше непроменено. Трудно е да свикнеш с този свят на забавено движение, където минават няколко минути, преди действията ти да предизвикат видим ефект. Най-после Мертън видя, че платното се наклони към Слънцето; сянката на „Паяжина“ изостана и тъмният конус се разтвори в космически мрак.

Дълго преди сянката да изчезне съвсем и да се покаже Слънцето, той изправи платното и върна „Диана“ в предишния курс. Иначе инерцията щеше да отклони яхтата много встрани.

Той отново включи сигналното реле, готов да срещне следващото неволно или умишлено предизвикано препятствие; може би „Паяжина“ или някоя друга яхта ще се опитат да повторят този трик. А сега можеше и да похапне, макар да не усещаше особен глад. В космоса разходът на физически сили не е голям, не е чудно да забравиш за яденето.

Отвори първия пакет с храна и без особен възторг изследва неговото съдържание. Само названието „Космическа дажба“ беше



достатъчно, за да му убие апетита... Не се осланяше много и на втория надпис: „Липсата на трокси е гарантирана“. Говореше се, че за космическия екипаж троксите са по-опасни от метеоритите. Те могат да попаднат навсякъде, да предизвикат късо съединение, да запушат важни канали, да проникнат в прибори, които се смятат за херметически.

Както и да е, той погълна лебервурста, шоколада и ананасовото пюре. Пластмасовият кафеник вече се беше сгрял на електрическия котлон, когато Мертън чу гласа на радиста от комодорския катер.

– Доктор Мертън? Ако не сте зает, с вас би искал да поговори Джереми Блер.

Блер минаваше за един от най-умните коментатори; Мертън неведнъж бе участвувал в неговите програми.

– Слушам – отговори той.

– Здравейте, доктор Мертън – незабавно почна коментаторът. – Щастлив съм, че можете да ни отделите няколко минути. Позволете да ви поздравя – май сте начело.

– За това е още рано да се говори – предпазливо отговори Мертън.

– Кажете, докторе, защо решихте да управлявате яхтата си сам? Защото преди вас никой не го е правил ли?

– Може би. Но работата не е, разбира се, само в това. – Той млъкна, за да подбере думите си. – Вторият човек и запасите за него представляват излишни петстотин фунта, които могат да решат изхода на надбягването.

– Сигурен ли сте, че ще се справите с „Диана“?

– Затова именно съм монтирал автомати. Моята главна задача е да наблюдавам и да вземам решения.

– Но платното ви е огромно – две квадратни мили! Просто да не повярваш, че сам човек може да се справи с такава грамада!

Мертън се разсмя.

– Защо? Тези две квадратни мили дават максимална тяга от десет фунта. Човек може да я преодолее само с кутрето си...

– Е. добре, благодаря, докторе. Желая ви успех. Пак ще се свържа с вас.

Коментаторът млъкна, а Мертън почувствува закъсняло неловкост. Той не каза цялата истина, а Блер е достатъчно проникателен, за да я разбере. Имаше и друга причина, поради която сега беше сам тук, в космоса. Близо четиридесет години бе работил с бригади по сто, дори по хиляда души, създавайки най-сложните двигатели, каквито светът бе виждал някога. Последните двадесет години беше ръководил конструкторско бюро и бе наблюдавал как неговите творения изпитат към звездите. Беше се прославил, беше направил блестяща кариера. Но сам той никога не е бил главното действащо лице.

Сега му се представяше последната възможност лично да изпъкне и той не искаше да дели с никого радостта от победата. До следващото надбягване щяха да изминат не по-малко от пет години – периодът на спокойното Слънце бе завършил, идваше период на лошо време, в слънчевата система щяха да бушуват радиационни бури. Когато отново стане безопасно да се лети с тези крехки, незащитени яхти, той ще бъде вече стар.

Мертън отново се наведе над перископа. В първия миг откри само пет яhti – „Вумера“ беше изчезнала някъде. Минаха няколко минути, преди да я открие – мъгляв призрак на фона на звездите, парализиран от сянката на „Лебедев“. Той добре си представяше как австралазийците трескаво се опитват да се измъкнат от капана. Но как се бяха хванали? „Лебедев“ имаше отлична маневреност; ще трябва да му се хвърля по едно око, макар че той сега е много далеч, за да застрашава „Диана“.

Земята се виждаше като тесен ярък сърп, обърнат към Слънцето. До светлата дъга смътно се очертаваше нощната страна на планетата; тук-таме в пролуките между облаците просветваше студеното зарево на големите градове. Тъмният диск беше вече закрил част от Млечния път, след няколко минути той щеше да почне да поглъща Слънцето.

Светлината угасваше. Колкото повече потъваше „Диана“ в сянката на Земята, толкова по-ярко трептеше върху платното пурпурният отблясък на земните залежи, отдалечени на хиляди мили. Слънцето изчезваше зад невидимия хоризонт и след няколко минути настъпи нощ.

Мертън се огледа. Една след друга угасваха ярките светлини на останалите яhti, когато се гмуркаха след него в бързотечната нощ. Ще мине около час и Слънцето отново ще се покаже иззад огромния черен щит; дотогава всички те са безпомощни и трябва да се движат по инерция.

Той включи прожектора и освети с неговия лъч тъмното платно. Хилядите акри пластмасова материя се бяха набръчкали, размекнали, фаловете провисват, трябва да ги опъне по-скоро,

докато не са се заплели. Но това е предвидено, всичко върви по план. Изостаналите на около петдесет мили от него „Арахна“ и „Санта Мария“ имаха по-малко щастие. Мертън узна каква неприятност ги бе постигнала, когато радиото изведнъж заработи на аварийната вълна.

– Номер две, номер шест – каза контролата. – Застрашени сте от сблъскване, вашите орбити ще се пресекат след шестдесет и пет минути! Нужна ли ви е помощ? Настъпи дълго мълчание, капитаните се мъчеха да смелят лошата новина. Интересно кой е виновен? Навярно една от яхтите се бе опитала да хвърли сянка върху другата и не бе успяла да завърши маневрата. А сега вече нищо не може да се направи.

Но нали все пак оставаха шестдесет и пет минути! Те ще успеят отново да излязат на слънце иззад Земята. Ако тогава платната уловят достатъчно енергия, те все още имат шанс да избягнат сблъскването. Навярно сега на „Арахна“ и на „Санта Мария“ с пълна пара се правят изчисления.

„Арахна“ отговори първа и отговорът беше точно такъв, какъвто бе очаквал Мертън.

– Контрола, тук номер шест. Благодаря, помощ не ни е нужна. Ще се справим сами.

„Да видим какво ще стане“ – помисли си Мертън: той не беше сигурен, че ще успеят. Наближаваше първият драматичен епизод от надбягването.

През целия следващ час Мертън беше прекалено зает със собственото си платно, за да се вълнува за „Арахна“ и „Санта Мария“. Не е толкова просто да следиш петдесет милиона

квадратни фута губещо се в мрака пластмасова материя, осветена само от тесния лъч на прожектора и от сиянието на далечната Луна. От този момент и по протежение на близо половината от околоземната орбита цялата тази огромна плоскост трябва да се държи ребром към Слънцето. През следващите дванадесет-четиринадесет часа платното ще бъде само пречка, защото яхтата ще се насочи към Слънцето и неговите лъчи могат да я отхвърлят назад. Жалко, че платното не може да се свие съвсем. Още никой не е измислил такова нещо.

Далеко долу покрай ръба на Земята се появи първият намек за разсъмване. След десет минути „затъмнението“ на Слънцето ще свърши; „вятърът“ ще надуе платната и плаващите по инерция яhti отново ще се съживят. Това ще бъде критичен момент за „Арахна“ и „Санта Мария“, за всички участници.

Мертън насочи перископа и видя два силуета, които се носеха сред звездите. Съвсем близо един до друг, делят ги най-много три мили. Е, може би ще се справят...

Като експлозия лумна заря – Слънцето бе изплувало от Тихия океан. За миг платното и фаловеите станаха алени, след това златни, след това ослепително бели: денят настъпи. Стрелките на динамометрите се отделиха от нулата. „Диана“ продължаваше да е почти съвсем безтегловна: слънчевият вятър духаше фронтално и ускорението бе паднало до милионни от g.

Но „Арахна“ и „Санта Мария“, мъчейки се да се раздалечат, не обръщаха платната. Деляха ги по-малко от две мили и блестящите пластмасови облаци, почувствували първия лек повеи на слънчевите лъчи, мъчително бавно се изопваха в една плоскост.

Навярно всички телевизионни екрани на Земята показват сега тази мъчителна драма. Капитаните на двете яхти бяха упорити хора. Всеки от тях можеше да пререже платното, за да даде на другия шанс, но никой от тях не го направи. Прекалено много бе заложено на карта: пари, слава, престиж. Меко и беззвучно като снежинки в зимна нощ „Арахна" и „Санта Мария" се сблъскаха.

Квадратното хвърчило някак незабележимо се сля с кръглата паяжина: бавно като на сън затрептяха, преплитайки се, дългите фалове. Колкото и да беше зает със своите въжета, Мертън не можеше да откъсне очи от тази безшумна, мъчителна катастрофа. Сребристите вълнуващи се облаци все още бяха слети в компактна, неразчленима маса. Това трая около десет минути, най-после двете кабинни се изтръгнаха на свобода и полетяха на различни страни, разминавайки се на някакви си стотина ярда. Подир тях се устремиха спасителните катери със светещите опашки на реактивните струи. „Така, сега останахме петима" – помисли си Мертън. – Жалко за тези момчета, които още в началото на надбягването си провалиха взаимно шансовете; нищо, те са млади, ще имат случай да се проявят".

А след няколко минути броят на участниците намаля на четири. Още когато за пръв път бе видял бавно въртящия се „Слънчев лъч", Мертън се усъмни в качествата на неговата конструкция; сега съмненията му се оправдаваха.

Въртенето бе направило марсианската яхта прекалено тромава, тя не искаше да лавира. Вместо да се обърне ребром към Слънцето, огромният пръстен беше се насочил към него с цялата си плоскост и яхтата отскочи назад с почти пределно ускорение.

Това е най-неприятното, което може да се случи с водача на яхта, дори по-лошо от сблъскване, защото трябва да вини само себе си. Впрочем, едва ли някой съчувствува сега на безнадеждно изостаналите от строя колонисти. Много са се възгордели там, на Марс, пада им се.

Освен това е рано съвсем да се отписва „Слънчев лъч“; предстоят още половин милион мили, той може да навакса.

Следващите дванадесет часа минаха без произшествия. В тази част от орбитата, където движението ставаше без тяга, нямаше особени грижи. Но Мертън не се изтезаваше с броене на часовете. Той успя да подремне, да похапне, попълни бордовия дневник, на два-три пъти дава радиоинтервюта. Понякога викаше другите яхти, разменяше си с тях приветствия и шеги. За него беше добре дошъл този отдиш в безтегловност, далеч от земните грижи. Отдавна не беше се чувствувал така щастлив. Имаше чувството, че е господар на своята съдба – доколкото това изобщо е възможно в космоса: той управляваше яхта, в която беше вложил толкова ум и душа, че тя сякаш бе станала част от самия него.

Излизаха във втората половина на орбитата, където отново духна попътен слънчев вятър. Мертън видя как след завоя платното на „Диана“ се опъна под напора на лъчите. Ускорението, спаднало до хилядни от  $g$ , почваше да се увеличава, но бяха нужни още часове, за да достигне максимална величина.

Моментът, в който отново се появяваше тягата, винаги беше критичен за яхтите и „Паяжина“ не издържа изпитанието.

Блер продължаваше до коментира надбягването и Мертън, макар и да бе отслабил високоговорителя, чу тревожното

съобщение: „Внимание! На „Паяжина“ се появи биене!“ Той се приближи до перископа и го насочи към огромното кръгло платно на съперника си, но в първия миг не забеляза никаква промяна. Разбира се, трудно е да видиш всичко, когато обектът е обърнат почти ребром към тебе и ти различаваш само една тясно елипса, но в края на краищата се убеди, че по платното бавно се надига страшно вълнение. Ако екипажът не успее да го успокои с предпазливо, точно пресметнато подръпване на фаловете, платното ще се разкъса на парчета.

На „Паяжина“ работеха с всички сили и след двадесет минути биенето, изглежда, престана. Изведнъж пластмасовата материя се разкъса някъде по средата. Под налягането на лъчите цепнатината непрекъснато растеше и разкъсаните парчета стърчаха като струи дим над огън. След четвърт час останаха само радиалните греди, на които бе опъната исполинската паяжина. Отново зарево на ракети: катерът отиваше да застигне кабината с излезлия от строя екипаж.

– Както върви, скоро ще останеш съвсем сам, а? – каза нечий глас, който викаше Мертън.

– Дмитри, ти няма от какво да се боиш – отговори той. – На всичко отгоре си имаш и компания. А аз тук, напред, наистина съм сам.

Той не се хвалеше: „Диана“ се бе откъснала с триста мили от най-близкия съперник и тази дистанция скоро обещавахе да се увеличи още повече.

Дмитри Марков добродушно се разсмя в своята яхта „Лебедев“. Не изглеждаше да се е примирил с поражението...



– Спомни си баснята за заека и костенурката – каза русинът. – На разстояние четвърт милион мили много неща могат до се случат.

Положението се измени, когато завършиха първия кръг по околоземната орбита и пресякоха линията на старта – наистина хиляда мили по-високо благодарение на допълнителната енергия, която им бяха дали слънчевите лъчи. Мертън внимателно измери координатите на останалите яhti и съобщи данните на изчислителната машина. Резултатът, получен за „Вумера“, му се стори толкова неправдоподобен, че той веднага провери всичко отново.

Никакво съмнение: австролазийците го догонват с нечувано скорост.

Един внимателен поглед в перископа му бе достатъчен, за да разбере каква е работата. Прекалено тънките въжета на „Вумера“ се бяха скъсали. И сега само платното, запазвайки своята форма, летеше в космоса като носена от вятъра кърпичка. След два часа то профуча покрай „Диана“ на по-малко от двадесет мили; но дълго преди това австролазийците се бяха присъединили към събраните в катера на комодора.

И така оставаха да се състезават само „Диана“ и „Лебедев“. Наистина, „марсианците“ не се предаваха, но изостанали толкова назад – с около хиляда мили, – те вече не представляваха заплаха за лидерите. Откровено казано, на Мертън му се струваше, че и „Лебедев“ вече няма да може да настигне „Диана“, и все пак нервничеше, когато на втория кръг отново настъпи затъмнение, а след това започна дълъг, бавен дрейф срещу слънчевия вятър.

Той познаваше руските водачи и конструктори. Те не за пръв път участваха в надбягвания. Именно техният съотечественик Пьотр Николаевич Лебедев бе открил в началото на двадесетия век светлинното налягане на слънчевите лъчи. Естествено, те ще упорствуват. Дмитри сигурно е намислил нещо ефектно.

А в този момент комодорът Ван-Стратен, движейки се на хиляда мили зад участниците в надбягването, с досада четеше току-що получената радиограма. Тя беше пролетяла над сто милиона мили от веригата слънчеви обсерватории, които кръжаха високо над пламтящата повърхност на светилото. Съобщението беше извънредно неприятно. Наистина за комодора (само почетна титла. на Земята той беше професор по астрофизика в Харвард) те не бяха пълна изненада. Никога досега надбягвания не бяха уреждани толкова късно; възникнаха най-различни пречки, но все пак организаторите решиха да рискуват – и като че ли бяха сгрешили...

Дълбоко в недрата на Слънцето се трупаше чудовищна сила. Всяка секунда енергията на милион водородни бомби застрашаваше да се излее в мощен взрив, известен под името слънчева експлозия. Със скорост милиони мили невидимо гигантско огнено кълбо ще се откъсне от Слънцето и ще полети в космоса.

Възможно е облакът от йонизиран газ да мине настрана от Земята. Ако не, ще му са нужни малко повече от двадесет и четири часа, за да я достигне. Космическите кораби са защитени с мощни магнитни екрани, но леките слънчеви яхти с корпуси не по-дебели от хартия са безпомощни против такава заплаха. Екипажите ще трябва да бъдат прибрани.

Когато започваше вторият кръг около Земята, Джон Мертън още не знаеше това. Той си мислеше за своите работи. Под напора на слънчевия вятър той и русите се бяха издигнали по спирала на хиляди мили. През втория кръг те ще преодолеят земното притегляне и ще се устремят в дълъг път към Луната. Изходът ще бъде решен в двубоя между двете яhti; повече от сто хиляди мили екипажът на „Слънчев лъч“ доблестно се сражава с въртящото се платно, но в края на краищата трябваше да се предаде.

Мертън не чувствуваше умора. „Диана“ се държеше безукорно. Автопилотът, който регулираше въжетата като трудолюбие паяк, държеше слънчевото платно точно „по вятъра“.

Само две неща го безпокояха. Първо, престанал бе да се подчинява фал номер осем. Внезапно бе отказала релето. За щастие най-трудните маневри бяха вече извършени, отсега нататък на „Диана“ ѝ предстоеше да се движи непрекъсната право „по вятъра“. Както са казвали едно време моряците, лесно е да се справиш с кораба, когато вятърът ти духа в гърба.

Втората му грижа беше „Лебедев“, който упорито го следваше на разстояние триста мили. Благодарение на четирите си крила, разположени около главното платно, руската яхта се оказа рядко маневрена. Тя изпълни всички завои по околоземната орбита свръхточно; наистина, за такава маневреност трябваше да се плаща със скоростта – два заека с един куршум не се убиват. И Мертън се надяваше да запази аванса си по дългия прав участък. Но той няма да бъде напълно сигурен в победата, докато „Диана“ не мине след три-четири дни над обратната страна на Луната.

И изведнъж, в петдесетия час от надбягването, когато завършваше вторият кръг, Марков му поднесе изненада.

– Ало, Джон, – небрежно каза той, включвайки се в междуяхтената мрежа – я погледни, навярно ще ти бъде интересно.

Мертън се приближи до перископа и включи пределното увеличение. В зрителното му поле съвсем неправдоподобен сред звездите, много малък, но много ясен, като малтийски кръст заблестя „Лебедев“. Изведнъж пред очите на Мертън и четирите му крила се отделиха и изчезнаха в космоса.

Сега, когато Марков бе набрал втора космическа скорост и вече нямаше нужда да кръжи търпеливо по околоземната орбита, натрупвайки кинетична енергия, той бе изхвърлил излишния баласт. От тази минута „Лебедев“ е почти неуправляем, но това не е важно, всички сложни маневри вече са извършени. Все едно, че някакъв яхтмен от миналото умишлено освобождаваше лодката от кормилото и тежкия кил, знаейки, че напред го чакат попътен вятър и тихо море.

– Поздравявам те, Дмитри – каза Мертън в микрофона. – Хитър номер. Но това е недостатъчно, ти няма да ме настигнеш.

– Това още не е всичко! – чу той в отговор.

И наистина: на последния, правия участък Дмитри можеше да мине и без втори пилот.

– Едва ли Алексей ще се зарадва – каза Мертън. – А и това е против правилата.

– Да, Алексей ще трябва да поплава десет минути сам, докато го прибере комодорът. А колкото до правилата – в тях не се казва нищо за числеността на екипажа. Ти поне трябва да знаеш това.

Мертън замълча. Основавайки се на това, което му беше известно за конструкцията на „Лебедев“, той бързо обработваше новите данни. Когато завърши изчисленията, Мертън се убеди: точно преди Луна „Лебедев“ ще го настигне.

Но съдбата на надбягването бе вече решена на деветдесет и два милиона мили от трасето.

В Слънчевата обсерватория № 3, в орбитата на Меркури, автоматичните прибори бяха записали целия ход на експлозията. Внезапният взрив превърна сто милиона квадратни мили от повърхността на Слънцето в синкаво бяло зарево, редом с което останалият диск сякаш потъмня. От кипящия ад, въртейки се и извивайки се като живо същество в създаденото от самата нея магнитно поле, се изтръгна струя плазма. А пред нея със скоростта на светлината се носеше вълна от рентгеново и ултравиолетово излъчване. Тя ще достигне Земята за осем минути и няма да причини вреда. Друго нещо са заредените атоми, които летят отзад със скорост четири милиона мили в час. След двадесет и четири часа те ще обвият със смъртоносен облак „Диана“, „Лебедев“ и техния ескорт.

Комодорът отлага решението си до последната минута. Дори когато струята от плазма пресече орбитата на Венера, все още имаше надежда, че тя няма да засегне Земята. Но когато до срещата с нея оставаха по-малко от четири часа и мрежата от лунни радары даде сигнал за тревога, той разбра, че не бива да чака повече. Следващите пет-шест години, докато се успокои Слънцето, няма да има никакви надбягвания.

Въздишка на разочарование се понесе по цялата слънчева система. „Диана“ и „Лебедев“ се движеха почти редом на половината път от Земята до Луната, но никой няма изобщо да узнае коя яхта е по-добра. Запалянковците ще спорят с години, а в историята ще бъде отбелязано накратко „надбягванията бяха отменени поради слънчева буря“.

Като получи заповедта, Джон Мертън се разстрои така, както не беше се огорчавал от дете. През завесата на годините ярко проблесна споменът за десетия му рожден ден. Бяха му обещали модел – точно копие на знаменития космически кораб „Утринна звезда“, няколко седмици той си представяше как ще го сглоби, къде ще го окачи в стаята си. И изведнъж, в последната секунда, баща му каза: „Извинявай, Джон, много е скъп. Може би за следващия рожден ден...“

След половин век, преживял славен живот, той отново се чувствуваше убит от хлапашка скръб.

Ами ако не се подчини? Ако пренебрегне забраната и продължи? Нищо, че надбягването е отменено, неговият полет ще бъде отбелязан във всички отчети и дълго ще се помни.

Не, това е по-лошо от глупост – това е самоубийство. Джон Мертън бе виждал умиращи от лъчева болест хора, на които е отказвала магнитната защита на техните кораби. Прекалено скъпа цена...

Той страдаше не само за себе си, но и за Дмитри Марков. И двамата бяха заслужили победата, но тя няма да се падне на никого. Човекът може да се е научил да впряга лъчите на светилото

и да лети към границите на космоса – но не може да спори с разяреното Слънце.

На петдесет мили зад „Диана“ катерът на комодора се бе приближил вече до „Лебедев“, за да прибере капитана. Пущайки в безкрая сребристото платно, Дмитри преряза въжетата – и Мертън много добре разбираше чувствата му. Малката кабина ще бъде върната обратно на Земята, може би дори още веднъж ще влезе в работа, но платната могат да се използват само един рейс.

Мертън можеше да натисне копчето на катапултиращото устройство и да спести няколко минути на спасителите, но това беше свръх силите му. Той искаше да остане до последния миг на корабчето, което толкова дълго бе част от неговите мечти и неговия живот. Мощното платно, опънато под прав ъгъл към Слънцето, бе развило пределна тяга. То вече отдавна бе изтръгнало яхтата от обятията на Земята и „Диана“ продължаваше да набира скорост.

Внезапно го осени някаква мисъл. Той знаеше какво да направи. Нито съмнения, нито колебания; Джон Мертън за последен път се обърна към изчислителната машина, която бе му помогнала да измине половината път до Луната.

Когато завърши изчисленията, той загърна заедно с бордовия дневник и скромното си лично имущество. С мъка (беше отвикнал вече, а и не е толкова лесно човек да направи това сам) Мертън се намъкна в аварийния скафандър. Тъкмо бе затворил прозорчето на херметическия шлем, когато по радиото се раздаде гласът на комодора.

– След пет минути идваме при вас, капитане. Прережете платното, за да не се заплетем в него.

Джон Мертън, първият и последен капитан на слънчевата яхта „Диана“, се забави за секунда. Той още веднъж обгърна с поглед миниатюрната кабина с блестящите прибори и умно монтираните лостове, които сега бяха здраво закрепени в едно положение. Най-после каза в микрофона:

– Напушам кораба. Не бързайте, без друго ще ме намерите. „Диана“ сама ще се погрижи за себе си.

Зарадва се, че комодорът се въздържа да отговори. Професор Ван Стратен естествено, разбра каква беше работата. Разбра също, че през тези последни секунди Мертън иска да бъде сам.

Той не се зае да изпомпва въздуха от преходната камера и излетелият от нея газ меко го отнесе далеч от „Диана“; тласъкът при отделянето беше последният подарък на Мертън за яхтата. Тя бързо се отдалечаваше и платното ярко блестеше на слънчевите лъчи, които векове наред ще определят пътя на „Диана“. След два дни яхтата ще профучи покрай Луната и тя, както и Земята, няма да може да я спре. Освободено от възпиращата маса, платното всеки ден ще увеличава своята скорост с две хиляди мили в час. Ще мине месец – и „Диана“ ще се движи по-бързо от всички създадени от човека кораби.

Колкото по-далеч отива тя, толкова повече ще отслабват лъчите на Слънцето и ускорението ще започне да пада. Но дори на орбитата на Марс скоростта ще нараства за денонощие с хиляда мили в час. И дълго преди това скоростта на яхтата ще бъде такава, че дори Слънцето няма да я спре. По-бързо от всяка комета тя ще се устреми в междувезвездната бездна, недостъпно за въображението на човека.



Очите на Мертън видяха заревото на ракетите на няколко мили. Катерът идваше да го вземе с ускорение, хиляди пъти по-голямо от онова, което „Диана“ ще може да развие някога. Но двигателите на катера изразходват своя запас от гориво за няколко минути, а слънчевата яхта ще набира скорост стотици години, тласкана от неугасимия огън на Слънцето.

– Прощавай, корабче – каза Джон Мертън. – Интересно, чии ли очи ще те видят следващия път и след колко хиляди години?

Малкото късо торпедо се бе приближило съвсем, но Мертън изпитваше облекчение. Той никога вече няма да спечели надбягването до Луната, но неговото корабче първо бе излетяло в далечното плаване към звездите.



## Среща

### Фантастичен разказ

Ст. Стоилов

Пролетната буря премина, като остави след себе си ухание на цъфнал люляк. От едрите цветни кичури падаха тежки куршумени капки и се разбиваха в мокрия пясък на алеята. Градината се давеше в порой от люлякови храсти. Оставени на свобода, неподкастри с години, те се боричкаха и цветовете им се катереха високо като пенести гребени над вълните от млада зеленина.

Дребничката стара жена на верандата се загърна в дебел вълнен шал. Столът-люлка сърдито измърмори нещо. От храстите пропълзя вечерна прохлада – така опасна за неговите проядени от времето стави. Хиляди капки се откъсваха от порозовелите цветове и падаха с глух ропот по алеята. Синове и внуци добродушно се шегуваха с тази привързаност на старицата към гроздовете едри розови цветове. Но люляковото ухание ги съпровождаше през целия им живот. Ставаше част от дните на труд и обикновени човешки радости. И само най-малката внучка забелязваше, че дивото очарование на тяхната градина подчертава пастелните остатъци от красотата по лицето на старицата.

Малката портичка откъм ливадите хлопна като ударена с камшик. Това беше друга приумица на жената от верандата. Вече шестдесет години задната врата се поддържаше в изправност. Неведнаж майстори сменяха старата прогнила портичка с точно нейно подобие. Оттам никой не минаваше. Само при пълнолуние нейните

панти предателски изскърцваха. В такива нощи синове и внуци се измъкваха от леглата си, за да браконьерствуват. Не ще минат много години и трето поколение мъже в къси панталонки ще тръгне на тази безкрайна среднощна война с неумолимите лесничей.

Старицата не помръдна. Тя очакваше да приближат тежки спокойни крачки на силен човек, приглушени от мокрия пясък. В здрача се открие една мъжка фигура. Непознатият уверено се прехвърли на верандата. Целуна сбръчканата ръчица на старицата и възседна по момчешки парапета.

– Знаех, че ще дойдеш! – кимна старицата.

Той щракна електрическия ключ. Извади стара окадена лула. Бавно я натъпка и драсна кибрит. По верандата се разнесе остро ухание на пресен тютюн и някаква екзотична подправка.

– Идвам от Барьерния Риф... – късо каза нощният гост.

Тя се усмихна с безкръвните си устни:

– Как не се досетих? Пак си убивал акули с копие!

Мъжът притвори за миг клепачи. Тя познаваше неговите очи с цвета на кехлибар. В спомените те я гледаха с онази хубава мъжка безпомощност на първата голяма любов.

А сега издаваха някаква странна отчужденост.

Той беше навлякъл същия груб пуловер, същите отъркани кадифени панталони и здрави обуца с дебели подметки от суров каучук. Като че ли нищо не се е променило. Но късо подстриганата коса блести с матовата сивота на стомана. Пълните устни са заключени в две дълбоки бразди и малък белег разсича дясната скула. Все пак той е още млад, едва ли е навършил тридесет години, с гладка и свежа кожа на юноша.

Преди шестдесет години те седяха на същата веранда. Той и тогава идеше от далечния риф, някъде из Пасифика, където рискуваше всичко заради няколко минути опасност и буйство сред опаловите води. В онази почти забравена вечер пак мълчаливо пушеше лулата си. Тогава беше по-млад само с две години и косите му бяха черни.

Тя знаеше всичко от последните телевизионни предавания. Кратката експедиция в периферията на слънчевата система за изпробване мощността на нов линеен кораб се беше превърнала във фантастична авантюра. По заповед на Експедиционния щаб младият инженер-изпитател замени излезлите от строя пилоти, хвана капитанския щурвал и се впусна подир онези тайнствени мега-сигнали, които предизвикваха ураган от деформации в космическото пространство. Суровият свят на дирения и риск го примамваше все по-далеч и по-далеч.

Той беше мъж. А всяка загадка и опасност неотразимо привлича мъжете. Космическата неизвестност е някаква кръстословица, чието решение ни изправя пред нови загадки и нови опасности. Застанал зад корабния щурвал, той диреше уязвими пролуки в бронята от тайни. Какво може да се сравни с радостите на едно непрекъснато търсене? Какъв по-увлекателен лов от преследването на една постоянно изплъзваща се тайна? Нима ежечасното превъзможване на абсурда не моделира по своему всички звездни скитници? Така капитанът постепенно се превръщаше в галактически пионер, който не вижда домашното огнище дори в сънищата си. Любимата изоставаше назад в един прекалено уреден и безопасен свят, който живее по свои закони. Той едва ли мислеше за стройното момиче

сред ухаещата люлякова градина. Защото около него имаше много въпроси и още повече изненади.

Огромните ускорения на линейния супер свиваха пространство и време в някаква точка. Секундите по капитанския хронометър се обръщаха в дни за момичето, което търпеливо чакаше сред бухлатите люляци. А животът искаше своето и постепенно детски гласове заглушиха бляновете.

Когато линейният супер „Одисей“ след две палубни години застана в орбитален дрейф някъде край планетарното трасе на Плутон, Земята беше направила шестдесет обиколки около Слънцето. Скоростен ракетбот понесе оцелелите от екипажа към Земята. Тогава по телевизионните екрани започнаха да показват откъси от филмовия корабен дневник.

В тези дни старицата не напущаше креслото край големия флуоресциращ екран. Безстрастното око на обектива беше запечатало страховити и невиджани зрелища. Фантастична тонална гама на звездни експлозии сменяше напрегнатите мигове на корабен аврал, когато няколко секунди и чифт мъжки ръце решават съдбата на експедицията. И навсякъде се открояваше милото до болка и безкрайно далечно лице с пресен белег на скулата. Екранът методично довършваше капитанския портрет. Всеки следващ кадър изрязваше по-дълбоки бръчки около устата и обезцветяваше косъм по косъм.

Посрещането не беше тържествено. Капитаните на трансгалактически рейсове не обичаха речи, цветя и музика. Те предаваха докладите си пред Върховния Експедиционен Щаб. Приемаха нови задачи. Повъртяваха се като чумави из новия и така

непознат земен свят. Сетне незабелязано изчезваха за десетилетия. Мнозина намираха гибелта си в безмилостния и загадъчен безкрай. Това не ги стряскаше. Те бяха изгнаници. Хора извън времето. Мъже без възраст. Поставени чрез своя младежки избор вън от всякакви човешки отношения. Космосът създаваше нова система от проблеми и морал, които бяха чужди на оранжерийната земна нравственост.

\*\*\*

Сега един от тях седеше на верандата срещу своето минало. Дрехите му бяха изтъркани. Това беше единственото му имущество, ревниво пазено в гардероба на ракетодрума цели шестдесет години. Щабът му възложи нова задача. Автомати ремонтираха дрейфувания кораб и снабдяваха с нова информация електронните машини. Линейните кораби не остаряват толкова бързо, както мислеха мнозина учени в миналото. Това са сложни системи с почти неограничена възможност за непрекъснато усъвършенствуване. Екипажът дава вахти и поема управлението само при аврални условия. В останалите дни те чрез сън надхитряват дори корабното време. Машини заместват човека навсякъде, където всичко е наред. Но прати ли всемирът някоя от своите изненади, машините отстъпват пред човека. Защото неговата воля прави повече от студената формула или безукорната логична система. Миниатюрните кристали на запомнящите устройства събират колосален запас от сведения, но те нямат човешки разум, за да бъдат по-мъдри от своите създатели.

След като предаде своя отчет, капитанът на „Одисей“ неусетно се намери край Великия Бариерен Риф. С маска, с плавници и с

обикновено копие той предизвикваше бързите като мисъл океански хищници. Това беше добър спорт и единствен начин за безболезнено превъзможване парадокса на земното му съществуване. Неусетно кръгът на неговото тръгване и завръщане се затвори. Тогава болката на двегодишната раздяла по корабния хронометър го върна в градината с люлякови храсти. Той разбираше с разума си, че неговите две години са равни на шестдесет земни. Знаеше в кои координати на безмълвното пространство се намира онази точка, от която неговото време лудо се впусна напред, за да изостане с половин век от първата любов. И това кошмарно надпреварване на часове с години изпепеляваше дори плахия опит за самоизмама.

– Забавих се – спокойно каза той. – Окъснях. Там всички човешки сметки изгарят като клечка кибрит.

Тя кимна.

– Чаках те повече, отколкото заслужават твоите звезди. Разбрах най-после, че ние с тебе сме пътници от различни влакове, които шумно се разминават, за да не се срещнат никога на една и съща гара. – В нейния глас се прокраднаха нотки на горделиво удовлетворение. – Родих много деца. Станах баба. Вече чакам правнуци. Но бях сигурна, че малката портичка ще хлопне някоя вечер.

Те говореха за онова, което ги вълнуваше, с равнодушието на лоши актьори. Чувството им отдавна беше мъртво, оставило на живите няколко дребни и ненужни вектори. Но паметта вършеше опасно чудо. Времето се връщаше назад и с него мъртвецът възкръсваше. И сърцата им се блъскаха като уловени птици, докато

устните изговаряха бледи, мъртвородени думи. Постепенно в душата на старицата се прокрадна вражда.

Тя беше се заглеждала по едрите летни звезди в дните на първата си влюбеност. Тогава ги приемаше за свои лукави съучастнички. Защото дори неизмеримо далечните звезди трябва да служат на женската нужда от любов. Но звездите станаха нейни съпернички. Жената от верандата не можеше да разбере, че те са само обещание за риск и за открития. Не звездите бяха отнели на старицата нейната първа любов, а онова душевно свойство, което прави от всеки мъж войник, ловец или моряк. Тя беше загубила мъжа, когото бе избрала за баща на своите неродени деца. Той предпочете студената абстракция на безкрая пред топлината на нейното огнище. И сега стоеше пред нея млад, силен и невъзмутим. Победил чрез своята изневяра дори времето. Наистина, тя беше получила от живота много радост и любов. Имаше деца и внуци. Но младостта на капитана беше свидетел за първото жизнено поражение на старицата. А такова нещо никоя жена не може да прости. Оставаше ѝ само една утеха. Беше пуснала дълбоки корени в земята и във времето чрез своето потомство. Докато той си оставаше неплоден скитник през годините.

Неочаквано старата жена стигна до истината и това я накара да пламне от срам. Тя беше поискала да го задържи за себе си, само за себе си. Беше начертала своя живот като съвместно пътуване из годините. Младост. Зряла възраст. И елегичните минути на един тих залез. Тя беше получила всичко това от друг мъж. Но капитанът не беше мислил за себе си през всичките тези години. Не беше преследвал големия риск заради тръпчивата възбуда на хазарта. Не



беше дирил слава. Чисто и просто беше вършил своята работа. И необятните извънземни мащаби затуляха от погледа му размерите на микроскопичното женско щастие. Двамата наистина се бяха разминали. Изглежда, че това е станало доста преди той да отлети за звездите.

Тя с примирение си спомни, че под грубия ръкав на пуловера шест квадратни диаманта са монтирани в звената на платинена верига. Върху всеки камък тънък гравьорски лъч е начертал по една буква от името на кораба. Това е знак на капитанската власт. Гривната се сваля само след смъртта на капитана, за да улови с мъртва хватка китката на приемника му. Нейният блясък е така призрачен и мъртъв за обикновените земни хора, както и далечното блещукане на отдавна изгаснали звезди.

– Сега накъде? – въпросът прозвуча участливо.

– Пак там. Все някои са длъжни да вършат тази работа.

Капитанът се изправи. Очука лулата си в парапета и вдигна ръка за поздрав. Студените прозрачни отблясъци на гривната рязнаха очите на старата жена като бръснач. Той ловко прескочи niskия парапет и крачките му заглъхнаха по алеята.

Пред вратичката капитанът едва не блъсна високо младо момиче. Нейното лице, стройната фигура и големите очи му бяха странно познати. Той прехапа устни до болка. Сетне внимателно заобиколи стъписаната девойка – като че ли тя беше крехка стъклена играчка! – и тихо притвори вехтата портичка.

Сред уханното люляково безмълвие на верандата този остър мирис на пресен тютюн и някаква екзотична подправка беше неканен гостенин.

## Полигонът

### Фантастичен разказ

С. Гансовски

Отначало на острова слязоха хората от малкия катер.

Водата край брега беше мътна, ленива, наситена с пясъчинки, миришеше на гниещи водорасли. Около рифовете клокочеха зелени вълни, а зад тях се простираше синята топла равнина на океана, откъдето ден и нощ духаше вятър. Над плажа растеше остър бамбук, зад него се извисяваха палми. Изпод камъните храбро изскачаха раци и се хвърляха към малките рибки, изнасяни със стотици от вълните на пясъка.

Хората от катера – те бяха трима – бавно обходиха достъпната част на острова от д: единия край до другия, съпроводени от тревожните, недоверчиви погледи на индианците – тук, в малкото, селце живееха няколко индиански семейства.

– Май че е това, което ни трябва – каза един от пристигналите. – Най-близкият остров е на пет километра. Параходни и самолетни линии наблизко няма, изобщо мястото е доста глухо. Изглежда, началството ще го хареса. Впрочем, дявол го знае.

– По-хубаво няма да намерим – съгласи се другият. Той се обърна към третия, преводача. – Идете и кажете на индианците да заминат. Обяснете им, че става дума за около една седмица, след това могат да се върнат.

Преводачът, дълъг като върлина, с черни очила, кимна и се затътри към селцето, измъквайки с труд краката си от пясъка.

Първият новодошъл измъкна от полевата си чанта аероснимка на острова, молив, линия и взе да преценява:

– Тук ще поставим жилищния корпус, до него – трапезарията. Там ще изкопаем окоп, тук – блиндаж. Ето там, на хълма, те могат да поставят своята машина. Разстоянието от блиндажа е тъкмо петстотин метра.

– А какво ще бъде това? – попита вторият.

Първият, без да откъсва очи от картата, вдигна рамене:

– Какво ми влиза в работата? Имам заповед да намеря остров. Вие пък – да доставите материалите. А останалото хич не ни интересува, не е ли така? – Той въздъхна и распечати пакетче дъвка. – Ама че жегга! Къде се запиля този преводач?

Преводачът дойде след половин час.

– Нищо не можеш да им обясниш. Не искат да заминават. Казват, че винаги са живели тук.

– Казахте ли им, че ще се провеждат военни изследвания?

– Мислите ли, че са способни да разберат това? В езика им дори няма такива думи. Какво е „забранена зона“ също не могат да проумеят.

– Добре, тръгваме – каза вторият. – Намерихме остров, предупредихме жителите. Когато пристигнат материалите, индианците сами ще се махнат.

Отидоха при катера, изтласкаха го с помощта на моториста във водата и след десет минути се скриха зад хоризонта.

Известно време вълните подхвърляха етикета от дъвката около самия край на пясъка. Приближиха се индианците, те дълго гледаха след катера. Едно момченце се наведе за сребристая хартийка.

Най-старият от индианците, със загрубяло от вятъра лице и могъщ мускулест торс, му се скара.

Необясними са тези бели. Никой никога не извършва каквато и да било работа изцяло – от началото до края. Казаха – заминете. А защо? Дългият, със скритите зад стъклата очи, обясни, че самият той не знае. Всеки прави само парче от нещо голямо. А какво се получава от отделните парчета, дори не си и помислят.

След две денонощия до острова се приближи малка флотилия. Плоскодънен шлеп докара до брега булдозер и багер. Жилестата лапа на крана подаваше торби с бетон, тръби, греди, рамки за прозорци, а след това се напрегна и внимателно постави на пясъка голям, завит в брезент предмет, толкова тежък, че веднага потъна на десетина сантиметра в земята. По мостчето сами пропълзяха две противотанкови оръдия.

С помощта на машините войниците бързо изкопаха окопи. Булдозерът изкорени палмовата горичка. Палмите паднаха, преплели писта, които изглеждаха необикновено гъсти, щом върховете им се оказваха в пясъка.

За десет часа на мястото на горичката израсна павилион с двоен покрив, а в пясъка се скри блиндаж с бетонирани стени.

\* \* \*

Индианците видяха всичко това не до края. В средата на деня най-старият излезе на брега, дълго гледа към небето, получило на юг при хоризонта странен червеникав оттенък. После се върна при колибите, каза нещо на мъжете. Жителите на селото бързо натовариха цялото си имущество в две големи лодки и отплуваха на другия остров.

\* \* \*

Вечерта около натрупаните край павилиона сандъци дълго се въртя някакъв дангалак с интендантски знаци на петлиците. Сверьяваше наличността със записките си. Всичко трябваше да бъде готово за пристигането на следващата група, тя не трябваше да изпитва нужда от нещо. Защото те щяха да бъдат от онези хора, на които се полагаше да идват на готово.

Техникът-строител запали и угаси светлината в павилиона, провери дали тече вода от крана. Багерът изкопа още една яма, с булдозера избутаха в нея целия строителен боклук. После войниците откараха двете машини към водата, кранът ги пренесе на шлепа, военните се натовариха на бронираните катери и цялата флотилия отплува.

На целия остров останаха само двама: един капрал с автомат и един побелял цивилен с остро лице и хлътнали бузи. Капралът се поразходи около облечената в брезент грамада. Нямаше от кого да я охранява. Той се приближи до брега, повдигна с върха на обувката си един камък. Изпод камъка изскочи малък рак.

След това хапнаха заедно с цивилния. Оня попита капрала как се казва. Капралът отговори. Цивилният се осведоми откъде е капралът. Той отговори. Цивилният попита знае ли капралът какво охранява и капралът съобщи, че не знае и не се интересува. Слънцето се спускаше зад хоризонта. Цивилният се разходи напред-назад, после прекоси острова, седна на пясъка край гъстите като четка храсталаци от млад бамбук. Небето се оцвети с хиляди преливащи се един в друг, непрекъснато изменящи се нюанси на ултрамарина и изумруда, при хоризонта още сияеше светещата

област, а по-нагоре беше станало тъмно. На северозапад над океана бушуваха бури, светкавиците се очертаваха между ясно различимите ивици дъжд. Зад дъждовете стоеше неочаквано изникнал огромен облак, син, издигащ се наклонено на една трета от хоризонта, може би готвещ тайфун. На юг се беше проточила от водата към зенита верига от облаци, обагрени отдолу с кармин, виолетови в горната си част.

Беше дори неудобно да си единствен свидетел на този чудовищен по мащаби, неповторим, подтискащ спектакъл от светлина, цветове и тъмнина.

Само тук, в това избрано място от цялата Вселена!

Само веднъж за цялата безкрайна вечност!

\* \* \*

Мъжът с цивилни дрехи извади от джоба си бележник, замисли се. „Скъпа Мириам, аз съм уморен, започнах да спя зле. Заспивам за десет минути, после се събуждам и помня за какво съм мислил преди да заспя. Водя сам със себе си безкрайни монолози, съзнанието ми сякаш се е раздвоило, и двете страни съвсем не могат да се помирят. Това е мъчително. Победата на едната страна ще означава поражение на другата. А нали втората – това също съм аз. Впрочем, все едно, поражението е неизбежно.

Но ще започна по ред и ще съобщя, че най-после в групата е включен Генералът. (Пиша го с главна буква защото той не е генерал изобщо, а тъкмо този, когото имах предвид). Много дълго той се мяркаше някъде зад пределите на нашата команда, но отсъствието му се усещаше от всички така ясно, че сякаш се беше превърнало в присъствие. Аз го чаках като липсващ елемент в

таблицата на Менделеев, и ето сега той се появи. Генералът не е остарял от нашата последна среща, но е станал „по-ветеранест“, загрубял е и играе ролята на един такъв стар войник, който, обаче, има мъжество и жар за десет млади. Не ме позна, и аз, естествено, не се учудих на това. Хора от този тип запомнят само тези, от които зависи издигането в кариерата, а тогава то не зависеше от мене. Така или иначе, той е тук. Би трябвало да се радвам, но сега не изпитвам никакъв възторг.

Защо?

Това е толкова дълга история! Човек живее, работи и върши важно нещо. (Както правех аз през 43-45 година.) Той има семейство, всички са му необходими, и той е необходим на всички. Но времето тече, и постепенно положението се променя. Преставаш да служиш на това, на което, според тебе, си длъжен да служиш. После те сполетяват редица удари. Става ясно, че вие с жена си вече сте чужди хора, и тя си отива. Но още по-страшно е друго – децата избират неверен път. Тоест, някога той е бил верен, по времето, когато и ти самият си вървял съзнателно по него. Но сега пътят води към пропастта, към гибел, и децата го извървяват до края. Тогава човек се сепва. Той започва да търси виновните и ги намира. Той иска да раздаде правосъдие.

И всичко това е първият етап. След него започва вторият. Пуска се в ход голямо начинание, на тебе ти се струва, че то е нужно и разумно. В движение са приведени хора, материали, документи, и тази лавина, на която ти си дал начало, се търкаля от само себе си. В някакъв миг започваш да разбираш, че всичко е напразно, всичко е неправилно. Но вече не си свободен и нямаш власт. Делото ще

стигне до своя край, даже ако ти си разбрал неговата безсмисленост.

Вие ще ми кажете, скъпа Мириам, че те нищо няма да разберат. Зная. Нещо повече, аз съм сигурен, че моите момчета биха искали от мен не отмъщение, което, всъщност, няма да измени нищо в света, а нещо друго – действие. Зная това, но вече съм безсилен. Аз строя къща, която е осъдена на събаряне, и най-страшен за мен ще стане часът, в който ще бъде поставена последната греда. Когато няма да имам да правя нищо в живота си и в мен ще зацарува ужасна глуха празнота. Разбира се, те няма да разберат. Но дори и да бяха разбрали, сега това няма да доведе до нищо и на нищо няма да се отрази. Но тези неща ми дойдоха на ум много късно. Фактически драмата се състои в това, че много работи започваш да разбираш, едва когато вече е невъзможно нещо да се промени.”

Стоманеното топче на химикалката тичаше по хартията... Коридорите и кабинетите на военното министерство, безбройните съвещания на „секретно“, „свръхсекретно“ и „секретно в най-голяма степен“ равнище, частните преговори, полуофициалните срещи с „нужни хора“, официалните – с ненужни, и изобщо всичко онова, с което през последните години се занимаваше човекът в цивилно облекло, лягаше на хартията с нервен и бърз почерк.

„...най-после се свърши, и комисията пристига утре. Всичко е засекретено така, че дори не ни се разрешава да се наричаме по име. Нито един човек в света не знае проекта изцяло, и ако изведнъж ние изчезнем от лицето на земята, никой няма да успее да го възстанови.



Сега си мисля как биха се чувствували членовете на комисията, ако знаеха какво ги очаква на острова.”

\* \* \*

Гобелелият мъж в цивилно облекло сгъна внимателно листчетата от бележника и ги пхна в джоба си. Нямаше къде да ги изпрати, никаква Мириам не съществуваше. Той записваше това, което мислеше, просто за да запази някак си собствените си душевни движения. Напоследък беше започнало да му се струва, че не са му останали никакви други ценности.

Запали цигара и погледна нагоре. Небето беше тъмно, но не черно; тъмнината – не преграждаща, а прозрачна, мека, зовяща погледа надалеч.

Мъжът стана, отиде в павилиона, съблече се в определената за него стая, взе от куфара плавници и акваланг. Прииска му се да види какви са теченията край южния бряг на острова.

Върна се на плажа. Вятърът утихна, вълни почти нямаше. Отдалече долиташе шумоленето от морския прибой при рифовете; цветята миришеха силно, както обикновено е през нощта. Мъжът влезе във водата. Отначало тя го опари със студа си, но тялото бързо свикна с промяната на температурата. Той сложи маската, завъртя кранчето на бутилката сгъстен въздух.

Още няколко крачки и той се потопи изцяло. Наоколо тъмнината се затвори. Но тя беше също жива, прозрачна, тук-таме пронизана от пламъчета – съзвездията и галактиките на светещите живи същества. Мъжът запали фенерчета. Нещо съвсем близо пламна с разноцветни лъчи, мъжът се дръпна, но после устните му под гумената маска се усмигнаха. Беше хамсия, сива и безцветна на

сушата, във витрината на рибарския магазин, и такава сияеща, искряща тук, в стихията си.

След първата гостенка, привлечена от светлината на фенера, пристигна втора, после трета. Те се въртяха около човека като празнични огньовете на фойерверк, ставаха ту сини, ту зелени, ту червени.

И човекът за момент забрави защо е дошъл на острова...

А на сутринта пристигна катерът с членовете на комисията и артилеристите.

## II

– Да, интересно – каза генералът. Той се дръпна от стената на окопа, изтърси с обратната страна на ръката сивкавия пясък от мундира си и се усмихна. – Както е тръгнало, това нещо ще подпише заповед за уволнение на всички нас, военните...

Полковникът с издадената челюст погледна генерала в очите и с удоволствие се разсмя.

– При това още преди да имаме възраст за пенсия – там е лошото.

В окопа се разшаваха. Хората се изтърсваха, поправяха мундирите си. Дебелият майор свали фуражката си, изтри с кърпа врата и плешивината си. Той се обърна към изобретателя:

– Все пак, как действа машината? Какъв е главният ѝ принцип?

Изобретателят погледна майора, готвейки се да му отговори, но в този момент се намеси капитанът.

– Какъв? Според мен, доста ясно ни го обясниха. – Беше го срам за несъобразителността на майора. – Принципът е в това, че борбата се провежда не в сферата на действията, а в сферата на

намеренията, ако съм разбрал правилно. Нали ако някой от нас иска да унищожи танка, той трябва предварително да помисли за това? Да речем, аз съм артилерист и стоя до оръдието на мястото на нашия капрал. Преди да стрелям, трябва да насоча оръдието и после да натисна лоста на спусковия механизъм. В този момент в мозъка ми се появява особена Е-вълна, или вълна на действието. Точно на нея реагира монтираният в танка блок. Той включва съответното реле и дава на танка команда да се отмести.

– Хубаво – държеше на своето майорът. – Защо тогава танкът не се движи просто от мислите? Ето например, аз сега си мисля, че би било добре да го улуча право в куличката. Там, където стои. Аз си мисля, но танкът не се движи. А пък ни казваха, че всички ще бъдем в района на действие на машината, в района на действие на този уред. Целият остров.

Изобретателят едва забележимо сви рамене.

– Разбира се, в този случай танкът непрекъснато би получавал команди и би се движил непрекъснато. Но аз ви обясних, че уредът реагира именно на Е-вълната, а не на нормалните алфа-ритми. Но Е-вълната се появява в мозъка само в момента на преминаване към действие. Ако се изразим по-научно, тя реагира на електричния заряд, който възниква в кората на челните дялове, като започва от условия стимул и продължава чак до появата на безусловния.

– Дявол да го вземе, все пак не разбирам – намеси се полковникът с издадената челюст. – Защо танкът се маха точно от това място, в което ще попадне снарядът на оръдието? Нали аз мога да мисля, че снарядът ще попадне на едно място, а фактически той да попадне на друго. Какво служи за сигнал на

машината в танка – истинският полет на снаряда или моето желание?

– За тази цел има блок с пресмятащо устройство – отговори изобретателят. – Преди артилеристът да започне стрелба, той взима от приборите данните: разстоянието до целта, скоростта на движението ѝ, посоката. Той ги вижда, един миг те стоят в главата му, после ги предава на пресмятащото устройство на своето оръдие. Но моята машина в танка също получава всички тези изчисления, също определя траекторията на снаряда и се отмества от предполагаемото място на неговото падане. С други думи, когато вие се целите в танка и стреляте, с това давате команда на машината да премести танка точно от това място, където ще попадне снарядът. Накратко, главното, което пречи да се улучи танкът, е вашето желание да го улучите.

– Хм – започна генералът. Той почувствува, че разговорът много дълго се води без неговото участие. – Хм... И все пак аз мисля, че това още не е съвършеното оръжие.

– Когато бъде създадено съвършено оръжие – каза студено изобретателят, – необходимостта от професионални военни ще изчезне.

Всички млъкнаха за миг, после полковникът се разсмя.

– То май натам върви. – Той погледна началника си в очите. – Как мислите, генерале?... Всичко правят машините. За нас остава само получаването на заплатите.

Генералът се усмихна и кимна. После лицето му се източи.

– Прекрасно. Продължаваме. Майоре, дайте на момчетата от поста команда за откриване на огън.

Той пусна в гласа си порция добре пресметната официалност, смесена с леката пресипналост на независимия боец-командир и баща на своите войници. При това си помисли, че никаква машина не би могла да отмери тези две дози с такава точност.

Изпитанията продължиха. Танкът-мишена с усилен броня и скъсено оръдие оставаше на мястото си до самия момент на изстрела. После, като изпреварваха едва-едва избухването на дулния пламък от блиндажа, веригите започваха да се движат, танкът отскачаше встрани, снарядът изгърмяваше отзад, отпред или отстрана, шрапнелите като град тракаха по бронята, и машината пак застиваше като огромен сив камък. По нареждане на генерала започнаха да обстрелват танка от две оръдия. Земята на полигона се вдигна като облак, танкът се скри в него, но след това, когато прахът и пясъкът се утаиха, той отново се показа невредим, спокойно и равнодушно очакващ следващите изстрели.

\* \* \*

Към два часа след обяд всички вече се умориха от жегата и неудобното стоене в окопа.

– Е, отлично – каза генералът. – Всичко това беше отбрана. Сега, как е с настъплението? Дайте заповед на танка да започне стрелба срещу блиндажа.

– Моля – отговори изобретателят. – Една минута.

Само той не беше военен, отделяше се от другите с измачкания си граждански костюм, с небрежната, неподходящо избрана риза и с изразите от типа на „с удоволствие... само минутка“. Той се приближи до приличащия на малък радиоприемник прибор, отвори капака, погледна нещо и хвана лоста за настройката.

– Заповед „да се почне стрелба“ обаче не мога да дам. Машината няма да стреля напразно, защото хората не се страхуват. Танкът ще започне бой, когато получи сигнал за страх. И в бъдеще ще се ръководи от тези сигнали. Да включвам ли?

Той погледна към генерала. Сините му очи светеха.

– Хайде – каза генералът. Погледна си часовника. – Нека танкът да постреля малко, а след това ще отидем да обядваме.

Изобретателят завъртя лоста. В прибора нещо запищя и се скъса.

– Готово.

Всички гледаха танка. На полигона беше тихо.

– Какво! – каза полковникът с челюстта. – Нещо заяде, а?

Изобретателят бързо се изви към него.

– Не, всичко е наред. Нищо не е заяло. Но на машината е необходим сигнал. Тя сега не стреля, защото това би било безрезултатно. Тя не изразходва безсмислено боеприпасите, както се случва често на вашите специалисти. Войниците са в укрытието, и снарядът няма да ги улучи. Те трябва да се чувствуват заплашени и да се боят, че танкът ще ги унищожи. С две думи, нужна е пак Е-вълна. Но този път Е-вълната на страха. Веднага щом някой започне да се бои от машината, тя ще открие огън. Принципът е такъв, че жертвата, така да се каже, трябва да ръководи палача.

– Уф – въздъхна майорът. – Може би, все пак отначало ще идем да обядваме? – Той беше най-пълният тук и повече от другите се измъчваше от глада.

– Добре – съгласи се генералът. – Ще хапнем, а след това ще продължим нататък. Изобщо, работата е перспективна.

\* \* \*

Пътят до павилиона с покрива беше дълъг. Членовете на комисията се проточиха на повече от сто метра. Последни вървяха изобретателят, генералът и полковникът.

– Слушайте – каза генералът, когато изобретателят се спря, за да завърже връзката на обувката си. – Вие изключихте ли машината си?

Цивилният вдигна към него бледото си лице с капки пот на слепоочията.

– Тя не се изключва. Няма такова приспособление.

– Как няма! – попита полковникът с изпъкналата челюст.

– Така. Не съм предвидил.

– А кога ще престане да работи?

– Никога. Това е самозареждащ се автомат. Получава енергията от слънчевите лъчи. Ако снарядите се свършат, ще мачка противника с веригите. Но и снарядите са достатъчно.

– Много весело – каза генералът. – А как ще я отнесем оттук, ако танкът започне да стреля? Как ще се приближим до него?

– Няма да я откараме – отговори изобретателят. Той все не можеше да се справи с връзките. – Той ще унищожи всички ни.

Двамата мълчаха, гледаха цивилния.

– Хайде да тръгваме, полковник – каза генералът.

Те се отдалечиха на няколко крачки, и генералът вдигна рамене.

– Дявол ги знае тези цивилни. Остроумия на учен идиот? „Всички ни ще унищожи“... За съжаление, без тях сега не можем да минем.

– Там е белята – съгласи се полковникът.

Изпиха соковете, поднесени от ординареца на генерала, и поприказваха за времето и за голфа. Генералът се изказа в полза на тениса. Независимо от своите петдесет и две години, той притежаваше отлично храносмилане, превъзходно здраве и почти във всеки миг от живота си – дори по време на най-сериозните заседания в министерството – усещаше своето тяло, яко, налято, все още жадно за движение и храна.

Изядоха картофената супа и поговориха за алпинизма. Генералът изказа съжаление, че в наше време младите офицери отделят малко внимание на благородния конен спорт. През време на разговора той също усещаше тялото си и си спомни как преди три месеца започна да го наболява кръстът и как по съвета на своя лекар той прибави няколко упражнения в утринната гимнастика и се излекува от тази болка.

През целия обед изобретателят мълча, търкаляйки с пръсти хлебни топчета по масата. Когато кафето беше изпито и членовете на комисията запушиха, той взе лъжичка и почука по чашата с нея.

Всички се обърнаха към него.

– Моля за една минута внимание. – Той се наведе напред. – Бих желал да ви съобщя, че успоредно с изпитанията на танка този път аз реших да проведа още един малък опит. Така да се каже, изучаване реакциите у хората, обречени на сигурна смърт... Няколко думи за причините, които ме подтикнаха към това скромно изследване. Работата е там, че всички вие сте военни и, ако ми позволите да се изразя така, сте професионално свързани с убийството. Вие например генерале, сте планирали операцията „Убиец“ и операцията „Клуп“ в една „бананова“ република. И още



няколко подобни. Между другото, именно в тази страна загина вторият ми син.

– Приемете съболезнованията ми – каза генералът.

Цивилният махна с ръка.

– Благодаря ви... И тъй, вие планирате войните, но си ги представяте в малко косвен вид, нали? На картата, като заповеди, планове, сметки. С две думи, прекалено абстрактно. Та ето, аз си поставих за задача да ви дам да почувствувате какво е да лежиш в окопа с парче олово в корема или да усещаш на гърба си горящ напалм. Това ще бъде завършване на образованието ви. Ще ви позволи поне веднъж да доведете започнатото дело до логичния му край.

Той стана, отблъсна стола.

– Така че имайте пред вид: машината не е изключена. Сега трябва да се мъчите да не се уплашите. Помнете, че танкът реагира на Е-вълната на страха.

И бързо излезе от трапезарията.

Иззвъня телефонът. Капитанът – най-младшият тук по звание, автоматично посегна към апарата.

– Капитанът ви слуша.

Всички чуваха от слушалката гласа на сержанта-артилерист.

– Извинете, вече можем ли да излезем, сър? Тоест ние вече излизаме, но изключено ли е онова нещо?

– Можете – каза капитанът. – Обядвайте, и след половин час да бъдете на място. Той постави слушалката, втренчи се тъпо в нея, после устните му помръднаха, в очите му се мярна уплаха, и той отново хвана слушалката.

– Ей, сержанте! Има ли някой там? Ей! – Викаше така силно, че вените на шията му набъбнаха. – Ей, сержанте!

Той пусна слушалката и объркано погледна присъстващите.

– Сигурно не трябва да излизат, щом работата е такава?

Той скочи и изхвърча от павилиона.

Другите също станаха.

Слънцето заливаше острова с отчаяна гореща белота. Всичко сякаш плуваше в синкава мараня, в отблясъци от океанската равнина. По пясъка край блиндажа крачеха две фигурки.

– Ей, сержанте! – извика капитанът. – Опасност! – Той замаха ръце с напразната надежда артилеристите да разберат тези знаци като заповед да се върнат в блиндажа.

– Момент – каза полковникът. Челюстта му беше увиснало. – А ние?

Генералът го погледна. Той побледня, и тази бледност сякаш се предаде на всички. Изведнъж полковникът се откъсна от мястото си, присви се и с почти недостижима бързина се втурна към бамбуковите храсталаци.

А в следващия момент се разнесе рязко свистене. Блесна пламък, звукът на изстрела и грохотът на взрива се сляха. Възгорчиво, напомняйки за война, беда, нещастие, замириса на барутен дим.

#### IV

Полковникът, ранен от шрапнелите, седеше свит в окопа и се вслушваше в близкия рев на танка.

Тресеше го. Хлипаше и сълзите се търкаляха по слабото му лице с мъжествена челюст. Той плачеше не от болка. Двете рани не бяха

сериозни и престанаха до го мъчат веднага след първия шок. Плачеше от обида и от препълнящата го ненавист. Беше на четиридесет години, нито веднъж в живота си не беше извършил нещо осъдително. Винаги слушаше указанията на началството, никога не се опитваше да внесе в света нещо ново, свое... От своя гледна точка той беше безукорен, и изведнъж се оказа, че ръководителите са го предали. Предназначеният за други танк сега гонеше него. Тресеше го от злоба и обида. Пръв от членовете на комисията, стоящи при входа на павилиона, той разбра какво се е случило и като животно, без да разсъждава се хвърли към храсталаците. Полковникът чу взрива отзад, чу как два снаряда удариха към артилеристите, които сигурно също се бяха уплашили. Иззад храстите той видя как единичен снаряд разби на парчета и потопа катера край брега заедно с моториста, който при първата тревога започна бързо да пали двигателя.

А след това машината започна до преследва него.

Полковникът се движеше непрекъснато, скачаше от яма в яма и няколко пъти успя да се измъкне от преки попадения. После съобрази, че трябва да се опита да попадне в мъртвата зона – там, където наклонът на оръдието няма да позволи на машината да го стигне с изстрел. Успя до се доближи до танка и скочи в окопа. Сега танкът беше на около тридесет метра и вече не стреляше.

Полковникът знаеше, че машината не стреля само защото той разбира, че не може да го улучи. Такава беше дяволската сила на изобретението – жертвата трябваше до командува палача.

Полковникът прехапа устни и надникна иззад бруствера. Танкът стоеше наблизко, спокоен, равнодушен. Люкът за танкистите беше

заварен. Фаровете, намиращи се обикновено под куличката от двете страни на люка, също бяха махнати. Това неживо същество нямаше нужда да вижда пътя пред себе си – водеха го мислите и страховете на тези, които преследваше.

Нискочелият, сплеснат, сив танк чакаше...

Полковникът изхлипа още няколко пъти. Тук се намираше в сравнителна безопасност и със злорадство помисли, че само той се сети до бяга не от машината, а към нея... После разсеяно си каза, че генералът и всички останали просто не са успели да разберат накъде да бягат. Сигурно са убити от първия изстрел.

Той погледна към разрушения павилион, после отново към танка и изведнъж се сети за веригите. Нали изобретателят казваше, че танкът може да използва и тях?...

В същия миг танкът изрева, веригите послушно се раздвижиха и машината се втурна напред.

Полковникът падна на дъното на окопа. Танкът с ръмжене се приближи, веригите се показаха, смачкаха бруствера и легнаха върху срещуположния край на окопа. Сега коремът на машината беше точно над главата на полковника. Той се сви, като се стараеше да стане колкото може по-малък, и с облекчение помисли: „Няма да ме стигне“.

И веднага моторът млъкна.

„Ами ако почне да се върти?“ – залита се полковникът.

Моторът изрева, веригите се разшаваха и танкът взе да се върти над окопа, мъчейки се да го разруши. Но стените на окопа бяха доста здрави, укрепени с греди, и полковникът с облекчение си каза,

че нищо няма да излезе от това. Той не успя да довърши тази мисъл, и моторът се изключи, танкът спря.

Ужасно! Полковникът изскърца със зъби.

Беше тихо, сякаш островът вече бе напълно измрял. Полковникът опипа рамото си. Кръвта беше спряла, раната не го болеше. Горещината се увеличи. Въздухът не стигаше, по челото на полковника течеше пот, целият му гръб беше мокър. Той лежеше и гледаше как постепенно небето изменя цвета си и като че ли се сгъстява. То ставаше по-синьо и същевременно леко почервявяваше. Полковникът започна да разсъждава, като от време на време прекъсваше мислите си с конвулсивни хлипания. Добре. Сега той лежи. Колко обаче може да издържи така? Във военната база, откъдето пристигнаха, след известно време сигурно ще се разтревожат. Но не много скоро. Цялата операция е така засекретена, че никой не знае както трябва къде са и кога трябва да се върнат. Комисията изобщо не е подчинена на командира на тази база. Той отначало ще се свърже с министерството в столицата, ще започнат преговори, търсене на нужните хора, ще полетят радиограми, и, може би, след около две седмици тук ще пристигнат катери... След две седмици! А той няма да издържи и две денонощия без храна и вода.

Но дори и да издържи. Тогава какво?... Ето, помощта пристига, хората слизат, разхождат се по острова. Още не разбират каква е работата, още не се боят от танка, нищо не ги заплашва... Ето, един се приближава към него. Полковникът му съобщава, че танкът го държи тук, в окопа. Човекът моментално се уплашва, и в същия миг танкът открива стрелба и избива всички пристигнали.

Може да постъпи и инак. Нищо да не каже за танка, а просто да заповяда да му дадат в окопа радиостанция. После с нейна помощ да се свърже с базата и да обясни как е работата. Но, разбира се, новопристигналите все пак ще разберат, че нещо не е в ред. Те ще го изоставят и ще се изпарят.

Не, каза си той, това не е изход. Още повече, че по никакъв начин няма да дочака пристигането на катерите.

Още веднъж помисли с омраза за генерала – с него сигурно е свършено. Не трябваше да е толкова загубен.

Полковникът погледна дъното на танка над себе си: Ех, да имаше една граната!

Танкът внезапно оживя, моторът се включи.

Но гранати няма. Моторът спря.

Дявол да го вземе!... А какво ще стане, ако излезе от окопа зад машината и се покатери до куличката? Полковникът се надигна на четири крака, повдигна внимателно глава. Само танкът да не се оттегли и да не заеме позиция!

Двигателят веднага заръмжа, танкът се оттегли и зае позиция.

Полковникът изстена и легна на дъното на окопа. Безизходно. Погледна машината. А какво ще стане, ако тя сега се отдалечи, остави между него и себе си достатъчно разстояние и тогава стреля? Окопът няма да го спаси. Той помисли това и веднага се хвана за главата. Не трябваше да мисли това! Не трябваше, защото танкът трепна, изрева и с грохот тръгна на заден ход. Там бе работата, там беше и целият ужас, че машината вършеше тъкмо онова, от което се страхуваш, което не искаш тя да върши. Полковникът скочи, придържайки с ръка рамото си. Той знаеше, че

въпрос на живот и смърт за него е да не изостане. В момента, когато разбере, че танкът вече може да стреля и се изплаши, машината ще стреля.

Танкът набра скорост, и полковникът се затича след него. Всички години на неговия удобен живот, всички години на спортни занимания трябваше да бъдат вложени в това бягане.

Танкът тръгна по-бързо, увеличи скоростта си, защото полковникът помисли, че той може и да увеличи скоростта...

Още първият изстрел разкъса на части дебелия майор и ординареца на генерала. Капитанът, който беше само на двадесет и девет години, получи наведнъж няколко тежки рани. Но той не изпитваше страх, и това изключваше възможността от нови изстрели към него. Той лежеше на пясъка, притиснат от падналия покрив на павилиона, кръвта му изтичаше. Мислеше само за жена си и двете си момичета. С поразителна и за него самия яснота той пресмяташе каква пенсия ще получи семейството му: за това трябваше да се вземат под внимание и стажът, и званието, и родът войска, и дори обстоятелствата на смъртта – в полеви или неполеви условия. Пенсията се получи доста голяма и това го успокои. После му хрумна, че дори е по-добре, че експериментът не успя. Ако това нещо излезеше на бял свят, в края на краищата можеше да засегне и неговите момичета.

„Все пак по-добре аз“ – помисли той с облекчение и си каза с последните проблисъци на мисълта, че сигурно някъде в самото начало е тръгнал по неправилен път. В очите му заплуваха цветни кръгове, обезкръвеният мозък вече усещаше недостига на кислород, и капитанът заспа завинаги.

\* \* \*

А генералът умираше бавно. Болката беше първото му усещане след шока. Той даже не знаеше къде е ранен, болката пронизваше цялото тяло. Както полковникът, той рязко чувствуваше несправедливостта на случилото се. Той не беше от тази каста, не беше от тези, които трябваше и можеше да бъдат убивани.

После болката си отиде, но вместо нея се появи безсилие и някаква ужасяваща потиснатост. Тя растеше непрекъснато, и генералът дори повдигна едва главата си, за да ѝ заповяда да се махне.

Той повдигна главата си и видя изобретателя, приклепнал до него.

Лицето на този човек беше спокойно и както винаги равнодушно. Той протегна ръка и постави нещо на гърдите на генерала.

– Медал – каза той. – Медалът „За храброст”, с който посмъртно беше награден моят син през 65 година. Вие сам ми го връчихте.

Медалът тежеше като планина. Генералът не разбираше думите на изобретателя, той просто чувствуваше, че не може, просто повече не може така, защото с всяка секунда тази потиснатост растеше и вече ставаше съвсем нетърпима. Генералът не беше раняван нито веднъж в живота си, даже нито веднъж не се беше подлагал на операция. Той не знаеше, че приблизително така, в ужас и страдание, са умирали онези хиляди хора, чиято смърт беше запланивал предварително, и приблизително така трябваше да умират според новите му проекти милиони.

Известно време изобретателят гледаше умирация генерал, после стана, намери в развалините на павилиона куфара си, извади



оттам плавниците си и се запъти към брега. Някъде наблизко се чуваше ревът на танка, но той не се обърна. Собственото съществуване му беше безразлично. Усещаше в себе си ужасна пустота. Пустота, която можеш да чувствуваш, когато вече си направил абсолютно всичко, което изобщо смяташ да направиш през живота си...

Полковникът гонеше танка. Машината увеличаваше скоростта си, и настъпи мигът, когато полковникът разбра, че вече му е все едно – въздухът не стигаше, в дробовете гореше пожар, а сърцето чукаше в гръдния кош така, че ударите му отекваха в цялото тяло.

Той извървя с клатушкане още няколко метра и спря. Да става каквото ще!

Танкът също се спря. Това беше като чудо.

Жаждата за живот отново се събуди в съзнанието на полковника и му придаде нови сили. Той понечи да тръгне напред, но спря, защото се сети, че наоколо няма никакво укритие и танкът може просто да го смачка с веригите си. Той изстена от отчаяние стареейки се да изгони тази мисъл, да я махне от мозъка си. Затресе глава, затвори очи и чу как изрева двигателят във вътрешността на оживялата стоманена грамада.

\* \* \*

Изобретателят плуваше с равномерни движения на ръцете. Той смяташе да се добере до съседния остров. Съвсем не се замисляше за това какво ще стане по-нататък. Все още беше изпълнен с безкрайните преговори в задимените кабинети, с резолюции от най-различни инстанции, с инструкции, сметки,

планове. В ушите му все още звучаха днешните изстрели и стонове на умиращите

Но постепенно всичко това си отиваше.

Вълните го обтичаха с ромолене. Той отпускате глава и виждаше ивици слънчева светлина. Те трептяха в такт с движението на пенливите гребени на прибоя, ярки на повърхността и угасващи долу. Под него беззвучно се носеха ята скумрии, после всички заедно, сякаш по предварителна уговорка, се обръщаха и изчезваха в онова общо бисерно-зеленикаво сияние, с което беше пронизано течението на водата при повърхността.

Важно и бавно плуваха медузите, прилични на ярки старинни чадъри с дантели. Някаква река – странна сребриста ивица, движеща се едновременно с всичките си части – струеше в океана. Човекът заплува към нея и замря. Това бяха големи риби, каквито той не познаваше. Бяха хиляди, може би даже стотици хиляди. Те се появяваха отдолу, от синия мрак, светещи, преливащи в неповторими виолетови и бледожълти отсенки, появяваха се ред след ред, безбройни, безшумни, съсредоточени, завиваха на едно и също място и отново потъваха в бездънната дълбочина.

Защо са така прекрасни с изобилието на своя светещ път?

Изобретателят си помисли, че макар неговите деца вече да не са живи, на света има и други деца. Любопитни очи, които така биха искали да видят чудесата на моретата, горите и градовете... Може би все още има за какво да се живее?

Изведнъж той помисли дали достатъчно е отплувал от острова. Няма ли да го стигнат изстрелите на собствената му машина?

Изобретателят повдигна глава, и в същата секунда във въздуха се вряза пронизително свистене.

## V

През нощта мравките и раците на острова поработиха над трупите. При настъпването на дневните горещини те изчезнаха, а следващата нощ отново се хванаха на работа така усърдно, че на сутринта върху пясъка останаха само бели кости. Постепенно се надигаше тайфун, който връхлетя върху острова през третото денонощие след гибелта на комисията. Първите пориви на вятъра отнесоха остатъците на павилиона – строителите го бяха поставили на открито място, а не в низината, където индианците строяха колибите си. Палмите се огъваха, бесният вятър местеше дюните. После тайфунът се понесе към бреговете на континента, палмите се изправиха и от всичко, което донесоха военните, остана само полузасипаният с пясък танк.

Жителите на селото се върнаха. Докато не им омръзна, децата се катереха по странната тежка грамада, вътре в която, притихнал, механичният мозък очакваше да се събуди от импулси на омраза и страх.

